

T Ü R K İ Y E D İ Y A N E T V A K F I

MAYIS 1990

HABER BÜLTENİ

17

VAKFIMIZIN KURULUŞUNUN 15. YILDÖNÜMÜ KUTLANDI

Mütevelli Heyetimizin aldığı bir kararla sonu (0) ve (5) ile biten yılların kuruluş yıldönümü olarak kutlanması benimsenirken, 13 Mart 1990'da yapılan kutlama törenleri çok sayıda davetlinin katılımıyla gerçekleşti.

GEÇTİĞİMİZ GÜNLER

Yakup ÜSTÜN

Türkiye Diyanet Vakfı
Mütevelli Heyet Üyesi

Geçtiğimiz günlerde uygulanan iki program Vakfımız açısından fevkalade önem arz etmiştir.

Birincisi; Mart ayı boyunca çeşitli programlarla Türkiye Diyanet Vakfı'nın 15. yıldönümü kutlandı. Bu vesile ile Vakfa vücut veren ruh yeniden tazelendi. Kuruluşundan bugüne kadar Vakfa maddi ve manevi hizmetleri, himmetleri geçenler anıldı. Ahirete intikal edenler için bütün Türkiye'de yüzbinlerce fatiha, binlerce hatim okundu, ruhlarına gönderildi. Bu vesile ile yetimler, yoksullar, muhtaçlar bir kere daha hatırlandı. Ulaşılabilenlerin gönülleri alındı.

Vakfın onbeş yılda nereden nereye geldiği, hizmete güç veren kaynağın nasıl ve nerelere harcandığı gözden geçirildi. Planlanan ve sunulan hizmetlerin kesintiye uğramadan daha güzel ve daha verimli bir şekilde sürdürülmesi için yapılması gerekenler üzerinde duruldu. Milletimize Cenab-ı Hakk'ın bir lütfu olan bu mübarek kaynağın korunması, bir katresinin bile heba edilmeden amacına uygun olarak sarf edilmesi bir kere daha dile getirildi. Vakfın müesseseleşme konusunda aldığı mesafenin gözden geçirilmesi, kadrolaşma ve gelir kaynaklarının gelecek yıllara göre ayarlanması görüşü ağırlık kazandı. Şimdiye kadar çıkarılan 23 talimat, müesseseleşme konusunda gösterilen titiz gayretin bir göstergesi olarak kabul edildi.

Gerçekten Türkiye Diyanet Vakfı, merkez birimleri, yan kuruluşları ve 720 şubesi ile bütün yurt sahında, Köln, Berlin, Münih, Hamburg,

Devamı 2. Sayfada

15 yıl geride kaldı. 150.000. TL. sermaye ile 13 Mart 1975 yılında kurulan Vakfımız 15 başarılı hizmet yılını geride bırakmanın mutluluğunu yaşıyor.

Vakıf Mütevelli Heyetimizin aldığı bir kararla sonu (0) ve (5) ile biten yılların kuruluş yıldönümümüz olarak kutlanması benimsendi. Kutlama Programlarını organize etmek üzere Mütevelli Heyet üyemiz ve Vakfımızın kurucularından Yakup ÜSTÜN'ün başkanlığında Mütevelli Heyet üyemiz Hayrettin ŞALLI ve Basın-Yayın ve Halkla İlişkiler Müşavirimiz Halil KAYA'dan müteşekkil bir komite kuruldu.

Kutlama Komitesi, Vakfımızın Kuruluşunun 15. yılını halkımızla birlikte aynı coşkuyla kutlamak üzere zengin programlar hazırladı.

Programların ilki 13 Mart 1990 Cuma günü Kocatepe Camii Konferans Salonu'nda yapıldı. Burada protokol konuşmalarından sonra Kutlama Komitesi adına Mütevelli Heyet üyesi Hayrettin Şallı tarafın-

Devamı 2. Sayfada

GEÇTİĞİMİZ GÜNLER

Baştarafı 1 sayfa

Lahey, Bürüksel gibi merkezler ile yurtdışında milletimizin, memleketimizin hizmetinde olmanın mutluluğunu yaşıyor. Bu Vakfa gönül verenler bu heyecanla dolup taşıyor. Milletimiz durdukça bu hizmetlerin devamını temenni ediyoruz.

İkincisi; Sekiz yıldan beri İstanbul ve Ankara'da Ramazanların ayrılmaz bir parçası halinde gelenekleşen DİNİ YAYINLAR FUARI bu yıl da İstanbul'da Sultanahmet Camii, Ankarada Kocatepe Camii'nde 205 yayıncının iştiraki ile açıldı. Fuarlar Ramazanın biraz daha soğuk mevsime kaymış olmasına rağmen, her yıl olduğu gibi bu yıl da halkımızın büyük bir ilgisine ve teveccühüne mazhar oldu. Sabahtan akşama kadar, gece teravih vakti ve sonrası reyollar doldu, taşı. İstanbul'da son gece alışveriş sabaha kadar devam etti. Bu fuarlar adı geçen camilerimize daha bir canlılık ve sıcaklık kazandırıyor. Fuar sonrası buralarda meydana gelen ıssızlık, daha önceki canlılığa alışanlar üzerinde adeta bir hüznün meydana getiriyor. Bu sebeple daha şimdiden gelecek yıl açılacak fuarlar konuşuluyor. Bu hizmetin bütün Türkiye'ye yaygınlaştırılması arzu ediliyor.

Cami avlularında düzenlenen Dini Yayınlar Fuarları camilerin ibadet ve birleştirici fonksiyonları yanında kültürel ve eğitici fonksiyonlarını hatırlatan önemli bir buluş, cami avlusuna yakışan en güzel motif olarak değerlendiriliyor. Gerçekten camilerimizin toplayan, birleştiren fonksiyonları yanında eğiten, öğreten, yahutta etkileyen fonksiyonlarının da bulunduğu bir gerçektir. İnsanların, ister camide ister okulda, ister çarşıda, biraraya gelmeleri bir takım alış-verişleri de beraberinde getiriyor. Camideki alışverişi bir yönüyle etkileşim olarak da değerlendirmek mümkündür.

Burada bu, bir bakıma heyecan, duygu ve davranış alışverişi olarak ortaya çıkıyor. Buna belki de millî, manevî, yahut kültürel değerlerin alışverişi de diyebiliriz. Camilerimizde açılan bu fuarlarda kültür, tarih, sanat ve medeniyetin iç içe girdiği ve etkileyici bir vasıta meydana getirdiği müşahade ediliyor.

Fuarlar insan için kurulduğuna göre, gaye daha çok insanı buraya toplayabilmektir. İnsanları biraraya toplayabilmek kolay olmuyor. Bunun için daha çok çaba, daha çok reklam daha çok para gerektiriyor. Yayın fuarları, sadece ekonomik amaçlara yönelik ihtisas fuarlarından farklılıklar arzemektedir. Kültür ve medeniyet konuları dünyanın hemen her yerinde özellikle arzeden daha çok ihtimam ve korunmaya ihtiyaç gösteren alanlardır.

Türkiye, dinamik ve genç bir toplum yapısına sahiptir. Bu topluma yetişmek ve ihtiyaçlarına cevap vermek kolay değildir. Yayın sahasında da toplumun çok gerisinde bulunduğumuzu kabul etmek mecburiyetindeyiz. Her fırsattan, her vasıttan yararlanarak bir yandan kitap okuma alışkanlığını yaygınlaştırmak, bir yandan da daha çok, daha kaliteli yayınlar üretmek zorundayız.

VAKFIMIZIN KURULUŞUNUN 15. YILDÖNÜMÜ KUTLANDI

Baştarafı 1. sayfa

dan kutlama programları açıklandı. Daha sonra Vakfımız Kurucularına plaket verildi. Vakfımızı tanıtıcı mahiyette hazırlanan multivizyon gösterisinden sonra Konferans Salonu fuayesinde "Yaşayan Hattatlar" konulu hat ve tezhip sergisinin açılışı yapıldı.

17 Mart 1990 Cumartesi günü "21. Yüzyıla Girerken Türkiye'de Dinî Hayat" konulu ilmi toplantı yapıldı.

17 ve 18 Mart günleri Vakfımızın ve Diyanet İşleri Başkanlığı'nın hazırladığı filmler okullara ücretsiz olarak sinevizyon ile gösterildi.

18 Mart 1990 Pazar günü İstanbul'da, 24 Mart 1990 Cumartesi günü Ankara'da Yıldırım Gürses tarafından Türk Sanat ve Tasavvuf Müziği konserleri verildi.

20 Mart 1990 Salı günü Vakfımızca yaptırılan "Sahibini Arayan Madalya" filminin galası yapıldı.

30 Mart 1990 Cuma günü Vakfımız Şubelerince okunan 1113 Hatm-i Şerif'in duası yapıldı. Aynı gün akşam kardeş Vakıflarla birlikte iftar yemeği yenildi. İftar yemekleri Vakfımıza bağlı yurtlar ile çeşitli okullarda da devam ettirildi.

Sonuçları Kutlu Doğum Haftası'nda açıklanmak üzere imam-hatip liseleri ve ilahiyat fakülteleri öğrencileri ile din görevlileri arasında Peygamberimiz (S.A.V.)'i koru alan yarışmalar tertip edildi.

6 ayrı ilimizde değerli ilim adamlarımızın katıldığı konferans ve paneller düzenlendi. →

**TÜRKİYE
DİYANET VAKFI**

HABER BÜLTENİ

Türkiye Diyanet Vakfı Adına Sahibi

Kemal GÜRAN
Genel Müdür

Yazı İşleri Müdürü ve
Yayına Hazırlayan

Halil Kaya
Basın-Yayın ve Halkla
İlişkiler Müşaviri

Dr. Mediha Eldem Sok. 89
06640 Kocatepe / ANKARA
Tel: 117 12 35
Fax: 118 19 00

Haber ve Fotoğraflar
Hüseyin ÖZTÜRK

Grafik ve Dizgi
REYHAN
Basın Yayın Tanıtım
Tel: 1338577

Renk Ayırım
Detay Repro
Tel: 3111127

Baskı
GAYE
MATBAACILIK
SAN. ve TİC. A.Ş.
Tel: 3106820
Fax: 3116045
ANKARA

AÇILIŞ PROGRAMI

13 Mart 1990 Salı günü saat 10.30'da Kocatepe Camii Konferans Salonu'nda yapılan Kutlama Programının açılış konuşmasını Mütevelli Heyet Başkanımız Halit GÜLER yaptı. Güler'in konuşmasını aynen yayınlıyoruz.

Sayın Davetliler!

Türkiye Diyanet Vakfı'nın kuruluşunun 15. yıl dönümü münasebetiyle Mütevelli Heyetimizce tertiplenen bir haftalık anma ve tanıtma programının açılış ve başlangıç toplantısına hoş geldiniz. Açılışımıza teşriflerinizden dolayı teşekkür eder, saygılar sunarım. Çalışmalarımızın hayırlara ve iyiliklere vesile kılınmasını Allah'dan dilerim.

Sayın Davetliler!

Bilindiği üzere, vakıflar, bir malın veya mülkün gelirinin hayır hizmetlerine tahsis edilmesi suretiyle vücut bulmaktadır. Maddî bir varlığı vakfetmenin temelinde; hayır duygusu, insanlık sevgisi, ilme hizmet ve Allah'ın rızasını kazanma inancı vardır.

Cenab-ı Hakk'ın "İyilik yapınız ki, felâh bulasınız", "İyilik ve takvada yardımlaşınız" gibi emirleri, müslümanları iyilik, hizmet ve hayır yarışına sevk etmiş ve hayır yapma duygusu müslümanın ayrılmaz bir özelliği olmuştur.

Başkalarına iyilik yapma ve yardım etme duygusu, kendisinden üstün bir varlığa inanma temayülü insanlarda doğuştan mevcuttur. İnsanlarda var olan bu duygu ve temayüller, İslâm Dini'nin özünde mevcut manevî değerlerle beslenmiş, güçlenmiş, gelişmiş ve yaygınlaşmıştır.

Kur'ân-ı Kerim'den aldıkları feyizle açları doyurmak, çıplakları giydirmek, susuzluğu gidermek, hastaları tedavi ettirmek, sakatları korumak, sefaleti önlemek ve hayat şartlarını kolaylaştırmak gibi idealleri benimseyen müslümanlar, tarih boyunca toplumun her kesimine hizmet götüren vakıf eserleri meydana getirmişlerdir. Kuşlara

barınak yapmaktan tutun da hizmetçilerin kıldıkları eşyaların tamir ve yenilenmesine, fakirlik sebebiyle çeyizlerini hazırlayamayan gelinlik kızların çeyizlerinin hazırlanarak evlendirilmelerinin sağlanmasına, ustalığa yükseldiği halde parasızlık sebebiyle dükkan açamayan sanatkârlara sermaye teminine, şehir ve kasabaların temiz tutulmasına varıncaya kadar.

Mütevelli Heyet Başkanımız
Halit GÜLER

Bütün bunlar, İslâmî inancın üstünlüğünü ve yüksek ruhunu ortaya koyan değerli belgelerdir.

Sayın Misâfirler!

Dinî ve hayrî amaçla ortaya çıkan vakıflar, tarihin seyri içinde Türk kültürünün temel dayanaklarından ve esas meselelerinden birini teşkil etmiştir. Yalnız dinî ve ahlâkî değil, aynı zamanda içtimâî ve iktisâdî karaktere, fizikî güzelliğe hâiz olan vakıfların, Türklerin idaresinde İslâm cemiyetlerinin tekamülünü de sağladığı inkâr edilemez bir gerçektir.

Selçuklu ve Osmanlı devrinde kamu hizmeti gören ve her biri birer vakıf eseri olan camiler, mescidler, medreseler, imâretler, darüşşifâlar, kervansaraylar, hanlar, hamamlar, çeşmeler ve köprüler Türk'ül hayır duygusunu, ibâdet aşkını ve sanat zevkini ortaya koyduğu gibi; aynı zamanda insanlar arasında sevgi, şefkat, merhamet, ilim, içtimâî dayanışma ve yardımlaşma hususunu da meydana getirmiştir.

Vakıf konusunu gönülden benimseyen ve bu hizmeti zengin bir kültür anlayışıyla başaran Türk'ler, fethettikleri her yerde vakıf kurmayı gelenek haline getirmişlerdir.

Türk İslâm Vakıflarının dünya coğrafyasında seçkin bir yeri olduğunu rahatlıkla ve iftiharla söylemek mümkündür. Başta Süleymaniye ve Selimiye olmak üzere Balkanlar'dan İç Asya'ya ya uzanan toprakları birer sanat âbidesi olarak şerefleştiren binlerce medeniyet tablosu, böyle bir anlayışın ve onurlu bir gayretin eseridir.

Sayın Davetliler!

Türkiye Diyanet Vakfı, bu düşüncenin bir uzantısı, bu kökün filizlenen bir dalı olarak 1975 yılında kurulmuştur. Vakfın kurucuları; o zamanın Diyanet İşleri Başkanı Sayın Dr.Lütfi DOĞAN, Başkan Yardımcıları Sayın Tayyar ALTIKULAÇ, Sayın Yakup ÜSTÜN ile İ. Hukuk Müşaviri Sayın Ahmet UZUNOĞLU, kendilerini değerli huzurlarınızda saygı ile şükranla, takdir hislerimle selâmlıyorum.

Türkiye Diyanet Vakfı'nın senedi geniş amaçlı olmakla beraber, bu vakıf, dikkat çekecek bir berraklıkta Diyanet İşleri Başkanlığı'nın yurtiçinde ve yurtdışında yürüttüğü hizmetlere maddî plânda yardımcı olmak amacıyla kurulmuştur. O günün şartlarının ortaya çıkardığı ihtiyaçlar neticesinde böyle bir organizasyona gitmenin faydalı olacağına kani olan değerli kurucularımız, engin tecrübeleriyle bu müesseseyi gerçekleştirmişlerdir.

Türkiye Diyanet Vakfı, kuruluşundan buyana geçen 15 yıllık sürede; Diyanet İşleri Başkanlığı mensuplarının üstün gayretleri ve engin görev anlayışları, hayırsever ve cömert halkımızın yardım ve destekleri, hayır ve hasenât duygularıyla gelişmiş ve büyümüştür. Gelişip büyümesiyle birlikte yurt çapında vakıf ruhuna ve hayır gayretine uygun pekçok esere imzasını atmıştır. Bu hizmetler biraz sonra, mütevazi ölçüler içerisinde ve özet halinde değerli bilgilerinize ayrıca sunulacağı için burada da sayıp dökerek kıymetli vakitlerinizi almak istemiyorum.

Değerli huzurlarınızda, Türkiye Diyanet Vakfı'nın kardeş müesseselerin ve hayır kurumlarının gerilerde değerli hizmetler bırakarak vatan ve millete hizmeti şeref bile rek, millî ve manevî değerlerimize

bağlılığı görev sayarak, tarihimize, ecdadımıza saygıyı namus borcu kabul ederek, daha nice 15. yıllara kavuşmasını Allah'tan niyaz ediyorum.

Türkiye Diyanet Vakfı'nın kuruluşundan bu yana, başta değerli kurucuları olmak üzere hizmeti geçenlere, genel kurul üyelerine, şube başkanlarına, bütün din görevlilerine, Vakfımıza bağlıta bulunan hayır sahiplerine, çalışmalarımıza ilgi gösteren TRT'ye ve basın mensuplarına, vakıf çalışanlarına, çalışmalarımıza bizim için moral kaynağı olan kardeş kuruluşlara, toplantıya şeref veren siz değerli davetlilere içten teşekkürü en şerefli bir görev bilirim."

Bu konuşmadan sonra Diyanet İşleri Başkanı Prof. Dr. M. Said YAZICIOĞLU adına Başkan Yardımcısı Seyfettin YAZICI konuştu. Yazıcı, konuşmasında şunları söyledi:

"Sayın Misafirler,

İslâm Dini insanlığın mutluluğu için gelmiş son ve en mükemmel bir dindir. İslâmın esaslarını incelediğimiz zaman insanların görevleri başlıca ikiye ayrılmaktadır. Bunlardan birincisi; yaratana karşı görevler, ikincisi de; yaratılana karşı görevler. Birçok âyet-i celile'de hadislerin ışığında yaratılanlara karşı görevlere göz attığımız zaman bunların aile ocağından başlamak üzere yakın ve uzak komşularla devam ederek bütün mü'minleri ve hatta insanlığı kucakladığını, iyilik mefhumunun hayvanları da içine aldığını görmekteyiz. Bu düşünce ve anlayıştan hareket ederek "Hayırla yarışınız" âyet-i celilesi ve sevgili peygamberimizin "İnsanların hayırlısı, insanlara en çok faydalı olanıdır." Hadis-i Şerifinin istikametinde kalıcı eserlere, insanlara hizmet eden uzun ömürlü eserlere, İslâm dünyasının bir çok yerinde görülmeye başlanmıştır. Özellikle Türk milletinin İslâm Dinini kabulünden sonra bu hayır anlayışının insanlığa hizmet eden kalıcı eserlerin yapılmasının hızlandığını ve özellikle Selçuklu ve Osmanlı devirlerinde zirvesine ulaştığını görmekteyiz.

Diyanet İşleri Başkan Yardımcısı
Seyfettin YAZICI

İslâm medeniyeti tarihini tetkik ettiğimiz zaman; İslâm'da bu tür eserlerin en çok Türk milletinin idare ettiği topraklarda "Neş-fünema" bulduğunu görmekteyiz. Türkiye Diyanet Vakfı, İslâm'daki bu Vakıf şuurundan; halkımıza, büyük milletimize, dinimize büyük eserler verme anlayışından ve özellikle din işlerini yürüten Diyanet İşleri Başkanlığı'na maddi imkanlar sağlama gibi halisane ve samimi bir düşünceden doğmuştur. 15 yıl fazla bir zaman değildir. Bu zaman içerisinde eğitim, çeşitli seviyelerde tahsil gören öğrencilere burs ve diğer yardımların yapılması, cami, Kur'an kursu, müftülük hizmet binaları ve son zamanlarda büyük bir ihtiyacı karşılayacağına inandığımız öğrenci yurtları faaliyetleri arasındadır.

Neşriyat yönünde de birçok hizmetlerde bulunduğunu görüyoruz. Özellikle ilim dünyasına Vakfın hediye edeceği en büyük eser yayınlanmasına başlanan ve kısa zamanda bitirilmesini Cenab-ı Hakk'tan niyaz ettiğimiz İslâm Ansiklopedisi olacaktır. Bu dev eser vucut bulursa sadece Türkiye'de değil bütün İslâm dünyasında geniş akisler yapacağına inanıyorum. Harcamaları milyarları bulan, yurtdışında ve yurtdışında birçok tesiste imzası bulunan Türkiye Diyanet Vakfı'nın uzun ömürlü ve hizmetinin sürekli olmasını Cenab-ı Hakk'tan niyaz ediyorum. Dar-ı bekaya irtihal edenleri de rahmetle anıyorum. Bu toplantıyı; Vakfı daha iyi tanıtmak, çalışmalarını anlatmak ve halkımızın desteğini bir ölçüde sağlamak

amacıyla tertip eden arkadaşlarıma şükranlarımı sunuyorum."

Vakfımızın kuruluş yıldönümünde faaliyetlerimizi yakından izleyen Devlet Bakanı Mehmet KEÇECİLER'de bir konuşma yaptı:

«Saygıdeğer misafirler,

15 yıldan beri dinî hayatımızda fevkalâde önemli bir yer almış bulunan Vakfımızın bugün onbeşinci kuruluş yılını tes'îd etmek için toplanmış bulunuyoruz. Gerçekten de dinin cemiyet hayatındaki tanzim edici rolü fevkalâde önemlidir. Diyanet İşleri Başkanlığımız anayasamız gereği devlet teşkilatı içerisinde yer almış ve toplumun dinî hayatını tanzim etmekle görevlendirilmiştir. Diyanet İşleri Başkanlığımıza arzu edilen mali kaynaklar kıt bütçe imkanlarıyla sağlanamadığı için, vatandaşımızın bu konudaki gönüllü yardımları koordine edilmiş, organize edilmiş ve cemiyet kurma, Vakıf kurma hürriyetinden de istifade edilerek dindarlarımız; Diyanet İşleri Başkanlığımızla el ele vererek dinî hayatımızın daha müessir hale gelmesi ve görevlerini daha layık vechile yapabilmeleri için böyle bir teşebbüsü gerçekleştirmişlerdir. Kuruluşundan bugüne kadar son derece önemli hizmetler ifa etmiştir. Bu kuruluşa emeği geçenleri ve bu kuruluşu gerçekleştiren arkadaşlarımızı huzurlarınızda tebrik ediyorum. Kendilerine bu memleketin dinî hayatı şükran borçlu olacaktır.

Saygıdeğer davetliler,

İslâmiyet, insanı sadece ve sadece kendi nefsinin düşünün ve menfaatini azami kılan bir yaratık olarak kabul etmez. Hz. Peygamber efendimizin tabiriyle kişi kendi nefsi için istediğini başkası için istemedikçe yani iyiliğe yönelmedikçe, başkası hakkında iyi düşünmeye yönelmedikçe gerçek mana da mü'min olamaz. Yaptığı her hareketin ilahi bir otorite tarafından kontrol edildiğine inanan insandan, yaptığı her iyiliğin mükafaatını göreceğine inanan bir insandan topluma zarar gelmez, gelmemiştir. Bundan sonra da gelmeyecektir.

Devlet Bakanı
Mehmet KEÇECİLER

İnsanların dinî hayatını tanzim etmek, aslında cemiyet olarak huzur içerisinde, şükür içerisinde yaşamamızın temel esaslarından bir tanesidir. Ne zaman bu anlayışı terkettik, ne zaman helâli haramı bilmeyen bir nesil yetiştik, ne zaman hakk'ı hak olarak bilip ona ittiba eden nesillerden uzaklaştırdık, memleketi o zaman sıkıntıya düşürdük, o zaman felakete düşürdük, o zaman memleketi idare etmek fevkalade zorlaşmıştır. Biz onun için gönüllerinde inanç taşıyan, yaptığı her hareketin hesabını vereceğine inanan nesiller yetiştirdiğimiz müddetçe toplumumuzu huzura, şükran ve kalkınmaya doğru götüreceğimize inanıyoruz. Bu manada Diyanet İşleri Başkanlığımıza bütçe kaynaklarımızdan ayırdığımız imkanları çoğaltmanın gayreti içindeyiz. Nitekim bütçe rakamları incelendiğinde bu açıkça görülecektir. Vatandaşımız kendi camiindeki imamının parasını ödemek zorunda bırakılırsa, kendi Camiini kendin yap denirse, kendi Kur'an kursunu kendin yap denirse ve hemen hemen sadece mevcut kadroları devlet bütçesinden öderiz, diğerlerine karışmayız gibi bir anlayışla ortaya çıkılırsa o zaman milletimiz ortaya çıkar, inançlarını ortaya koyar, Vakıflar eliyle yardımcı olur. Bizim burada gördüğümüz husus milletin inançlarına sahip çıktığının bir ifadesidir, Devlet-Millet işbirliğidir.

Diyanet Vakfımızın çalışmaları hiçbir zaman unutulamaz, ihmal edilemez. Fevkalâde önemli faaliyetlere, faydalı faaliyetlere girişilmiştir. Araştırmalar yapılmaktadır.

Yayınlar yapılmaktadır. Yurtlar yapılmaktadır. Camiler yapılmaktadır. Köydeki cami'nin minaresinde Diyanet Vakfı'nın izleri vardır. Bu salonda, bu cami'nin bitirilişinde Diyanet Vakfımızın büyük hizmetleri vardır. O halde bu vakıf yaşmalıdır. Devam etmelidir. Ne mutlu bu vakfa emek verenlere, ne mutlu bu vakfı yaşatanlara..."

KURUCULARIMIZA PLAKET

Bu konuşmalardan sonra vakfımızın kurucularına 15. yıl hatırası ve birer şükran nişanesi olarak Mütevelli Heyetimiz tarafından

▲ Kurucularımızdan Dr. Lütfi Doğan'a plaketini Devlet Bakanı Mehmet Keçeciler verdi.

▼ Kurucularımızdan Dr. Tayyar Altıkulaç'a plaketini Eski Çalışma Bakanlarından Sadık Şide verdi.

Vakfımızın amblemini ve günün anlamını belirten ifadelerinin yer aldığı gümüş birer plaket hediye edildi.

Kurucularımızdan ve zamanın Diyanet İşleri Başkanı Dr. Lütfi Doğan'a plaketi Devlet Bakanı Mehmet Keçeciler verdi. **Dr. Lütfi Doğan**, "Hatırlanmanın ve ödüllendirilmenin çok güzel duygular olduğunu, Türkiye Diyanet Vakfı'nın kuruluşunda yer almanın, böyle

manalı bir günde anılarak 15 senelik mutluluğun paylaşıldığını" ifade etti.

Kurucularımızdan zamanın Diyanet İşleri Başkan Yardımcısı ve halen İslâm Ansiklopedisi'nin İdare Meclisi Başkanlığı'nı yürüten Dr. Tayyar Altıkulaç'a plaketi eski Çalışma Bakanlarından Sadık Şide takdim etti: **Dr. Tayyar Altıkulaç** duygularını şöyle ifade etti. "15 yıldan geriye doğru bakıldığında

gerçekleşmesi mümkün olamayacak gibi birçok projenin gerçekleştiğini, bunun sebebinin de Vakfın kuruluş amacı doğrultusunda hizmete devam etmesi olduğunu, halkın desteğiyle, çalışanların da iyi nitelikleri sonucu 15 nci yıla mutlu gelinmiştir."

Kurucularımızdan zamanın Diyanet İşleri Başkan Yardımcısı ve halen Mütevelli Heyet üyemiz olan Yakup Üstün'e plaketi Konya Milletvekili Ziya Ercan sundu. **Yakup Üstün**, "Türkiye Diyanet Vakfı'nın kurucusu olmaktan büyük mutluluk duydum, Vakfın Milletimize ve Vatandaşımıza hizmette zirveye ulaştığını görmenin sevincini yaşıyorum." dedi.

Kurucularımızdan zamanın Diyanet İşleri Başkanlığı 1. Hukuk Müşaviri ve halen Vakfımıza ait GİNTAŞ şirketinin Genel Müdürü olan Ahmet UZUNOĞLU'na plaketi Diyanet İşleri Başkan Yardımcısı Seyfettin Yazıcı verdi. **Ahmet Uzunoglu** da duyguların şöyle ifade etti: "Vakfımızı 15 nci yılında böyle büyümüş olarak görmenin mutluluğunu yaşıyorum. Hamiyyetperver Türk Milleti'nin desteğini kuruluşundan itibaren alan Vakfımız, bundan sonra da milletimizin desteğiyle daha da büyüyecektir."

▲ Kurucularımızdan Yakup Üstün'e plaketi Konya Milletvekili Ziya Ercan verdi.

▼ Kurucularımızdan Ahmet Uzunoglu'na plaketi Diyanet İşleri Başkan Yardımcısı Seyfettin Yazıcı verdi.

MULTİVİZYON GÖSTERİSİ

"15. YILINDA TÜRKİYE DİYANET VAKFI"

Kurucularımıza plaket verilmesinden sonra Vakfımızın 15 yılda yaptığı hizmet ve faaliyetlerin kısa bir özetinin yer aldığı multivizyon gösterisi yapıldı.

Daha sonra Kutlama Komitesi adına Mütevelli Heyet üyemiz Hayrettin Şallı tarafından Vakfımızın Kuruluşunun 15 nci yıldönümü münasebetiyle hazırlanan kutlama programları açıklandı.

HAT SERGİSİ

«YAŞAYAN HATTATLAR»

Açılış programlarının tamamlanmasını müteakip Konferans Salonumuzun Fuayesinde "Yaşayan Hattatlar" konulu bir hat ve tezhip sergisi açıldı. Devlet Bakanı Mehmet Keçeciler tarafından açılan sergide günümüzde yaşayan yerli ve yabancı hattatların 100'ün üzerinde orijinal eserleri yer aldı.

Birbirinden güzel bu kadar eserin bir arada sergilenmesi meraklıları tarafından büyük bir ilgi ile takip edildi.

Sergi 3 ayrı bölümde düzenlenmişti.

Birinci bölümde; Milletlerarası İslâm Kültür Mirasını Koruma Komisyonu tarafından Hattat Hamit Aytaç (Al-Amidi) adına tertip edilen Birinci Uluslararası Hat Yarışmasında ödül kazanan eserler yer almıştı. Kökü çok eskiye dayanan İslâm Hat Sanatı ile ilgilenen sanatkârları teşvik etmek maksatıyla tertip edilen bu yarışmada, genç sanatkârlar başarılı eserleriyle eski ustaların izinden giderek onların hatırasını ölümsüzleştirmişlerdir.

18 ülkeden, 43 sanatkârın 62 eserinin yer aldığı Sergide levhalar Sülüs/Nesih, Celi Sülüs, Talik/Celi Talik, Divânî/Celi Divânî, Kûfi, Reyhani, Rik'a ve Hamit Aytaç'ın bazı eserlerinin taklidi stillerinde yazılmış.

(Bu eserlerin Vakfımızca sergilenmesi hususunda yakın ilgilerinden dolayı IRCICA (İslâm Tarih, Sanat ve Kültür Araştırma Merkezi) Genel Direktörü Prof. Dr. Ekmeleddin İhsanoğlu ve ilgililere şükranlarımızı sunuyoruz.)

Hat Sergisi'nin açılışını Devlet Bakanı Mehmet Keçeciler yaptı.

Serginin ikinci bölümünde günümüzün değerli hattatlarından Hasan Çelebi, Savaş Çelik, Hüseyin Öksüz, Turan Sevgili, Mehmet Özçay ve Osman Özçay'ın birbirinden güzel orijinal levhaları yer aldı.

Üçüncü bölümde ise Tezhib sanatçıları Sıdika Yüceer, Ahmet Efe ve Aydın Aba'nın rengarenk, el emeği, göz nuru Türk Süsleme Sanatı'nın güzel örneklerinin sergilendiği eserleri yer aldı.

Hat sergisinin bir diğer özelliği de kamuoyunda büyük ilgi gören ve Afrika ormanlarından kesilip ülkemizde bir kaplama fabrikasında işlenirken farkedilen ve üzerinde "Bismillahirrahmanirrahim" ve "Muhammed" yazan ağaç levhanın sergilenmesiydi. 40 metre boyunda olan ve 4'er metrelik tomruklar haline getirilen ağacın üzerindeki yazı, Tomruklar Ankara'da bir kaplama fabrikasında 1'er milimetrelik incelikte doğranırken farkedilmiş ve kamuoyunda büyük ilgi görmüştü.

Üzerinde tabii olarak "Bismillahirrahmanirrahim" ve "Muhammed" yazan ağaç levha

İLMÎ TOPLANTI

"21. YÜZYILA GİRERKEN TÜRKİYE'DE DİNÎ HAYAT"

17 Mart 1990 Cumartesi günü Vakfımız Kocatepe Konferans Salonunda ilmi bir toplantı yapıldı. "21. Yüzyıla Girerken Türkiye'de Dini Hayat" konulu toplantının başkanlığını **Prof. Dr. Necati Öner** yaptı. Toplantıda; Diyanet İşleri Başkan Yardımcısı **Hamdi Mert** "Diyanet İşleri Başkanlığı'nın Hizmet ve Faaliyetleri", **Prof. Dr. S. Hayri Bolay** "Türkiye'de Din Eğitimi ve Öğretimi", **İsmail Kara** "Türkiye'de Dini Yayıncılık", **Prof. Dr. E. Ruhi Fırlalı** "Türkiye'de Dini İlimler Alanındaki Gelişmeler", **Prof. Dr. Bahaeddin Yediyıldız** "Türk Kültürü ve İslâm" konulu birer tebliğ sundular. Bu tebliğleri aşağıda aynen yayınlıyoruz.

Toplantı sunulan tebliğlerin tartışılmasıyla sona erdi.

AÇIŞ KONUŞMASI

Prof. Dr. Necati ÖNER
A.Ü. İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi

Muhterem dinleyiciler,

Dinin, insan ferdî ve toplumu için gerekli insan tabiatı dikkate alınınca kolayca anlaşılır. İnsan bir tarafta görülenle yetinmeyip onu aşmak ister, diğer taraftan sürekli bir gelecek endişesi vardır. Bu gelecek bu dünyaya ait olduğu gibi, ölümden sonrada ne olacağını düşünür.

Bu duyguların yanında kendisinin eksik bir yaratık olduğunun şuurundadır. En mükemmeli, en iyiyi arama yetkisine de sahiptir. İşte insanın böyle bir durum içerisinde bulunuşu, onu aşkın varlıkla karşı karşıya getirir. Onunla, mutlak varlıkla ilişki kurmak ister. Bu ilişki tavır ve hareketlerini ona göre ayarlama şeklinde tezahür eder. İşte insanın Allah'la ilişkisini kuran, Allah'ın va'z ettiği değerler sistemidir.

Bu da başka bir ifadeyle dindir. Allah'ın peygamberler vasıtasıyla bildirdiği değer sisteminin doğru bilinip anlaşılması bir tefekkürü gerektirir. İşte bunun için din bilimleri vardır, din alimleri vardır. Ayrıca bu konudaki doğru bilgilerin, nesilden nesile aktarılması gerekir. İşte bunun için din öğretimi vardır. Dinin pratik yönünün ihtiyaçlarını düzenlemek için de bir teşkilata ihtiyaç vardır. Bu işaret ettiğim üç husus dinî hayatın ana unsurlarını teşkil eder. Bir dinin yaşaması için, devam etmesi için bu alanlarda faaliyet gereklidir. İşte bugün, burada yapılacak konuşmalar, ülkemizde bu faaliyetlerin, hangi durumda olduğunu tesbit edecektir. Bu konuda arkadaşlarım sırasıyla; Diyanet İşleri Başkanı Yardımcısı Sayın Hamdi Mert "Türkiye'de Bugünkü Din Hizmetleri" hakkında bilgi verecek. Sonra Prof. Dr. Süleyman H. Bolay "Türkiye'de Din Eğitimi" üzerinde konuşacak. Sonra yayıncı İsmail Kara "Türkiye'de Dini Yayınlar" hakkında bilgi verecek. Prof. Dr. E. Ruhi Fırlalı "Türkiye'de Dini İlimler Alanındaki Gelişmeleri" anlatacak. Prof. Dr. Bahaeddin Yediyıldız "Türk Kültürü ve İslâm" hakkında konuşacak.

"İlmî Toplantı" da konuşmacılar (soldan sağa) : Hamdi Mert, Prof. Dr. S. Hayri Bolay, Prof. Dr. Necati Öner (Oturma Başkanı), Prof. Dr. Bahaeddin Yediyıldız, Prof. Dr. E. Ruhi Fırlalı, İsmail Kara.

DIYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI'NIN HİZMET VE FAALİYETLERİ

Hamdi MERT

Diyamet İşleri Başkan Yardımcısı

Muhterem Hocalarım, Mehmet Âkif merhumun "Bir kubbesine mevla titrer" dediği mübarek vatanın mübarek insanları, cümlenize hoş geldiniz diyor, sizleri bizi yaşatan, yaratan, bizi ayakta tutan Allah'ın selamıyla selamlıyorum. Konuya girerken bir şükürümü, teşekkürümü arz ediyorum. Bir de öz eleştiri tarzında kendimize yönelik sitemimi. Sükrümüz şu, çok şükür 21. yüzyılı konuşuyoruz. Kendi salonumuzda bir araya gelmişiz, 21. yüzyılda din hizmetleri ne olacak, din eğitimi ne olacak, din kültürü ne olacak. Bunu konuşuyoruz. Çok şükür, şükür eldeki nimeti artırmış. Onun için çok şükretmemiz lazım. Şükürsüzlük te eldeki nimetin kaybolmasına, azalmasına, zayı olmasına sebep olmuştur, şükrediyoruz. Bu günü bize hazırlayan T.D.V.'na, yöneticilerine, aranızda bulunan Genel Müdüre, Mütvevelli heyet üyelerine teşekkür ediyoruz.

Dünya yeni bir döneme giriyor. Buna bilgi çağı, kompütür çağı, sanayi ötesi çağı diyorlar. Dünya buna hazırlanıyor. Demirperde'de ortaya çıkan yeni gelişmeleri buna yoranlar var. Demirperde'de yeni oluşumlar, yeni gelişmeler. Bu çağda kalkınma tamamen bilgisayarlar programlanmış, kompütürlere programlanmış yeni aletlerle, araçlarla olacak. İnsan emeği, insan gücü devre dışı kalacakmış. İnsan gücü devre dışı kalınca kalkınmada insan gönlü ile gönül dünyasıyla, zihin dünyasıyla, yeni gerçek hüviyeti ile gündeme gelecekmış yeniden. Batı işte bunun hazırlığı içinde, Osmanlı arşivlerini araştırmacıların incelemelerine açtık. Batılı araştırmacılar Osmanlı arşivlerinde bize gelen bilgiye göre üç konuyu araştırıyorlar, bu çağa hazırlık olmak üzere. Bir; bizim tarihimizde, Türk tarihinde, Osmanlı ve geriye doğru Selçuklu tarihindeki, Türk tarihindeki gönüllü kuruluşlar vardı. Vakıflar, çok çeşitli maksatlar için kurulan vakıflar, hastalar için, yaşlılar için, hatta tabiatın korunması için, hayvanların korunması için, çok çeşit var. Saymaya gerek yok. Bunu araştırıyorlar. Bu 21. yüzyılda, bilgi çağı denilen çağda faydalanmak üzere bunu araştırıyorlar. İki; bizim sosyal kesimlerin kendi iç disiplinini, kendilerinin sağladığı sosyal teşkilatlanmalar vardı. Ahilik teşkilatı bunun başında geliyor. Tüketiciler kendi arasında, kunduracılar, terziler kendi iç teşkilatlanmalarını devletten beklemeden, her şeyi

kanundan beklemeden, kendi iç disiplinlerini kendileri koyarak bunu araştırıyorlar. 21. yüzyıla hazırlık olmak üzere. Üç; bizim tevcihat müessesemizi araştırıyorlar. Tevcihat müessesesi, yani işveren devlet veya diğer işverenler işe aldıkları insanlara bir yıllık, iki yıllık, üç yıllık sınırlı süre için bu günkü sözleşmeli rejime benzer. O sürenin sonunda şayet hizmetine ihtiyaç varsa devam ediyor. Yoksa tamam başka birisiyle göreceğim diyor, onu araştırıyorlar. Yine o bilgi çağına hazırlık olmak üzere. Endişemiz şu; bunları konuşmamız lazım. Biz sanayi çağına hazırlıksız yakalandık. Çok şerefli, başarılı, zaferlerle dolu sadece cephe de değil, cephe gerisinde de, ilim konusunda da, ilmi araştırmalar konusunda da, sosyal teşkilatlanmalar konusunda çok zengin bir tarihin evladı olan biz müslümanlar sanayi çağına hazırlıksız yakalandık. Şimdi bunun sıkıntısını çekiyoruz. Şayet bilgi çağı denilen, sanayi ötesi çağı denilen o çağda hazırlıksız yakalanırsak bu gün dengeler, demirperde-hürdünya dengeler arası, süper güçler arası dengeler arası hayattayız. Çok şükür o da Cenabı Hak'kın bir hikmetidir. Ona da şükrederiz. Ama o çağda tabi Allah'ın iradesi koruması inşallah devam edecektir. Başka vesileler bulacaktır ama şunu konuşalım. O çağda bu şekilde dengelerle, vasaireyle ayakta kalmanın da imkanı yoktur. Buradan şuraya gelmek istiyorum. Şimdi Tarihçi İsmet Bozdağ "İslamiyetin kapitalizm ve sosyalizm karşısında bir üçüncü çözüm olduğunu" yazdığı kitaba da bu ismi vermiş. Hayatta mı ? bilemiyorum. Eski Dış İşleri Bakanımız, diplomat, görgülü, bilgili bir insan da aynı şeyleri teleffuz etti. Geçtiğimiz hafta veyahut bir önceki hafta. İslamiyet, kapitalizm ve sosyalizm karşısında Sosyalizm iflas etti. Demirperde'deki gelişmeler bunun isbatı, sosyalizm iflas etti. Kapitalizmde büyük çözümler var, arayış var. Daha doğrusu kapitalist toplumlarda, hür dünyada arayışlar var. İşte bu arayışa İslamiyet cevap olabilir şeklinde bir değerlendirme oldu. Bir batılı araştırma enstitüsü bir araştırma yapmış, şu sonuca varmış. Türk milleti 2000'li yıllarda Dünya güç dengelerini etkileyecek bir güç seviyesine ulaşacaktır. Bu da basında yayınlandı. Okuyanlarınız vardır. Bütün bunlardan sonra kendimize dönüp baktığımız zaman varacağımız sonuç şu. Biz geçmiş itibarıyla, tarihi mirası itibarıyla zengin Türk Milleti'ne istikbalde de herhalde İslamiyet gündeme gelecektir bugün 150 milyon Türkçe konuşan insanın, yüzellimilyonluk Türkçe konuşan kitlenin kültürel bakımından serbest kaldığı, kalacağı da önümüzde görülmüyor. Demek bize bazı şeyler düşüyor, bugünden hazırlanmamız icap eder. Biz milleti memduha denilen Türk milleti'ne tarihi bakımından, istakbale yönelik hizmetler bakımından da bize bazı şeyler düşüyor. Bu hizmetlerde handikaplarımız var. Bunlardan birisi nedir ? Aramızdaki din patentli, aslında dinden kaynaklanmayan, bütünleştirici dine faturası kesilemeyecek olan, din patentli, görüntülü dine bütan, bütünleştirici büyük İslamiyete bütan,

din patentli ihtilafları önce kaldırmamız lazım birincisi bu. Türkiye'nin istikbalı İslamiyete bağlı, bu kesin. Müsbet manada da İslamiyete bağlı, menfi manada da İslamiyete bağlı. Müsbet manada İslamiyete bağlı, milli kültürümüz İslami inançlarımızla o kadar iç içe girmiş ki ayırma imkanı yok. Biz müslümanlıkla varolduk, müslümanlıkla büyüdük, müslümanlıkla yaşadık. Biz Türküz, müslüman olmayan başka Türkler var mı ? Dünyaya bir bakınız, Müslüman olmadığı halde Türklüğünü muhafaza eden başka bir kavim yok. Bulgarların da aslının Türk olduğu söylenir, Türk değil. Macarların da, Finlilerin de vesaire. Demek ki bizi millet yapan, Türk milleti olarak bizi bu günlere getiren de İslamiyettir. Bu bakımdan bizim istikbalimiz İslamiyete bağlı, bu dine bağlı, Allah korusun menfi manada da herkes nefsinde, kafasında bir takım fikirler, hevesler üretiyor. İslamiyeti o zannediyor. Bundan kurtulmamız lazım. İslamiyet, cihan şumul, evrensel, bütün kainatı, bütün cihanı içerisine alan, bütün geçmiş, geleceği, bütün zamanları, mekanları ihata eden müslümanlığı nefsi temayüllerimize, şahsi tercihlerimizle yorumlamaya, tefsir etmeye kalkarsak o büyük İslamiyete bühtanda bulunmuş oluruz. İslamiyet bizim istikbalimiz. İslamiyet adına, İslamiyeti alet ederek, kalkan ederek bir takım ihtilaflar varsa aramızda, o İslamiyete hürmeten bunu kaldırmamız lazım, inançlarımızı icabı. Bu ihtilaflardır ki maalesef bizim üzerimizde yoğunlaşan ümitleri de hayal kırıklığına uğratmaktadır. Türkistan'a Rus orduları girdikleri zaman, Türkistan ulemasına bühtanda bulunmak bize düşmez. Kitaplar yazıyor, Türkistan ulemasının, Rus orduları ufuktan, tepelerin arkasından görüldüğü zaman, işgal etmek üzere, ay tutulduğu zaman davul mu çalım, yoksa ne mi yapalım? gibi konuşmakta olduğu. Bizans ulemasının Ulubatlı Hasan'ın leventleri surlardan girmeye başladığı zaman, Osmanlı orduları surlardan girmeye başladığı zaman, bir takım utopik şeylerle meşgul olduğu söylenir. Bundan kurtulmamız lazım. Din camiası olarak, maalesef ikinci handikapımız; din camiası olarak slogan ve heyecan seviyesindeyiz. Ana kaynaklarımızı incelemiyoruz, İslamiyetin ana etkisini bilmiyoruz. Kendi kültürümüzü henüz ortaya çıkaramadık. Avrupalı bizi bizden iyi tanıyor. Ansiklopedimizi onlar yazdılar. Diyanet Vakfı'ndan, yöneticilerinden Allah razı olsun, bir İslam Ansiklopedisi hazırlığı var. İslam Ansiklopedisini 46 yıl önce neşretmeye başladık, henüz bitiremedik. Onlar ikinci baskısını yaptılar. Tecridi Sarih (Buharinin tamamı değil, muhtasarı), Fransızlar bunun tamamına 60 yıl önce sahiptiler. Mehmet Hatipoğlu Hocam'dan aldım ben bu bilgileri, bağışlasınlar. Taberi'yi yabancılar bastılar, Beyzavi'yi yabancılar neşrettiler, Keşfü Zünun'u onlar yayınladılar. İnanmak zor ama Mucemül Müfehhes li el fadl el hadis el nebevi, yani hadis konkardansını, fihristini müsteşrikler basıverdiler bize. Yani biz henüz İslamın kaynaklarına inmek nerde, İslamın evrensel mesajını

ana temasını, etkisini bilmek, öğrenmek nerde, henüz heyecan seviyesindeyiz.

TÜRKİYE'DE DİN EĞİTİMİ

Prof. Dr. S. Hayri BOLAY

Türkiye Diyanet Vakfı Yayın Kurulu Başkanı

Tanzimattan sonra dini eğitime okullarda daha çok yer verilmiş din dersi daha da gelişerek hakim unsur olmak vasfını korumuştur. Bunun yanında Laikleşme devam ediyordu. Cumhuriyet kurulunca Laiklik ilkesinin tatbikatı olarak 1930'dan sonra şehir merkezlerinde İlk ve Orta dereceli okullarda dini dersler kaldırıldı. 1939'dan itibaren köylerdeki okullardan da kaldırıldı. Bu hareket aynı zamanda Atatürk'ün ikazına rağmen laiklik ilkesinin dinsizlik şeklinde anlaşılıp kötü tatbik edilmesinin neticesidir. Böyle bir tatbikat Millet ile Devletin arasının şiddetle açılmasına yol açmıştır.

1946 seçimlerini güçlükle kazanan C.H.P. 1950 seçimlerinden korkmaya başlamıştı. O zaman, M. Eğitim Bakanı olan Tahsin Banguoğlu'nun dediğine göre Milletin bir numaralı şikayeti din hizmetleri ve eğitimi üzerine idi. C.H.P. Grubu ürkmüş gelecek seçimi alabilmek gayretiyle milletin gönlünü alabilecek bir iş yapmış olmak için İlk okulların son iki sınıfına din dersi konulmasını kararlaştırmıştı. Bu kararlar arasında Türk Büyüklerine ait türbelerin açılması kararı da vardı. Nihayet 1949-50 ders yılında iki sene gecikerek karar tatbikata konuldu. Ders kitabı ise Diyanet İşleri Başkanı A. Hamdi Akseki'ye yazdırıldı. 15 Şubat 1949, da haftada iki saate çıkarıldı. Yalnız bu ders sınıf geçmeye tesir etmiyordu. 1950'den itibaren sınıf geçmeye tesir etmek üzere haftada bir saate indirildi. 1982 Anayasasında din dersleri mecburi oluncaya kadar ilk okullarda ihtiyari ve 5 saat olarak devam etmiştir. Bu tarihten itibaren mecburi ve iki saat olarak okutulmaktadır. Yalnız Batı Almanya'daki Türk İşçi çocuklarına 1982-83'den bu yana ilk okul birinci sınıftan itibaren din dersi mecburi olarak verilmekte bu hal Memleket dahilinde tatbik edilmemektedir. 1983 de hazırlanan DPT Milli Kültür Özel İhtisas Komisyonu'nun Din ve ahlak eğitimine dair hazırladığı raporda Kreşlerden ve Ana okullarından başlayarak din eğitimi verilmesi istenmiştir. Orta okullarda 24 senelik bir aradan sonra 1956-57 ders yılında din dersi okutulmaya başlanmıştır. Orta okullara din dersi konulmasına iktidar partisinin bazı milletvekilleri, başta Prof. H. Bayur ve o zamanki İlahiyat Fakültesi Dekanı ile Pedagoji cemiyeti

başkanı ve diğer bazı çevreler karşı çıkmışlar, ama kulak asan olmamıştır.

M. E. Bakanı, A. Özel 1956 da Ortaokulların 1 ve 2. sınıflarında "Nazarî" olarak latin harfleri ile din dersleri öğretimine başlayacağını bildirmiş, ve ihtiyarî olarak İslâm'ın İtikad ve İbadet dersleri öğretilmeye başlanmıştır. 1975-76 ders yılında Ortaokulların son sınıfına 1'er saatlik, ihtiyari din dersi konulmuştur. 1982 den itibaren de Ortaokulların bütün sınıflarında ikişer saate çıkarılmış ve Milli Güvenlik Konseyi'nin kararı ile mecburi hale getirilmiştir. Bu durum Anayasasının 24. maddesinde yer almıştır.

Laikliğin yanlış tatbikatından cemiyet hayatında ve fertlerde manevi bir buhran ortaya çıkmış, bir çok sıkıntılar doğmuştur. Bunu telafi için İlkokulların son sınıfına din dersi konulunca bu dersleri okutacak öğretmen bulmak zarureti ortaya çıktı. Bunun üzerine 1951-52 ders yılından itibaren öğretmen okullarının Lise kısmının 1. ve 2. sınıflarına haftada birer saat mecburi din dersi kondu. Ortada garip bir durum vardı. Bir tarafta öğretmen okullarının lise kısmına mecburi ders konuluyor, diğer taraftan normal liselere din dersi konulmuyordu. Bunu isteyen derneklere ve şahıslara karşı "Laikliğe aykırıdır" diye ve memlekette gayri müslimlerin (azınlıkların) rahatsız olacağı ileri sürülerek karşı çıkılıyordu. Halbuki gayri müslimler her türlü ayin ve dini eğitimi yapmak serbestisine sahiptirler. Çeşitli teşebbüsler neticesiz kala, kala 1967 senesine gelindi. 1967 baharında Y. İslam Enstitüleri mezunları, Cemiyeti ve İmam - Hatip Okulları mezunları cemiyetleri faaliyete geçerek tekrar meseleyi gündeme getirdiler. Araya partililer de girdi. Adalet Partisi M.E.Bakanı İlhani Ertem "Laik bir ülkede Liselere din dersi konulamaz" diye beyanat verdi. Partililer ve cemiyetler başbakanı baskı yapınca, Tam bir hafta sonra aynı Bakan, "Laik bir ülkede liselerde din dersi okutulabilir. Bu sebeple Lise 1. ve 2. sınıflara din dersi konulmuştur." Şeklinde beyanat verdi. Böylece din eğitimi bir merhale daha katetmişti. Nihayet 1975-76 ders yılında Lise son sınıflarına da ihtiyari

din dersi konuldu. Ders programları, kitapları yetersiz olmakla beraber dersin konulmuş olması esas olarak kabul edilmiştir. Bu gün bile bir kısım okullar meslekten din dersi öğretmeni verilememektedir. Bu dersler, yetersiz ve sahaya yabancı diğer ders hocalarınca okutulmaktadır.

Din derslerinin ihtiyari olması, çoğu yerde son saatlere konulması, büyük şehirlerdeki bir çok okulda bu dersi tercih eden öğrencinin az olması, din dersi hocasını, bizzat islami ve dini itibarsız kılıyordu. Bu bakımdan din derslerinin fazla bir tesiri olmadığı gibi öğrencilerin kendi aralarında İmanlı - İmansız gerici - İlerici şeklinde bölünmelerine de yol açıyordu. 1950'den önce dinden habersiz yetişenlerin bir kısmının çocukları 1968 den sonra anarşist olarak ortaya çıkmıştı. Bu gençler Devlete silah çekiyor, ne islam ne de Türklük tanıyor. Anarşi döneminin bu manzarası 12 Eylül 1980 askeri müdahalesinden sonra Milli Güvenlik Konseyi'ni düşündürmüştü, dinsiz yetişen gençlerin kolayca komünizme kayabileceği tesbit edilmişti. İlahiyat Fakültesinden bazı hocaların ve Diyanet İşleri Başkanlığı'nın verdiği raporlarla, devletin boş bıraktığı sahaların hurafeciler ve cahiller tarafından yanlış ve tehlikeli bir şekilde doldurulduğu ortaya konmuştur. Bunun üzerine Milli Güvenlik Konseyi'nin kurduğu ihtisas komisyonunda mesele İlahiyat Fakültesinden ve Diyanet İşleri Başkanlığı'ndan Temsilcilerle görüşülmüş, uzun uzun münakaşa edilmiş ve netice de hazırlanan raporda din derslerinin mecburî hale getirilmesi teklif edilmiştir. Bu teklife marksistler, dinden hoşlanmayanlar ve bir kaç İlahiyat Fakültesi Prof'u karşı çıkmışsa da bunlara kulak asılmamıştır. Temmuz 1981 de Devlet Başkanı Orgeneral Kenan Evren Erzurum'da "Din dersini mecburî hale getirdiklerini, bunun laikliğe aykırı olmadığını, Laik Batılı Ülkelerde de din derslerinin mecburi olduğunu" açıklamış ve M. Güvenlik Konseyi kararı ile 6 Kasım 1982 de halk oyuna sunulan yeni Anayasaya Din ve Ahlak Kültürü derslerinin mecburi oluşu girmiştir. Böylece Devletin bu yakın alakası ile okullarda, öğrenciler, aileler ve öğretmenler arasında din dersi öğretmeni ve onların şahsında İslam dini itibar kazanmıştır. Bu derslerin kitapları İlahiyat Fakültesi hocalarına yazdırılmıştır. Mecburî din dersi tatbikatının engellenmesi teşebbüsleri, Kenan Evren'in şahsi ve yakın alakası ile tesirsiz hale getirilmiştir. Bir nokta dikkati çekmektedir: 1949 da olduğu gibi 1982 de de din dersleri Tevhid-i Tedrisat Kanunu'na dayanılarak mecburi hale getirilmiştir. Halbuki 1924 den sonra da aynı kanun mesnet alınmıştı.

Halen Türkiye'deki ortaokul ve her çeşit lisede 3635 kadrolu din bilgisi öğretmeni çalışmaktadır.

Bugün Türkiye'de din eğitimi programlarının tatmin edici olduğunu söylemek biraz zordur; Fakat din derslerinin mecburî olmasıyla çoktan beri

"İlmi Toplantı" da dinleyiciler

gözlenen ve lâiklik bahane edilerek engellenen bir merhale katedildi. Bu meselelerin askerler tarafından halledilmesi laikliğe aykırı olacağı iddialarını da tesirsiz hale getirmiştir. Zira dini eğitimin Atatürk ilkeleri ve Modernleşme için bir tehlike olacağı iddiaları tatbikatla geçerliliğini yitirmiştir. Zaten yeni programlar da buna karşı tedbirler alınmıştır.

TÜRKİYE'DE DİNİ YAYINCILIK

İsmail KARA
Yayıncı

Türkiye de dini yayıncılık bir kaç döneme ayrılarak ele alınabilir. Bunlardan birincisi 1920- 24 yılları arasındır. Bu yıllarda Türkiye'de çok canlı bir dini yayıncılığın, çok kaliteli bir dini neşriyatın olduğunu görürüz. O kadar ki Şer'iyye ve Evkat Vekaleti bünyesinde kurulan Telifat ve Tetkikatı İslamiye Heyeti yani İslami eserler yayınlayan heyetin yayınladığı 10 kitap kalite itibarıyla bugün, Türkiye'nin dini yayıncılık seviyesinin çok üstündedir. Aynı yıllarda Sebilür Reşat kitaplığı tarafından yayınlanan kitaplar yine bugünkü seviyemizden çok yukarıdadır. Kur'an tercümelerinin de bu yıllarda çok dikkate değer bir seviyeye geldiğini de çok rahat söyleyebiliriz. 1920-24 yılları (biraz sonra da üzerinde duracağım) bu bakımdan çok enteresandır. İkinci dönem 1924-1945 yılları olarak önümüze çıkıyor. Bildiğiniz gibi 1924 yılının 3 Mart'ında çok önemli siyasi 3 karar alınmıştır. Bu kararlar dini yayıncılıkla çok yakından alakalıdır. Bunlardan birincisi Tevhidi Tedrisat Kanunu ile Türkiye'de din eğitimi artık bir daha eski seviyesine dönemeyecek şekilde yasaklamıştır. İkincisi Şeria ve Evkaf Vekaleti lağvedilerek siyasi güç ve fonksiyonları itibarıyla Şeria ve Evkaf Vekaleti ile kıyas kabul etmeyecek bir seviyede olmak üzere Diyanet İşleri Başkanlığı teşkilatı kurulmuştur. Üçüncüsü dini bir kimlik taşıyan siyasi otorite mefhumunu ortadan kaldıran Hilafetin İlgası Kanunu'dur. Bu düzenlemelerle birlikte Türkiye'de dini neşriyat, biraz sonra bahsedeceğim resmi kuruluşların yaptığı bir kaç teşebbüs dışında kayda değer hiçbir öneme sahip değildir. Özel sektörün dini yayın yapması söz konusu değildir. Dini muhteva taşıyan dergilerin yayınlanması da böyledir. Bu genel çerçeve çok az istisnasıyla 1945'li yıllara kadar gelmiştir. Size burada 1943 yılından bir resmi yazı okumak istiyorum.

Eşref Edip Merhum 1943 yılında Hz. Muhammed 'in adını taşıyan çok mütevazı bir kitap neşrediyor. Bu kitap dolayısıyla o zaman İçişleri Bakanlığına bağlı olan Matbuat Umum Müdürlüğü, Vedat Nedim

TÖR imzasıyla şöyle bir resmi yazı gönderiyor. Diyor ki bu yazıda :

"Biz her ne çeşit ve ne suretle olursa olsun memleket dahilinde dini neşriyat yapılarak, dini bir atmosfer yaratılmasına ve gençlik için Dini bir zihniyet fideliği vücuda getirilmesine taraftar değiliz " Sene 1943 ve bu kitap ideolojik bir kitap falan değildir. Yani çok mütevazı, Hz. Peygamber efendimizin hayatıdır. Bu kitabın karşılaştığı resmi tepki budur ve kitap mahkeme konusu olmuş ve toplattırılmıştır. Bu dönemde dini neşriyat pek yapılmamıştır. Diyanet İşleri Başkanlığı'nın neşrettiği 33 kitabın, Elmalılı Hamdi Efendi'nin tefsiri, Sahih-i Buhari Tercümesi ve birkaç tanesi istisna edilirse çoğu fazla da kıymet-i harbiyyesi olmayan broşür seviyesindeki kitaplardır. İkinci neşriyat Maarif Vekaleti tarafından yapılmıştır; Şark İslam Klasikleri çerçevesinde. Bunlar dolaylı dini yayın sayılabilir. Doğrudan dini yayın sayılamaz. Tesbit edebildiğim üçüncü resmi kurum Evkaf Genel Müdürlüğüdür. Bu yalnız İslâm Dini'nin birinci baskısını yapmıştır, Ahmet Hamdi AKSEKİ merhumun. Ve nihayet enteresandır, İstanbul Hukuk Fakültesi, rahmetli Ömer Nasuhu Bilmen Hoca'nın Hukuk-u İslâmiye ve İslahat-ı Fıkhiye Kamusu'nu basmıştır. Ve bu kitabın başındaki üç sunuş yazısı da çok enteresandır. Biri hala yaşayan Hıfzı Veldet'e aittir. Büyük metihler döşenir. Burada gördüğümüz resmi-dini yayıncılık çok önemli bir düşünülmesi değerlendirilmesi gereken konudur. Fakat ben daha fazla üzerinde durmuyorum. Üzerinde duracağımız üçüncü dönem 1945-60 dönemidir. Türkiye ikinci dünya savaşı sonrası şartların da mecburen (benim kanaatime göre kendi tercihi değildir.) başka bir siyasi atmosfere girmek zorunda kalmıştır. Bu siyasal atmosfer ister istemez Türkiye'de hemen dini büyük bir ihtiyaç haline gelmiş olan "Sübhaneye duası"nı bile bulmakta güçlük çekilen bir ortamdır. Bu ortamda dini yayıncılık yeni bir ortaya çıkış gösterisi haline geliyor. Fakat bu dönemde 1945-60 yılları arasındaki dini yayınlara baktığımız zaman bunların daha çok vatandaşın dini ihtiyaçlarını karşılamak seviyesinde basit, sade biraz menakıpvârî kitaplar olduğunu görüyoruz. Bu dönemde dikkat edilmesi gereken bir başka nokta 1924'de kesilen dergi neşriyatlarının yeniden başlamasıdır ki bunlardan biri merhum Eşref EDİP'in Sebilür Reşad'ı yeniden diriltmesidir. İkincisi de gene Sebilür Reşad kadrosundan ve rahmetli Akif'inde damadı olan Ömer Rıza Bey'in Selamet Mecmuası'nı yeniden çıkarmaya başlamasıdır. Fakat yine bir cümleyle şunu söyleyeyim ki bu yayınlar 1924'ün üzerinden çok zamanlar ve insanlar geçtiği için çok başarılı olamamıştır. Bunu da burada hatırlatmak istiyorum.

Dördüncü Dönemi 1960 sonrası alabiliriz. 1960 sonrası Türkiye'de Dini Yayıncılık bugün konuşabileceğimiz seviyesi itibarıyla bir başka değişikliğe sahne olmuştur ki değişikliğin İmam Hatip okullarıyla ilgili olduğu kanaatindeyim. Yani 1960

sonrası ortaya çıkan dini yayıncılığın hem menfi tarafları hem de müsbet tarafları imam-hatip okullarının oluşturduğu ortam, ortaya çıkardığı ihtiyaç ve beslediği aktivitelerle çok yakından ilgili olduğunu bence kesin olarak söyleyebiliriz. Ne oldu bu dönemde? Bu dönemin en belirgin özelliği günümüzde de hala devam eden büyük bir tercüme faaliyetidir. Bugün de dini yayıncılığımız büyük ölçüde tercümeye dayanıyor. Bu dönemde gördüğümüz şey şu özellikle "İhvan-ı Müslimin" Müslüman Kardeşler Teşkilatına mensup Mısır ve Suriyeli düşünürlerde, Nedreti Ulema ve Cemiyeti İslâmiye'ye mensup Pakistanlı, Hindistanlı bilgilerin eserleri peşpeşe tercüme ediliyor ve doğrusu çok ciddi bir ilgiye de mazhar oluyor. Bu tercümelerin etkisi nedir? sorusunun aslında mutlaka cevaplandırılması gerektiği kanaatindeyim. Türkiye'deki dini yayıncılık açısından çok önemli olan bu önemin menfi ve müsbet tarafları var, bunu söylemiştim. Etkileri ne olmuştur? sorusunun ciddi olarak değerlendirilmesi gerekir. Bugün üzerine bastığımız zeminin ne olduğunu tanıyabilmemiz için bir iki noktayı hatırlatmak istiyorum. Benim kanaatime göre bu kitaplar satışları ve muhtevaları itibarıyla Türkiye'de kalıcı ve ne olduğu tartışılabilir, anlaşılabilir bir etki doğurmamıştır. Bunun önemli bir sebebi Türkiye'nin özellikle dini eğitim açısından Mısır ve Pakistan'dan çok farklı oluşudur. Yani Mısır ve Pakistan'da zikzaklar çizse bile dini eğitim kesintiye uğramamıştır. Türkiye'deki kesinti yani 1924-50 arasındaki kesintinin etkileri bu bakımdan çok önemlidir. İkincisi ise bu kitapların yazıldıkları siyasi ve sosyal ortamla Türkiye'deki siyasi ve sosyal ortam arasındaki büyük farklılık bu kitapların muhataplarında aynı etkiyi veya benzer bir etkiyi oluşturmamasını engellemiş. Dolayısıyla bu kitaplar Türkiye'de hiç şüphesiz büyük bir fonksiyon icra etmiştir. Hiç değilse bilgilendirme çerçevesinde. Ama çok büyük bir etkileşimin olduğunu sanmıyorum. Ama bu kitaplar en azından Türkiye'deki insanların müslümanlar olduğunu da göstermiştir. Çünkü Cumhuriyet devrimi bakımından büyük bir kopukluk gösterir. Kaynaklara dönüş bu kitaplarla olgunlaşmıştır. İslâmiyette Devlet-Ümmet kavramları ilk defa bu kitaplarla Türkiye'nin gündemine gelmiştir. Kapitalizmin tenkidi ilk defa bu kitaplarla Türkiye'ye gelmiştir. Ondan önce müslümanların çoğu biraz Amerikancı sayılırlardı. Burada affınıza sığınarak bir noktaya daha temas etmek istiyorum. Benim kanaatime göre 1950 sonrası veya 1960 sonrası yeniden İslâm Kültürüne yönelirken 1924'teki başladığı noktadan hareket etseydi, bugün Türkiye'deki seviyemiz daha ilerde olacaktı dini neşriyat açısından. Türkiye başka alanlara yönelerek "veya yöneltilerek" bir bakıma kendi temel, yani büyük birikimden mahrum kalmıştı. Bu birikim hala bugünde ihmal edilen birikimdir. Yani özellikle 1908-24 yılları arasında Türkiye'deki müslüman

düşünürlerin ve yazarların ortaya koydukları ürünlerin kalitesinin kayda değer olduğu kanaatindeyim. İkincisi 1924'te bu işi bırakan insanlar 1960 daki insanlar için çok cazip kişilikler değillerdi. Artık mağlup olmuş, bir İhvan-ı Müslim'in ve Cemaati İslâmiye'ye mensup kişiler ise böyle değildi. Yükselen bir havaları vardı ve bu hava Türkiye'deki insanlara daha cazip geldi.

TÜRKİYE'DE DİNİ İLİMLER ALANINDAKİ GELİŞMELER

Prof. Dr. E. Ruhi FİĞLALİ
D.E. Ü. İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi

Din bilimlerinin Türkiye'de gelişme seyrini gerçekten 15 dakika içerisinde ortaya koyabilmek büyük bir maharet işidir. Çünkü hadise sadece 60 küsur yıllık bir Cumhuriyet tarihinin meselesi değildir. Bir birikim vardır. Her ne kadar sayın İsmail Kara arkadaşımız, 1924 ile 1940 lar arasında yeni neşriyat bakımından bir kesintinin olduğunu söylemiş ise de dinî hayat ve ilimler bakımından bir kesintiye söz konusu etmek belki mümkün olmaz. Çünkü resmi kurumlar olmasa dahi özel bir takım teşebbüsler veya camilerde, özel medreselerde bu ilmin devam ettiğini de biliyoruz. Ama mesele o değil. Mesele biz devlet olarak, millet olarak batıyla temas ettikten sonra halimize ne oldu, ne gibi değişimler geçirdik ve bunlar karşısında tavrımız ne oldu ? Evvela buna bakmak lazım. Doğrudur, sayın Prof. Dr. Süleyman Hayri Bolay arkadaşım Osmanlının son dönemlerinde tanzimatla beraber, batılılaşma hareketleriyle beraber, dinin belli zümreler tarafından rafa kaldırılmış veya kaldırılması gerekli bir müessese olduğunu tesbit etti, bunu belirtti. Gerçekte budur, bu böyle olmuştur. Ama acaba böyle bir oluştan din bilimleriyle uğraşan insanlar olarak ve bu insanları yürüten müesseseler olarak halkımızı yönlendirecek müessese olarak bizlerin kabahati yok muydu? Suçu daima dışarda mı aramak zorundayız ? Onun için bu nevi toplantılarda izin verirsiniz biraz da kendimize dönerek bir (yeni tabiriyle sevmiyorum ama tekrar edeyim) özeleştiride bulunmakta sanıyorum görevlerimiz arasındadır.

Değerli arkadaşlarım.

En genel ifadeyle gelişen ve değişen hayat şartlarına bir türlü kendisini uyduramayan ve Batıyla temas ettikten sonra doğmuş, bir takım cereyanlara ve müesseselere kaşı daima kapısını kapalı tutmuş bir medresenin elbetteki hayatın kabul etmediği bir takım boşlukları doldurması mümkün olamayacaktı. Nitekim olmadı. Batı dünyasında başlayan ilmi ve teknolojik gelişmeler, sanayi ihtilali, İslâm dünyası

üzerinde ve İslâm dünyasının mümessili durumundaki Osmanlı'da ciddi sarsıntılar doğurdu. Bu sarsıntı karşısında medrese köklü bir reforma gidemedi. Halbuki ondan beklenen mensubu olduğu ve öğretmek durumunda bulunduğu dinin asli dinamizmini hayatîyetini yakalamak idi, bunu yakalayamadı, bunu düzenleyemedi ve bu hususta da ilmi araştırma ve değerlendirme usulleriyle ciddi faaliyet içerisine girememiş olduğu içindir ki bir gün geldi, karşılaştığı bütün hadiseler bunlar İslâmın dışındadır veya küfürdür damgasını vurmaya başladı. Aradan geçen 200 yıllık dönem zarfında bizim tarihimizde muhtelif cereyanlar doğdu. Bu cereyanların her birine bana öyle geliyor ki doğan; Batıcılık, Osmanlıcılık, Türkçülük, İslâmcılık hatta Maddecilik ve Ruhculuk benzeri bir takım cereyanlarda ve faaliyetlerde esas itibarıyla medresenin çözüm getiremediği veya getirmek için herhangi bir teşebbüste bulunamadığı tartışma konularına İslâmın nasıl baktığının araştırılması ve çözüm aranması söz konusudur. Çünkü bu millet uzun asırlar İslâm olarak yaşamış, İslâmiyeti uzun asırlar önce kabul etmiş ve onu bir din olarak kendisine seçtikten sonra bütün mesele ve müesseselerini bu dine göre örgütlemiştir. Hayatın her safhasına nüfuz eden bu din, bu milletin doğumundan ölümüne kadar her şeyiyle şekillendirir olmuştur. Ancak biraz önce de ifade ettiğim gibi batıyla temastan sonra bu dinin bir takım meselelere yetip yetmeyeceği hususu da tartışılır olmuştur. Bütün bu faaliyetlerde benim kanaatimce belki acı bir suçlama oluyor ama medresenin atalet ve bir bakıma kıskançlığının tesiri olmuştur. Neden kıskanç diyorum? Çünkü dine vaki hücumları muhafaza etmek, onlara karşı durmak için tıpkı bir anaç tavuğun yavrularını kaplayışları gibi o da dini kucaklamaya ve başkalarına dokundurtmamaya çalışmıştır. Bu durumu sanıyorum biraz Sait Halim Paşa, o devrin insanı olarak çok açık bir şekilde dile getirir ve müslümanların devamlı olarak değişmekte olan Dünyaya karşı ve ulemanın tesiriyle ayak uyduramadığı ve bu ayak uyduramayaşın sonunda da kuvvetten düşmekte olduğumuzu, emperyalistlerin emri altına gireceğimizi uzun uzun dile getirir.

Hakikaten dinin cemiyet hayatımızdaki aktif ve dinamik fonksiyonundan tecrid edilmesi, tekamüle karşı olan gelenekçi ulemanın büyük vebali olmuştur.

Bunlar öyle görülüyor ki, batının sanayi ihtilali sonunda ulaştığı gelişme karşısında ortaya çıkan bir takım yeniliklere karşı dini korumak için fevkalade titiz davranmışlardır. Ancak bu titizliğin sonunda da dinin bir hayat nizamı olduğunu, onun cemiyetten çekilmesiyle ancak ve ancak İslâma zarar verilebileceğini, ona bir hizmet olmadığını düşünememişlerdir. Doğrudur, medresenin ve medrese ulemasının kendilerini şekillendirdiği 17. ve 18. yüzyıllarda ve daha öncesinde biraz önce de ifade ettiğimiz gibi din yalnız bizim dünyamızda değil,

bütün dünyalarda da hayatla içiçedir. Buna endüstri öncesi toplumun aile, din ve diğer müesseselerinin, ordusunun, idaresinin ve diğer eğitimde dahil olmak üzere hepsinin dine göre şekillenmesi olarak değerlendiriyoruz. Görgülerimizin, bilgilerimizin, herşeyin kaynağı dindir. Ama sanayi toplumundaki değişme insanların düşüncelerini ve faaliyetlerini de değiştirmiştir. Artık bu toplumda, sanayi toplumunda, batının yaşadığı bu sanayi toplumunda en azından büyük aile tipi parçalanmıştır, küçük aileye dönmüştür. Çalışan insanların dinle olan ilgileri ve ulemanın bu meseledeki tavrının belirlenmesi icap etmiştir. Onun ötesinde en önemlisi, din; tıpkı diğer müesseseler gibi hayatın bütününü kucaklayan değil, diğer sektörler gibi diğer müesseseler gibi bir müessese haline gelmiştir. Eğitim ayrı bir müessesedir, Ordu ayrı bir müessesedir. İdare ayrı bir müessesedir, din ayrı bir müessesedir. Onun da kendisine göre belli çalışma sistemi ve durumu sözkonusudur. İşte bu değişmeler ve tefekkür zemininden uzak mütevazı ve içine kapanık bir hayatın din olduğunu, dinin yaşanması olduğunu ileri sürmüş ve buna göre de ibadetleri yapabiliyorsa, ezanlarımız okunuyorsa, Kur'an-ı Kerim öğrenilip öğretilabiliyorsa o takdirde seletin görüşleri de tabii eksiksiz takip edilebiliyorsa her şey tamamdır ve biz müslüman olarak yaşamaya ve bu İslâm dinini yaşatmaya devam ederiz.

Değerli arkadaşlarım,

Bu anlayışla 1950'lere geldik. Ancak gelişim süresi içinde ülkede ilmi ve fikri tabana oturmamış, İslâmın hakikatini yakalayamamış ve hatta koyu bir züht ve takva hayatına dolayısıyla dünyaya kapalı bir yapılaşma oluşmuştur. İlmi ve fikri tabana dayanmayan bu yapılanma içerisinde elbette İslâmı rafa kaldırmak isteyen devrimcilerin rolü ve istifadesi büyük olmuştur. Ne var ki Çok partili hayata geçişle birlikte ülkede hiç tahmin edilmeyen bir takım değişmeler olmuştur. Oy potansiyeli, oy gücü idarecileri dini konu konuşmaya ve dinle ilgili bir takım tedbirleri de almaya sevk etmiştir. Bununla ilgili olmak üzere sayın Prof. Dr. S. Hayri Bolay arkadaşımın vakti yetmediği için üzerinde uzun uzun duramadığı bir takım kurumlarımız açılmıştır. İmam Hatip Okulları, Yüksek İslâm Enstitüleri, İlahiyat Fakülteleri ve 1982'de 41 sayılı kanun hükmünde kararname ile tamamı İlahiyat Fakültesi haline dönüşmüş olan kurumlarımız. Bu müesseseler, açılana ve mezun verene kadar Türk halkının manevi hayatını ve din bilimlerinde otorite olma imtiyazını elinde tutan insanların çağımızın girift problemlerine, batının yaşadığı sanayi toplumunun krizlerini yaşamaya başlayan Türkiye'nin dertlerine ve sanayi ötesi toplumun da bir takım gelecek problemlerine çözüm bulabilmesi mümkün değildi. Ve bu insanlar din adına islami müdafaa adına bir mücadeleye girdiler ve bu kurumlardan, ilahiyat fakültelerinden, İslâm enstitülerinden, İmam-hatip okullarından yetişenleri yeni yetmeler olarak karalamaya başladılar. Ve

açıkçası ilmi gelişmenin, dini ilimlerdeki gelişmenin sürat kazanacağı dönemde onların ayaklarına çelme takmaya başladılar. Reformist olarak mütalaa ettiler ve her birini de devrimci olarak veya laik sistemin din adamları, bu sistemin uşakları olarak gördüler. Bu çok acıdır. Ve bu ithamlardır ki bizim dini ilimler alanındaki gelişme kaydetmemizde önemli ölçüde bir köstek olmuştur. çünkü pek çok arkadaşım pek çok kafa bu nevi meselelerle uğraşma, onlara cevap verme gibi bir gayretin içerisinde düşürülmüş ve düşmüştür. Öyle görülüyor ki bugün bile, bu zümrenin, eskilerin sayıca çok olmaları ve halka yakın bulunmaları sebebiyle imtiyazları ve nüfuzları sanki bu yeni yetmelerden (onların tabiriyle) ama modern okullardan din bilimlerini görmüş olan insanlara göre daha güçlü gibidirler. Ancak biz geleceğin bu kurumların mezunlarından genç neslin, din okullarında okuyan genç neslin elinde ülkenin dini problemlerine cevap bulunabileceği ümidini de taşımak istiyoruz.

Değerli arkadaşlarım,

Bu okullarda okuyan insanların, bu okullardan mezun olan insanların hiç birşey yapmasalar bile, klasik ilimleri takip etmiş olsalar ve onları herhangi bir tenkit süzgecinden geçirmeden seleften intikal ettiği gibi tarihi toplu bilgi şeklinde değerlendirmiş olsalar bile, eskilere göre birtakım imtiyazları vardır. Bir; bunlar (bugünün tabiriyle) örgün eğitimden geçmiş oldukları için diğer laik okullarda yetişen gençler gibi ilim ve teknolojinin, çağımızın getirdiği bütün bilgilerden haberdardır. İki; bu insanlar kapalı kapılar ardında değil, şehirlerde diğer insanlarla birlikte okumaktadırlar. Ve en önemlisi okurken de mezun olduktan sonra da karşılarında kendileri gibi düşünmeyen ve sayıca pek çok olan ayrı düşünüş ve inançta insanların varlığını bilmektedirler. Bu da onların sosyalleşmeleri açısından ve bir takım görüşleri daha rahat bir biçimde kanallize edebilme ve geliştirebilme açısından büyük bir farklılıktır ve bir imtiyazdır. En azından bu insanlar din bilimleri ile uğraşan bu insanlar bir gerçeği çok iyi yakalamışlardır. Onlar, dinin getirdikleri dışında hiç bir değişmez kıymet yoktur, insanlığın bütün diğer kıymetleri yer ve zamanla sınırlı olmuştur ve objektif bilgi vermek suretiyle her sağlam görünen ilimde hep birbirinin yerine geçen teorik şemalardan ibarettir. Bu şemalar muhakkak ki git gide mükemmellik kazanabilir. Ama onlarda esas olan değişmedir. Şu halde insanoğlu bugün doğru sayılanın yarın çirkin, ilan edildiği bir dünyada veya yanlış ilan edildiği bir dünyada kendisini bu sonsuz dalgalanmalardan kurtaracak değişmez değerlere sarılmak zorundadır. Dinin başlıca fonksiyonlarından biri de bu türlü ezeli ve ebedi değerler getirmektir gerçeğini yakalamışlardır. Bunun içindir ki bu kabulleniş fevkalade ıstıraplı, fevkalade çileli olsa bile bunun içindir ki bu arkadaşlarımız, din bilimleri ile uğraşanlar resmi kurumların açılışından bugüne kadar geçen

zaman içerisinde pek çok meseleye çözüm getirmek için ciddi gayretin içerisinde olmuşlardır.

Değerli arkadaşlarım,

Bu müesseselerin elbette ki noksanlıkları vardır. Bu müesseselerde ortaya konmuş olan dini bilimler alanında özlenen ve düşündüğümüz gelişmeler belki kaydedilememektedir. Ancak biraz önce söylediğim gibi bu insanlar, bu ihtiyacı da duyma durumundadırlar. Dikkat ettim, burada notlarıma aldım. 1981 yılından bugüne kadar 9 sene içerisinde bir kısmı uluslararası çapta olmak üzere tam 8 ilmi toplantı düzenlenmiştir. Sadece bu mevzu ile ilgili olmak üzere. Nedir bunlar? Uluslararası İslâm Araştırmaları Sempozyumu, Din Öğretimi ve Din Hizmetleri Eğitim Sempozyumu, Yüksek Öğretimde Din Bilimleri Öğretimi Sempozyumu, Günümüz Din Bilimleri Araştırmaları ve Problemleri Sempozyumu ve benzeri sempozyumlar. Ve bu sempozyumlara katılmış bulunan yerli ve yabancı isimlerin hepsi de bahsettiğim okulların mezunlarından, kariyer yapmış isimlerdir. Bunların her biri de bir derdi dile getirmişlerdir. Evet, bizim gördüğümüz, bizim okuduğumuz klasik öğretim tarzındaki gelişmeyle, çalışmayla özlediğimiz araştırmaları yapmamız mümkün değildir. Artık arkeoloji yapmaktan kurtulalım. Günümüzün din meselelerine cevaplar bulalım. 1960'lardan sonra başlamış olan tercüme furyasının Türk dini hayatında doğurduğu sağlıksız gelişmeye son vermek için günümüzün problemlerine eğilelim. Bunun için tenkidi yolla kendi tarihimizi ve kendi inancımızın bir takım müesseselerinde sorguluyalım. Bu sorgulama nedir? Bu sorgulama; tarihi olan ile dini olanın ciddi biçimde tefrik edilerek dini olanın yarınlara da, 21,22 ve 23 yüzyıllara da cevap verecek tarzda belli prensiplerinin ortaya konulması yolunda çalışmalar olmalıdır. İnanıyorum ki bir gün, belki çok yakın gelecekte bir gün Cenab-ı Allah bu millete, bu çocukları aracılığıyla dininin ezeliliğini bütün dünyaya yeniden gösterecek ve bütün insanlık ta ondan saadeti alacaktır.

TÜRK KÜLTÜRÜ VE İSLÂM

Prof. Dr. Bahaeddin YEDİYILDIZ
Türkiye Diyanet Vakfı Yayın Kurulu Üyesi

Kültür kavramı, ilk anda kendi zıddı olan tabiat kavramını hatırlatır insana. Tabiatı insanın yaratamadığı nesneler olarak tanımlayabiliriz. Kâinat ve onun küçük bir parçası olan dünyâ, tabii nesnelerdir, tabiatlılardır. Bizzat insanın kendisi de tabii varlıktır; fakat o aklı, zihni, idrâki olan bir tabiatlıdır. Duyar, algılar, çevresinde olup bitenler

hakkında düşünür, muhakeme yürütür ve kararlar alır, sonra da harekete geçerek, aldığı kararları icrâ eder. Acıkınca, karnını doyurmak için hareket eder, tabiatla hazır bulursa onları devşirir; karnını böyle doyurur. Aksi takdirde, ekip biçmek; tahıl, sebze, meyve yetiştirmek zorunda kalır. Üşüyünce örtünmek ihtiyacını hisseder, ve bunun için, kumaş dokumayı ve elbise dikmeyi keşfeder.

Nüfus arttıkça, tabiatdaki imkanlardan istifâde etme konusunda, insanlar arasında da mücâde başlamıştır. İnsan, tabiatla karşı veya diğer insanlara karşı mücâleyi tek başına yürütemediği, dolayısıyla daha güçlü olmayı arzu ettiği için, muhtelif birlikler oluşturarak yaşamaya başlamış, böylece aşiretler, cemâatler, ümmetler veya milletler ortaya çıkmıştır.

İşte bu topluluklardan her birinin, hayatlarını idâme ettirebilmek için yaptıkları ve yarattıkları her türlü maddî ve manevî unsurlar bütünlüğüne kültür adı verilmektedir. Toplumdaki âile yapısı, örf ve âdetler, üretim ve tüketim biçimleri, sağlık ve beslenme düzeni, eğitim-öğretim usûlü, giyim, kuşam, dil ve sanat eserleri, inançlar, değer yargıları, normlar, teknoloji ve onun ürünü olan araç ve gereçler, vs... Bütün bunlar, kültür sistemini oluşturan unsurlardır.

Diğer bir ifâdeyle, tabîî olanın dışında, her insan topluluğunun, bilgi ve gücüyle ortaya konulan herşey o topluluğun millî kültürünü meydana getirir. Dolayısıyla, Türk Kültürü deyince, Türk milletinin, tarih sahnesine çıkışından günümüze kadar, nesilden nesle aktardığı hayat tecrübesini ve bilgisini, davranış modellerini anlıyoruz. Kültürün sinonimi olarak medeniyet kavramını da kullanabiliriz.

Türkler bu hayat tecrübesini, Pasifikten Akdeniz'e, Pekin'den Viyana'ya kadar uzanan bir kaç bin yıllık tarih içinde kazanmışlardır. Bu geniş zaman ve mekan içinde, Türkler hemen hemen bütün milletlerle ilişki içine girmişler ve tecrübelerini zenginleştirmişlerdir.

Atilla ve Hunlar; Kuzey Çin'de Tabgaç İmparatorluğu; Rusya'nın güneyinde Hazarlar; Abbasî başşehri Samarra'nın kuruluşu; Orta-Asya'da Uygur Hâkimiyetinde bütün büyük dinlerin birarada yaşayışı; Büyük Selçuklular; Cengiz Han ve Moğol hâkimiyeti; Mısır Memlûkleri; Semarkant ve Herat'da Timur rönesansı; XVI. asırda tek dünya gücü olan Osmanlı İmparatorluğu; Babür Şah ve Hind Türk İmparatorluğu'nun kuruluşu; Osmanlı devletinin çöküşü sonunda, Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulması...

İşte kalın çizgileriyle Türk tarihi... Henüz bütün ayrıntılarıyla tam olarak incelenip ortaya konulamamış, uçsuz bucaksız bir medeniyet... Gerektiğinde ve mecbur kaldığında şiddetini gösterebilen, fakat ana hususiyetlerini sulh, nizam, mûsâmaha, adâlet ve incelmış bir sanatın teşkil ettiği yüce bir medeniyet...

Konumuz Türk kültürü ve İslâm olduğuna göre, öncelikle kültür-din ilişkisine de bir göz atmamız gerekir.

"Sembollerin, inançların, değerlerin ve değişik sahalardaki uygulamaların müesseseseleşmiş bir sistemi" olarak tanımlanan din, insanlarda güçlü, derin ve sürekli güdülenimler ve tamâyüller meydana getiren, dolayısıyla insan ve toplum davranışını etkileyen en önemli faktörlerden biridir. İnsanlığın tarih sahnesine çıkışından bu yana, din, toplumları çeşitli şekillerde etkilemiştir. Bu sebeple insanlık tarihini, aynı zamanda, din ve dinî olaylar tarihi olarak değerlendirenler de vardır. Türk tarih ve kültüründe de dinin bu etkisini görmemiz mümkündür.

Türklerin ilk devirlerindeki aslî dinleri Gök-Tanrı dinidir.

VII. asırda yaşamış Bizanslı tarihçi Simokattes'in de ifâde ettiği gibi, Türkler yalnız kâinatın yaratıcısı tek ulu kudret olarak bildikleri Gök-Tanrı'ya tapıyorlardı. Gök-Tanrı varlıkların ilk prensibiydi. O, şafak söktürür, bitkiye hayat verir, insanlara can bağışlar, fakat dilediği zaman o canı geri alabilirdi. Emrine uymayanı cezalandırırdı. Affediciydi. Gök-Tanrı, hak yoludur, insan niyaz ederse, ömrünü uzatır, atlarını çoğaltır. Her şeyi görür ve bilicidir; Onun irâdesine karşı gelinmez; insan fanî, Tanrı ebedidir. ⁽¹⁾

Temel inançları bu olan Türkler, bilindiği üzere, tarih boyunca, yaşadıkları muhtelif zaman ve mekanların gereği olarak, eski aslî inanç sistemlerini korumakla birlikte, çeşitli dinlere de girmişlerdir. Asya Hunlarının devamı olan Tabgaçlar Budizmi (m.V. asrın ikinci yarısı), İç-Asya'daki Uygurlar Maniheizm'i (762) ve Budizm'i (VIII.yy sonları), Hazarlar Museviliği, Balkanlarda Bulgarlar Ortadoks hristiyanlığını (864) benimsemişlerdir. Diğer taraftan, İç-Asya'daki Türkler arasında Nestûrlilik ve Yâkûbîlik gibi bazı hristiyanlık kolları da görülmüştür. Hattâ aynı Türk İmparatorluğu içinde yer alan çeşitli kütlelerin Zerdüştlük, Brahmanizm, Şamanlık, vs... gibi çeşitli inançlara sâhip oldukları da tesbit edilmiştir. ⁽²⁾

Ne var ki Türkler bu dinlerin hiçbirinde tutunamamışlardır. Çünkü, bu dinlerden bazılarında millî seciyelerini kaybederek ya Çinlileşmişler (Tabgaçlar gibi), ya Hristiyanlaşmışlar (Tuna Bulgarları, Macarlar gibi) yahut bir müddet sonra tekrar din değiştirmek ihtiyacı duymuşlardır (İç-Asya uygurları gibi).

Sonunda Türkler kendilerini tatmin edici iman sistemini islâmîyette bulmuşlardır. Çünkü İslâmî itikatlarla, biraz önce kısaca temas ettiğimiz eski Türk dînî inanç sisteminin esasları arasında şaşılacak ölçüde bir uyum mevcuttur.

Museviliğin Yahudilere has bir inanç niteliğinde olması, Hristiyanlığın "Teslis" (üçlü kişilik, Trinite) düşüncesine dayanması, Maniheizm'deki ikilik (düalizm), Budizm'de Tanrı kavramının bulunmayışı

Türkleri tatmin etmemiş gibidir. Halbuki İslâmiyetin ilân ettiği tek ve yaratıcı Allah, eski Türk inanç anlayışını tamamiyle kavramış durumdaydı. Türkler âdeta, yeni bir dine girdikleri düşüncesinde değil, kendi eski inançlarının çok daha sağlam, kitaba dayalı, inandırıcı bir sisteme kavuştuğu kanaatinde idiler.

Eski Türk inancıyla İslâmî prensiplerin son derece uyumu neticesindedir ki, Türkler, X. asırdan itibaren küteler hâlinde müslüman olmuşlardır. Bundan böyle Türk tarih ve kültürünün bin yıllık devresini İslâmiyet yoğurmuştur. ⁽³⁾

İlk müslüman Türk Devleti olan Karahanlılardan itibaren, XIX. yy. da Batı medeniyeti etkisine girmeye başlanıncaya kadar Türk insanını harekete geçiren, ona belli bir zihniyet, dünyâ ve kâinât anlayışı veren, sosyal bütünleşme ve dayanışmasını sağlayarak, bir zâtiyet ve kültürel kimlik kazandıran kıymet hükümleri ve değerler, Türk toplumunu hukukî ve idarî açıdan düzenleyen normlar temel esprilerini İslâmiyetin kutsal kitabı Kur'an'dan ve onun hadisler başta olmak üzere diğer yorumlarından almışlardır.

Şühhesiz, din-toplum ilişkileri her zaman ve her yerde aynı şekilde cereyan etmemektedir. Çünkü din hem etkileyen hem de etkilenen bir müessesedir. Bin yıl içinde Türklerin yazdığı tefsir, hadis, fıkıh veya kelimâ sahasındaki eserleri bir yana bıraksak bile, XI.yy'da Yusuf Has Hacıp tarafından yazılan Kutatgu Bilig'den hareketle XX.yy'da Mehmet Akif'in yazdığı Safahat'a kadar uzanan Türk edebiyat klasikleri dizisinin tahlili bile, Türklerin İslâmın kutsal kitabını yorumlama esprisi yanında Türk toplumu ve İslâmiyet arasındaki karşılıklı etkileşimleri de açıkça gösterir. Bu etkileşimlerle ilgili olarak, ben sadece bir iki örnek üzerinde duracağım.

Bugün üzerinde yaşadığımız ülkenin Türk vatani hâline gelmesi, İslâmiyetin kıymet hükümlerinin XI. asırdaki Türk toplumunu harekete geçirmesi neticesinde gerçekleşmiştir. Paul Vittek, Anadolu'nun Türkleşmesini, kâfirlerle mücadele etmek için bir araya gelen, ganimet umûduyla dolu "din mücâhidleri"nin "gaziler hareketi"ne bağlamaktadır. "Ölürsem şehit dönersem gazi" şeklinde bir Türk atasözü hâline gelen bu gazilik ruhu İslâmın kıymet hükümlerinden kaynaklanmaktadır.

Fethedilen ülkenin vatan hâline gelmesi için imâr edilmesi gerekir. Türkler girdikleri her yere ilk iş olarak, câmiler, medreseler, darüşşifâlar, çeşmeler, hanlar, hamamlar, imâretler, kısacası külliye ve kervansaraylar yapmışlardır.

Bu yapılardan günümüze kadar kalanlar, hâlâ ülkemizin tarihî kimliğini ve şahsiyetini aksettiren eserlerdir. Yapılan araştırmalar, toplumumuza bu imar faaliyetine iten motivasyonların da İslâmî kıymet hükümleri olduğunu gösteriyor. Türk toplumu bu kültür eserlerini gerçekleştirirken Kur'an'ın "...hayrât yapmaya koşun" (II/148) "... bu hususta birbirinizle yarış edin..." (II/148, 114) emrine uymuşlar, böylece toplumun ulaşımından ticârete, dinden eğitim ve

öğretime, sağlıktan haberleşmeye kadar bir seri ihtiyaçlarını karşılayacak müesseseleri kendi imkânlarıyla kurmuşlardır. Bu sebeple, İslâmî dönem Türk kültürüne, Hayrât veya vakıf kültürü adı verilebilir.

Adâlet anlayışı ve bu anlayış sonucu benimsenen kanunları uygulama alanına koyan adliye teşkilâtı, kültürün başka bir boyutunu teşkil etmektedir. Türk kültürü ve İslâmın nasıl bir terkibe ulaştığını, Osmanlı hukuku ve adliye teşkilâtı çok güzel göstermektedir.

Şer'î hukuku devletin temeli olarak kabul eden Osmanlı yöneticileri, Türk örfünden hareketle bu hukuku geliştirmiş ve yeni kanunlar ortaya koymuştur. Bilindiği gibi, Fâtih ve bilhassa Kanunî tarafından yapılan toprak rejimi, İmparatorluğun umumî emniyeti ve cezaî müeyyidelerle ilgili olan kanunlar, Osmanlı tarihinde meşhurdur. Sultan Süleyman, Kanunî lakabını kanun yapıcılığından almıştır. Örften hareketle kanun yapılmasını gerekçe göstererek Osmanlı hukukunu, şer'î hukuk ve örfî hukuk diye ikiye ayırmak, kanaatimize göre, sun'î bir ayırımdır. Zira bizzat örf, İslâm hukuku'nun kaynakları arasında bulunmaktadır. Dolayısıyla Osmanlı hukuku, Türk örfünü de içine alan bir Türk-İslâm hukukudur.

İşte bu hukukun uygulanması için, bütün Osmanlı Ülkesi, aslında adlî bir birim olan ve kaza denen kadıliklara ayrılmıştı. Burada da "hakkâniyet çemberi" felsefesinin, idarî teşkilâtlanma ve müesseseleşme üzerindeki tesirini görmekteyiz.

Bilindiği gibi, kaza, kadının yargı alanına giren bölge mânâsına gelmektedir. Her kazanın başında bir kadı bulunmaktaydı. Osmanlı kadısı, hem hâkim, hem mülkî âmir hem de belediye reisi görevleriyle yükümlü bir kişiydi. Gerçekten kadı, her şeyden önce, Şer-i Şerîf de denen mahkemenin başkanıydı. Bu mahkeme halk arasındaki her türlü hukukî ve cezaî ihtilâfları halletmeye yetkiliydi. Noterlik işleri de burada yapılmaktaydı. Kadı, adlî işleri yürütmek için, nâibler, kâtipler, hademeler, muhızırbaşı ve muhızrlar gibi geniş bir yardımcılar kadrosuna sâhipti. Osmanlı mahkemesinin en dikkat çekici unsurlarından birisi, muhakemenin yapılış tarzını gözlemekle yükümlü olup, Şühûdül'-hâl adını taşıyan ve müderrisler, ayan, eşraf gibi şehrin ileri gelenleri arasından seçilen beş altı kişilik bir gruptur. Kadı dâvâyâ baktığı sırada bu kişilerce müşâverede bulunabilmekteydi. bilhassa bunlar, hukukun örfî yönleri ve mahallî âdetler konusunda kadıya yardımcı olmaktadır.

Mahkemenin kararları hakkında, müftülükten veya şeyhülislâmlıktan görüş istenebilir veya dâvâ dîvanda gördürülebilirdi. Bu müesseseler, bir bakıma, birinci, ikinci ve üçüncü derecede temyiz müessesesi fonksiyonunu icra etmekteydiler.

Osmanlıların bu adâlet sistemi, "hakkâniyet çemberi" dedikleri devlet anlayışına da uygun olarak, gerçekten, İmparatorluğun kuruluş ve yükselişinde, XV. ve XVI. asırlarda halkın refah içinde

yaşamada son derece müessir olmuştur. Hattâ, Stanford Shaw, kadıları, Osmanlıların çöküşünü geciktiren faktörler arasında saymakta ve bu konuda şöyle demektedir: "...Şaşırtıcı olan şey, çöküş döneminde İmparatorluk'ta salgın hâlini alan karışıklıklar ve başkaldırıları değil, İmparatorluğun daha üçyüz yıl bütünlüğünü koruyabilmesi ve zaman zaman kaybettiği itibarı ele geçirerek modern çağların başlangıcına kadar Avrupa'nın büyük bir gücü olarak kalabilmesidir". Bu karışıklıklar ve isyanlar karşısında, Osmanlı toplumunun "temel yapısı, anarşinin en kötü etkilerine karşı halk kitlelerinin dayanmasını sağlayabilmişti, pek çok yerde kadılar ve dinî liderler, mahallî idârelerin başlıca yardımcıları olarak mühim vazifeler ifa etmişlerdir" (4).

Tarihî derinlikleri içinde, bugünkü Türk ve İslâm dünyasına mukayeseli bir biçimde baktığımız zaman, Türklerin İslâmiyeti samîmiyetle benimsedikleri, onun özünü tahrif edecek herhangi bir davranış içine girmedikleri, fakat kendi millî husûsiyetlerini, kendi renklerini ve çizgilerini de kaybetmedikleri açıkça gözükür. Söz konusu olan orijinal bir terkiptir; diğer bir ifâdeyle Türkler İslâmı özümlemişlerdir.

XVIII. asırdan itibaren sanâyileşme ve teknoloji alanında büyük ilerlemeler kaydeden Batı kültürleri, XIX. asırda bütün dünyaya yayılma şansına sâhip olmuştur. Türkiye'de bu kültürlerin tesiri altına girmiş, batının bir takım düşünce ve müesseselerini almış ve almaya da devam etmektedir. Bu durum Türk toplumunda bir kimlik bunalımına sebep olmuştur. Bugün bu bunalım bütün boyutlarıyla yaşanmaktadır. Eğer Türk toplumu, tarih suuruyla hareket edip, tıpkı İslâm medeniyetini özümlediği gibi Batı teknolojisini de özümlese böyle bir terkip Türk kültürünü orijinal bir biçimde yenileyecek ve geliştirecektir. Aksi takdirde tarihî bağlarından kopma ve kimliğini kaybetme tehlikesiyle karşı karşıyadır.

Bu terkinin nasıl yapılması gerektiği hususuna açıklık getirmek üzere, bir örnekle sözlerimi tamamlamak istiyorum.

Mimar Sinan'ın Süleymaniyesini veya Selimiyesini ya da bunlara benzer diğer eserlerini, İslâm medeniyetinin eserleri olarak sayabiliriz. Fakat onlar ne Arabin ne Farsın ne de başka bir müslümün toplumun eseridir. Bu eserlerde Türk damgası vardır.

Türk toplumunun millî sanat sembolleridir. Bu eserler bir bakıma dinî eserlerdir, fakat diğer taraftan dönemin Türk teknolojisinin millî ürünleridir. İnsanları onların yapılışına iten motivasyonlar, dinî hükümlerdir; fakat onların inşası millî kültürün mensubu olan teknolojik bilgiye, estetik duyguya, sanat zevki ve becerisine dayanmaktadır.

Prof. Hulûsi Güngör, Sinan'ın teknolojisi hakkında araştırmalar yapmıştır. Onun tespitlerine göre, Sinan, 48 yaşında baş mimarlığa atanıncaya kadar (1538), ahşap ve kâgir yapı, su getirme, ahşap ve kâgir köprüler konusunda tecrübe sâhibiydi. Bu göreve tayininden sonra, şantiye tekniği, zemin mekânı, yapı fiziki, statik ve cisimlerin mukavemeti, hidrolik yapılar, ölçme tekniği, malzeme bilgisi, köprü yapımı, masif yapılar, mühendislik yapıları, şehircilik, iç mimarlık, mimarlık alanlarında bilgi ve teknoloji birikimi ve üretimi elde etmiştir.

Bunların bugün en az iki fakültenin bütün anabilim dallarını içine alacak genişlikte olduklarını belirten Güngör, bu anabilim dallarını şöyle sıralamaktadır:

1. Şantiye yapım bilgisi
2. Mühendislik teknolojisi
3. Şehircilik tekniği
4. Mimarlık ve içmimarlık teknikleri
5. Yapı strüktürü teknolojisi.

Tabii bunlardan herbiri, hidrolikten aküstiğe, ölçme tekniğinden aydınlatma tekniğine kadar muhtelif ilim dallarına ayrılmaktadır.

Sözkonusu ilim dallarında uzman olan ekibiyle ve kendi buluşu olan yeni sistemleriyle, Sinan, evrensel boyutlu muhteşem eserleri kâinatın küçük modelleri olarak yeryüzünü dikebilmiştir.

Büyük cami kubbelerinin ekserisine şu ayeti yazdırmıştır (XXV/41):

"Muhakkak ki, zevâl bulmasın diye gökleri ve yeri tutan Allah'tır. Eğer onlar zevâle uğrarsa, Ondan başka and olsun ki, kimse tutamaz. O, şüphesiz halimdir, bağışlayandır".

Kubbe süslemesinde, bu ayetten istifade etmek sûretiyle Koca Sinan, Uğur Derman'ın belirttiği gibi, "Ben kul olarak en mükemmeli yapmaya çalıştım. Ama bu câmi, kubbesiyle, zeminiyle, her şeyiyle ancak Allah'ın izni olursa yıkılmadan duracaktır" demek istiyor.

İşte böylece Sinan imanı ile teknolojiyi bütünleştiriyor.

Bu örnek Türk toplumunun bugün, batıdan aldığı unsurları, yeniden şekillendirmesi gerektiğini, bunun için de, kendisine yol gösteren kıymet hükümlerine, inanca ve ilme muhtaç olduğunu apaçık göstermiyor mu?

**HAYIR İŞLEYİNKİ
FELAH
BULASINIZ
KUR'AN—İ KERİM**

"İlmi Toplantı" da dinleyiciler

1 İ. Kafesoğlu, Türk-İslâm Sentezi, İstanbul

2 İ. Kafesoğlu, a.g.e. s. 159.)

3 M. Kaplan, Türk kültürünün kültürel değerleri, İstanbul 1977, S. 63)

4 S. Shaw, Osmanlı İmparatorluğu ve Modern Türkiye (Çev. M. Hasmana), C.I, İstanbul 1982 S. 243, 381.)

KONFERANS

VE

PANELLER

15. Yıl Kutlama Programlarının bir devamı olarak 6 ilimizde değerli ilim adamlarımızın iştirakiyle konferans ve paneller tertip edildi. Aşağıda detaylı bilgileri sunulan bu kültür faaliyetleri daha da genişletilerek diğer illerimize de yaygınlaştırılması planlanmaktadır.

KURULUŞUMUZUN 15. YILDÖNÜMÜ MÜNASEBETİYLE TERTİP EDİLEN KONFERANS VE PANELER

AĞRI

Konferans - 12.05.1990 Cumartesi
Tevhit Dini İslâm
Prof. Dr. Naci BOLAY

ORDU

Konferans - 18.05.1990 Cuma
İslâm ve Öteki Bazı Dünya Görüşleri
Prof. Dr. Mehmet AYDIN

ARTVİN

Konferans - 23.05.1990 Çarşamba
Doğu Anadolu'da ve Kafkaslarda
İslâmiyetin Yayılması
Prof. Dr. Hakkı Dursun YILDIZ

AMASYA

Konferans - 02.06.1990 Cumartesi
11. ve 16. Yüzyıllarda Anadolu'da
Kitap ve Kütüphaneler
Doç. Dr. Mehmet ŞEKER

YOZGAT

Panel - 02.06.1990 Cumartesi
İslâm'da İtikadi Mezhepler ve Dini
Hayatımız
Prof. Dr. E. Ruhi FİĞLALİ
Prof. Dr. A. Yaşar OCAK
Doç. Dr. Hasan ONAT
Yrd. Doç. Dr. Ahmet AKBULUT

MUĞLA

Panel 23.06.1990 Cumartesi
Günümüzde İslâm Gerçeği
Dr. Haluk NURBAKİ
Doç. Dr. Alpaslan AÇIKGENÇ
Doç. Dr. Hayri KIRBAŞOĞLU

ÖDÜLLÜ YARIŞMALAR

Vakfımızın kuruluşunun
15. yıldönümü münasebetiyle
neticeleri bu yıl tertiplenecek

Kutlu Doğum Haftası'nda açıklanmak üzere

İmam-Hatip Liseleri ve İlahiyat Fakülteleri öğrencileri ile din görevlileri arasında
3 ayrı yarışma düzenlendi.

Yarışmalarla ilgili bilgiler aşağıda belirtilmiştir.*

YARIŞMA KONULARI	YARIŞMACILAR	ÖDÜLLERİ
1- Peygamberimizin Hayatından Şefkat Örnekleri	İmam-Hatip Lisesi öğrencileri	Birinciye : 1.000.000.TL. İkinciye : 750.000.TL. Üçüncüye : 500.000.TL.
2- Hz. Peygamberimizin Veda Hutbesi'nin İnsan Hakları Açısından Tahlili ve Değerlendirilmesi	Din görevlileri	Birinciye : 1.500.000.TL. İkinciye : 1.250.000.TL. Üçüncüye : 1.000.000.TL.
3- Hadis'in İslâm Hukuku'ndaki Yeri ve Değeri	İlahiyat Fakültesi öğrencileri	Birinciye : 1.500.000.TL. İkinciye : 1.250.000.TL. Üçüncüye : 1.000.000.TL.

* Her üç katagoride de yarışmacılara (7'şer kişiye olmak üzere) toplam 21 adet mansiyon verilecektir. Yarışmalarla ilgili geniş bilgi Müftülüklerden, İmam-Hatip lisesi Müdürlüklerin'den ve İlahiyat Fakülteleri'nden öğrenilebilir.

"SAHİBİNİ ARAYAN MADALYA" NIN GALASI

Vakfımızca 350 milyon TL. harcanarak yaptırılan ve İstiklal Savaşında Güneydoğu bölgemizin batılı devletler tarafından işgali, özellikle Maraş'ta işgal kuvvetleri ile işbirliği yaparak yerli müslüman halka karşı başlattıkları insanlık dışı zulme göğsünü siper ederek "dur" diyen Kahramanmaraşlıların direnişlerinin konu edildiği "Sahibini Arayan Madalya" filminin galası 20 Mart 1990 Salı günü Ankara Kızılırmak Sineması'nda yapıldı.

Senaryosunu Tarık Buğra'nın yazdığı, Yönetmenliğini Yücel Çakmaklı'nın yaptığı filmin galasında çok sayıda davetli hazır bulundu. Gala'da, Mütevelli Heyet II. Başkanımız Sami Uslu bir konuşma yaptı. Uslu, konuşmasında içinde bulunduğumuz teknoloji çağında, insanların hareketlerinin fezadan takip edildiği günümüz dünyasında, ilmi çalışmaların ne derece ileriye gittiği, iman hayatının gelecek nesillere nasıl taşındığı, arşivlendiği, sesli ve görüntülü yayınlara alındığını belirterek konuşmasını şöyle sürdürdü: "Yayın konusunun önemini göz önünde bulunduran Vakfımız, sesli ve görüntülü yayınlar konusunu çalışma programına aldı. Sayın Tarık Buğra'nın senaryosunu yazdığı "Sahibini Arayan Madalya" adlı eser, çekime hazır hale getirildi. Ülkemizde ciddi film çalışmalarıyla haklı üne kavuşan, bu sahaya yeni bir üslup kazandıran değerli yönetmen Yücel Çakmaklı filmin yönetmenliğini üstlendi. Ciddi ve yorucu bir çalışma sonunda biraz sonra izleyeceğimiz eser ortaya çıktı. Hepimiz iyi bilmekteyiz ki gençlerimizin beyinleri her türlü akıma maruzdur. Bulutların üzerinden yapılan fikri taarruzlara ancak ve ancak kendimize has kültür değerlerimiz, göze ve kulağa hitabedecek şekilde mecz edilerek sunulmadıkça geleceğimizden emin olduğumuzu söyleyemeyiz. Vakfımız bu şuurla görüntülü yayın alanına kendi imkanlarıyla girmiş bulunmaktadır. Geç kalındığını içinden geçiren nice gönüldaşımızın buruk sitemlerini duyar gibi oluyoruz. Geç de olsa bu imkanları bize bahşeden Yüce Rabbimize hamdediyoruz. Sahibini Arayan Madalya filmi, Anadolu'yu kurtaran yüce ruhu aksettirmeye çalışmaktadır. Memleketimizin karanlık günlerinde ona ışık tutan, yol gösteren din adamlarımızın, gönül adamlarımızın cehtlerini ve himmetlerini sergilemektedir.

Esaret zincirlerini parçalayan yüce milletimizin azmini ve iradesini göstermektedir. Türkiye Diyanet

"Sahibini Arayan Madalya" filminin galasında Mütevelli Heyeti II. Başkanımız Sami Uslu Sanatçılarla

Vakfı bu filmle girdiği film piyasasında kurmayı düşündüğü SESLİ VE GÖRÜNTÜLÜ YAYINLAR ANONİM ŞİRKETİ ile milletimize daha verimli hizmetler sunmayı planlamış bulunmaktadır.

Bu filmin gerçekleştirilmesine vesile olan yazar Tarık Buğra ve Yönetmen Yücel Çakmaklı başta olmak üzere bütün sanatçılara, emeği geçen herkese huzurlarınızda teşekkür ediyor, teşekkürlerinizden dolayı siz değerli misafirlere şükranlarımızı, saygılarımızı sunuyoruz."

Sami Uslu'nun konuşmasından sonra filmin yönetmeni Yücel Çakmaklı, Yapımcısı Ahmet Bayazıt adına Şenol Demiröz, yapım koordinatörü Halil Kaya ve filmde rol alan bazı sanatçılara Vakfımızın hediyeleri verildi.

"Sahibini Arayan Madalya" filminin galasında izleyiciler

FİLM GÖSTERİLERİ

Kutlama programları çerçevesinde iki gün süreyle film gösterileri yapıldı.

Yapımı Vakfımızca gerçekleştirilen "Türkiye'de İslâm Gerçeği", "Süleymaniye'de Bayram Sabahı" adlı belgesel filmler ile Diyanet İşleri Başkanlığı'nca yaptırılan televizyon filmi "Yusufçuk", dramatik belgesel "Süleyman Çelebi ve Mevlid", çizgi film "Emre" Ankara'daki orta ve yüksek öğrenim öğrencileri ile Ankaralı sinemaseverlere gösterildi.

KONSER

"TÜRK SANAT VE TASAVVUF MUSİKİSİ"

Kuruluşunun 15. yılında Çanakkale Zaferi'nin 75 nci yıldönümü münasebetiyle Türkiye Diyanet Vakfı'nın Çanakkale şehitlerine armağanı olarak 2 ayrı konser düzenlendi. Türk Sanat Müziği sanatçısı Yıldırım Gürses tarafından verilen konserlerin ilki 18 Mart 1990 Pazar günü İstanbul Atatürk Kültür Merkez'inde gerçekleştirildi.

Yıldırım Gürses'e İstanbul Konseri'nde Mütevelli Heyet İl Başkanımız Sami Uslu hediyesini sunarken.

İkinci konser ise 24 Mart 1990 Cumartesi günü Ankara Millî Eğitim Bakanlığı Şura Salonu'nda icra edildi. Çok sayıda davetliye Türk Sanat ve Tasavvuf Müziğinden derlenen birbirinden güzel eserlerin sunulduğu konserde Yıldırım Gürses tarafından bestelenen ve ilk defa bu konserde okuduğu Mehmet Akif Ersoy'un "**Çanakkale Şehitlerine**" şiiri büyük ilgi gördü.

Ankara'daki konserin açılışında Mütevelli Heyet Başkanımız Halit Güler bir konuşma yaptı. Güler,

Mütevelli Heyet Üyemiz Hayrettin Şallı İstanbul Konseri'nde Yıldırım Gürses ile...

konuşmasında Vakfımızın kısa tarihçesinden bahsederek bazı faaliyetlerinden özet bilgiler sundu. Güler, bu konserin Çanakkale şehitlerine armağan edildiğini, bu vesileyle Türkiye Diyanet Vakfı, Çanakkale şehitleri ve Çanakkale şehitlerine armağan edilen Türk Sanat ve Tasavvuf Musikisi konseri kavramlarının bir araya getirilmesinden son derece gurur ve sevinç duyduğunu belirtti.

Zevkle izlenen ve defalarca ayakta alkışlanan Yıldırım Gürses ve ekibinin konserinden sonra büyük sanatçı ve bestekar Yıldırım Gürses de ifadelerini şöyle dile getirdi: "*Musiki bir ülkenin kültürünün kaçınılmaz parçalarından bir tanesidir. Musiki, bir ülkenin zevkini, güzelliğini, haysiyetini, şuurunu geleceğe en güzel aktaran olaylardan bir tanesidir. Musiki hiçbir zaman bir eğlence olayı değil, bir mesaj olayı, bir ulaşma olayıdır. Biz bunu böyle bildik.*"

İstanbul Konseri'nden bir an...

15. Kuruluş Yıldönümünde, böyle anlamlı bir günde ve bilhassa Çanakkale Zaferi'nin 75. yıldönümünde musikiye vermiş olduğu değerden dolayı Türkiye Diyanet Vakfı'na saygı ve hürmetlerimi sunuyorum."

Konserden sonra Yıldırım Gürses ve ekibine Vakfımızın sesli yayınlarından hediye edildi. Bu münasebetle Devlet Bakanı Cemil Çiçek bir konuşma yaptı:

"Allah'ın tebrişatına mazhar olan, Cenab-ı Peygamberin kucak açtığı, bir gül bahçesine

Mütevelli Heyet Başkanımız Halit Güler Ankara Konseri'nde açış konuşmasını yaparken...

Devlet Bakanı Cemil Çiçek Ankara Konseri'nden sonra Yıldırım Gürses'e hediyesini sunarken...

gircesine, bu kara toprağın kara bağrına giren ve ebediyetlerin istiap ettiği Allah'ın o aziz kulları şehitlerimiz için Diyanet Vakfı'nın burada tertip ettiği geceye, hakikaten burada bize bu geceyi yaşatan değerli sanatçılara sizler adına teşekkür ediyorum.

Bu memleket daha çok güzel günler görecektir. bu millet büyük millettir. Bu toprağın bağrında milyonlarca şehit var, mühim olan o şehitlerin emanetine sahip çıkabilmektir, çıkmak mecburiyetindeyiz. Biz burada sadece bir gece yaşamadık. Türk'ün kültürü yok diyenlere, Türk'ün musikisi yok diyen zangoçlara da bir cevap verilmiş oldu."

Ankara Konseri'nden bir an...

HATM-İ ŞERİF

Vakfedenlerin ruhuna bağışlanmak üzere Türkiye genelinde şubelerimizce 1113 Hatm-i Şerif okutturuldu. Okunan bu hatimlerin duası münasebetiyle 30 Mart 1990 Cuma günü Kocatepe Camii'nde Mevlid-i Şerif okutturuldu. Okunan hatimlerin duasını ise Duahan Adem Erim yaptı.

İFTAR YEMEKLERİ

Seçtiğimiz Ramazan ayında Vakfımızca ilk iftar yemeği 15. kuruluş yılı münasebetiyle Ankara'da bulunan çeşitli vakıf ve dernek yöneticilerine verildi. Bunun yanı sıra vakıf çalışanlarına, Ankara ve Kastamonu kız, Konya erkek öğrenci yurtları, ayrıca ODTÜ, Ankara Üniversitesi ve Körler Okulu'nda da öğrenciler Vakfımızın iftar yemeklerinde bir araya geldiler.

Ramazan ayına mahsus adetlerin en güzeli ve en çarpıcısı iftar yemekleridir.

Ramazan ayı geldiğinde ülkemizin en küçük yerleşim merkezinden en büyük yerleşim merkezlerine kadar bütün bölgelerinde hareketle günler yaşanır. Ramazan ayının 30 günü her yerleşim merkezinde iftar davetleri birbirini izler, küslerin barıştığı, hasret çekenlerin kavuştuğu, fakirle zengin yanyana geldiği, kişilerin birbiriyle daha iyi kaynaştığı, yardımlaşmanın güzel örneklerinin sunulduğu sofralardır iftar davetleri...

Günümüzde en iyi şekilde yaşatılmaya çalışılan geleneksel iftar yemeklerine Vakfımızda gereken ilgi ve desteği sağladı.

❑ Vakfımızca Kardeş Vakıf Yöneticilerine İftar

Vakfımızca Kuruluşunun 15. yılı münasebetiyle bu manevi havanın atmosferi içerisinde ilk iftar yemeği

Kardeş Vakıflarla Vakfımız yemekhanesinde yenilen iftar yemeği

merkezi Ankara'da bulunan çeşitli vakıf ve dernek yöneticilerine verildi. 30.3.1990 günü Vakfımız yemekhanesinde verilen iftar yemeğine Vakıflar Genel Müdürlüğü, M. Akif Ersoy Fikir ve Sanat Vakfı, Hekimler Birliği Vakfı, Türkiye Yazarlar Birliği, Esnaf ve Sanatkarlar Vakfı, Türkiye Dayanışma ve Kalkınma Vakfı, Türk Tabipler Vakfı, Sosyal Güvenlik ve Yardımlaşma Vakfı, Muradiye Kültür Vakfı, Milli Gençlik Vakfı, Milli Eğitim Bakanlığı Vakfı, İlahiyat Vakfı, Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Vakfı, Hukukçular Birliği Vakfı, Birlik Vakfı, Tarımsal Kalkınma Vakfı, Anadolu Sağlık ve Araştırmalar Vakfı, Hak Yol Vakfı, Türkiye Organ Nakli ve Yanık Tedavi Vakfı, O.D.T.Ü. İslâm Kültür Merkezi, İlahiyat Tedrisatına Yardım Vakfı, Türk-İslâm Kültürünü Geliştirme ve Eğitim Vakfı yöneticileri ile Vakfımız Mütevelli Heyeti Başkanı Halit Güler, İl. Başkan Sami Uslu, üyeler Yakup Üstün, Şükrü Öztürk, Arif M. Özdemir, A. Rıza Selimbaşoğlu, Hayrettin Şallı, ve Genel Müdürümüz Kemal Güran katıldı. Yemekten sonra bir konuşma yapan Halit Güler: Vakfın kuruluş gayesi ve gerçekleştirdiği hizmetler hakkında davetlilere bilgi verdi.

Mütevelli Heyetimiz Vakıf personelimiz ile iftar yemeğinde

□ Vakfımız

Personeline İftar

İftar yemeği programlarının ikincisinde Vakfımız idarecileri ve personeli biraraya geldi. Diyanet İşleri Başkanlığı yemekhanesinde verilen iftar yemeğine Vakfımız Mütevelli Heyeti, Genel Müdürümüz, Genel Müdürlüğe bağlı birimler, Bağlı Kuruluşlar Koordinatörlüğü'ne bağlı birimlerde görev yapan personel katıldı. Mütevelli Heyeti Başkanı Halit Güler ve Genel Müdürümüz Kemal Güran'ın konuşmasından sonra Vakfımızın kuruluşunun 15 nci yılı münasebetiyle hazırlanan ve Vakfımızın ambleminin işlendiği gümüş yaka rozeti törenle birim amirlerine Mütevelli Heyeti Başkanı ve üyeleri tarafından takıldı. Diğer personelin rozetleri de birim amirlerince takıldı.

□ Ankara Kız Öğrenci

Yurdu'nda İftar

Vakfımızca inşa ettirilen ve işletmesi de Vakfımızca gerçekleştirilen 250 kapasiteli Ankara Kız Öğrenci Yurdu'nda öğrencilere iftar yemeği verildi.

Yemeğe Mütevelli Heyet Başkanımız Halit Güler, Diyanet İşleri Başkan Yardımcısı Rıdvan Çakır, Diyanet İşleri Başkanlığı Teftiş Kurulu Başkanı Abdullah Soyak, Vakfımız Mütevelli Heyeti üyeleri, Genel Müdürümüz ile yurtta kalan öğrenciler katıldı.

Yemekten sonra Mütevelli Heyetimiz Başkanı Halit Güler öğrencilere hitaben yaptığı konuşmada; günümüz gençliğine din, vatan, millet ve bayrak sevgisinin öğretilmesi gerektiğini, gelecekte yurdumuza hizmet edecek olan gençlerin bu çerçevede yetişmeleri lazım geldiğini ifade ederek şöyle dedi: "Geleceğimizi emanet edeceğimiz gençlerimiz, bizim için önemlidir. Yurtiçinden ve yurtdışından gençlerimizi geleceğe yönelik tehlikeli senaryolardan uzak tutmak, onları muhafaza etmek bizim için dini ve milli bir görevdir. İşte bu görevin vicdanımıza hükmetmesi sonucudur ki üniversite gençliğimize kültürel sahada ve yaygınlaştıracığımız öğrenci yurtları ile hizmet etmeyi planlıyoruz.

Ankara Kız Öğrenci Yurdumuzda verilen iftar yemeği.

Konya Erkek Öğrenci Yurdu'nda verilen iftar yemeği

☐ Konya Erkek Öğrenci Yurdu'nda İftar:

Vakfımız Konya Erkek Öğrenci Yurdu'nda kalan öğrencilere verilen iftar yemeğine Konya Milletvekili Ziya Ercan, Konya'da bulunan idari ve mülki amirler ile Vakfımız Mütevelli Heyeti ve Genel Müdürümüz katıldı.

Yaklaşık 250 kişinin katıldığı yemekte bir konuşma yapan Mütevelli Heyeti Başkanımız Halit Güler Vakfın kuruluşu ve hizmetleri hakkında bilgi verdi. Vakfın gerçekleştirdiği hizmetlerin milletimiz adına hepsinin gurur verici olduğunu, bunun yanında eğitim ve öğretime verilen önemin altının çizilmesi gerektiğini ifade etti. Güler şöyle devam etti: "Öğrencilerin rahat bir ortam içerisinde öğrenim görmeleri sıcak bir yemek ve sıcak bir yuvaya bağlıdır. Biz gençliğimize önce bu iki ana maddeyi sağlıyoruz. İnşa ettirdiğimiz yurtlarımızda kalan öğrencilerimiz evleri kadar rahat ediyorlar, her türlü sosya ihtiyaçları karşılanıyor. Çağın gerektirdiği bütün hizmetler en güzel şekilde öğrencilerimize sunuluyor. Geriye kalan öğrencilerimizin bu sıcak yuvalarda vatana, millete ve dine hizmette yarış yapmaları, geçmişine sahip çıkmalarıdır."

Yurdun mescidinde kılınan teravih namazından sonra öğrencilerle sohbet eden Mütevelli Heyetimiz öğrencilerin dilek ve temennilerini dinlediler.

☐ Kastamonu

Kız Öğrenci Yurdu'nda İftar:

İftar yemeklerinin sonuncusu Kastamonu Kız Öğrenci Yurdu'nda düzenlendi. İftar yemeğine Mütevelli Heyeti, Genel Müdürümüz, Kastamonu'da bulunan mülki ve idari amirler ile yurttaki kalan 180 öğrenci katıldı.

Yaklaşık 250 kişinin katıldığı yemekte bir konuşma yapan Mütevelli Heyeti Başkanımız Halit

Kastamonu Kız Öğrenci Yurdu'nda verilen iftar yemeği

Güler, davetlilere Vakfı kısaca tanıttıktan sonra, ülkemizde her geçen gün okuma oranının arttığını, özellikle kız çocuklarının okutulmaması gibi yanlış düşüncelerin ortadan kalktığına işaret ederek şöyle dedi:

"Mutlaka herkesin okuması gerekir, güzel yurdumuzun imar edilmesi, vatanımıza, milletimize, kutsal değerlerimize sahip çıkılması, eğitim seviyemizin yüksek olmasına bağlıdır. İşte bu sebeple Vakfımız, öğrenim gençliğine verilen önemi idrak etmektedir. Özellikle okumak isteyen kız çocuklarına sahip çıkılması, onların yabancı ceryanlardan korunması, ülkemizin geleceği açısından büyük önem arz etmektedir."

Kız öğrenciler adına da bir teşekkür konuşması yapan Üniversite öğrencisi Şengül Yazar, Türkiye Diyanet Vakfı Mütevelli Heyeti'nin Ankara'dan gelerek kendileriyle birlikte yemek yemelerinin gurur verici bir tavır olduğunu, ayrıca her türlü sosyal ihtiyaçlarının karşılandığı öğrenci yurdunda kendilerini evlerindeki gibi rahat ettiklerini, bundan daha iyisini de düşünemediklerini söyledi.

☐ ODTÜ, Ankara Üniversitesi ve Körler Okulu'nda İftarlar

Ortadoğu Teknik Üniversitesi'ne bağlı çeşitli fakültelerde okuyan ve toplu halde iftar yemeği yemek isteyen fakat maddi gücü yetersiz olan 95 öğrenciye 1.282.500 TL. harcanarak Vakfımızca özel bir lokantada iftar yemeği verildi.

Aynı şekilde Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde okuyan 160 öğrencinin 1.240.066 TL. tutan iftar yemeği masrafları da Vakfımızca karşılandı.

Öte yandan Ankara Körler Okulu'nda okuyan ve oruç tutan 100 öğrenciye de Ramazan boyunca Vakfımızca 3.900.000 TL. harcanarak iftar yemeği verildi.

Ankara Fuarı'nın açılışında Kültür Bakanı Namık Kemal Zeybek, Devlet Bakanı Cemil Çiçek, Sanayi ve Teknoloji Bakanı Şükrü Yürür, Devlet Bakan Mehmet Keçeciler, Diyanet İşleri Başkanı Prof. Dr. M. Said Yazıcıoğlu hazır bulundular.

8. DİNÎ YAYINLAR FUARI

Baştarafı son sayfada. de ederek konuşmasını şöyle tamamladı.

«Bildığınız gibi Ramazan ayı kutsiyetini Kur'an-ı Kerim'den, yani kitaptan almaktadır. Bu sebeple Ramazan ayını ve oruç ibadetini Kur'an-ı Kerim'den ayrı düşünmek mümkün değildir. Mukaddes Kitabımız Kur'an-ı Kerim'in oruçlu zihinleri okumaya, yazmaya, düşünmeye ve araştırmaya davet etmektedir. Kur'an-ı Kerim' ilk emri "OKU" hitabı olmaktadır. Yine Kur'an-ı Kerim'de: "Hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu?" buyrulmaktadır. Allah'ın Resulü Sevgili Peygamberimiz Hz. Muhammed Mustafa (S.A.S.) : "Bilgi, hikmet mü'minin kaybolmuş malıdır. Nerede bulursa alır." buyuruyor.

İslâm Dini'nin ilme, okuyup yazmaya ve insana verdiği değeri çok iyi anlayan ecdadımız. Camilerin bitişğinde kütüphaneler, medreseler de kurmuşlar, Dinimizin anlayışına uygun olarak mabedi, kütüphaneden ve ilmi tedristen koparmamışlardır. Yayıncıların ve okuyucunun sıcak ilgisine mazhar olan Vakfımızın bu güzel teşebbüsü, bu niyetin ve bu uygulamanın devam ettirmek istendiğinin anlamlı ve seviyeli bir örneğidir.

Memnuniyetle müşahade ediyoruz ki yayıncılarımız da bu gayretin içerisinde. İlme yönelik dinî ve millî yayınların muhteva üstünlüğünün yanında şekil güzelliğine de kavuşması yayıncılığımızın geleceği açısından sevindirici bir gelişmedir. Kitap yayınlarının günden güne zenginleştiğini ve güzelleştiğini böyle bir organizasyonla yayıncılar bir araya getirildiği zaman, daha iyi anlıyor ve görüyoruz. Basılı yayınların yanında sesli ve görüntülü yayınlara da yönelmiş olması memnuniyet verici bir yeniliktir. Dini ve Millî kültür zenginliğimize uygun basılı, sesli ve görüntülü yayın çalışmalarını geliştirmek, bu vasıtalarla zengin kültür mirasımızı genç nesillere aktarmaya çalışmak görevimiz olmalıdır.

Hiç şüphemiz olmasın ki Ramazan ayında oruç tutmak kadar güzel ve lüzumlu bir işte, Türkiye Diyanet Vakfı'nın ve benzeri kuruluşların kitaba ve yayıncıya yönelik çalışmaları ve bu fuarın açılışı sebebiyle oluşan şu kitap sever tablo.

Ramazan ayına ve camiye yakışır bu merasimimize teşriflerinizden, yayın fuarımıza değerli katkılarınızdan dolayı tekrar teşekkür eder, güzel eserleriyle fuarımızı renklendiren fedakar yayıncı dost-

larımıza hayırlı işler diler, kitaba ilgi duyan sizleri saygılarımla selamlarım.»

Törenin ikinci konuşmasını Diyanet İşleri Başkanı ve Vakfımızın Şeref Başkanı Prof. Dr. M. Said Yazıcıoğlu yaptı: Yazıcıoğlu şöyle dedi:

«Cenab-ı Hakk'ın bize ilk emri oku olmuştur. Fakat şunu söylemek gerekir ki bizler Cenab-ı Hakk'ın oku emrine büyük bir şevkle sarılmış ve emri yerine getirmiş değiliz. Atalarımız bunu bizden çok daha iyi anlamışlardır. Kütüphanelerimizi dolduran onbinlerce ciltlik eserlerin hala yazma halinde olması basılamamış olması bizim için bir talihsizliktir.

Ülkeler sadece ekonomi ile ticaretle kalkınmaz, bir de ülkelerin kalkınmasında büyük rolü olan manevi ve kültürel kalkınma da söz konusudur. Kültürel kalkınmanın manevi kalkınmanın temelini de kitap teşkil eder. Bilindiği gibi ülkemizde kişi başına düşen kitap okuma açısından batılı ülkelere göre çok zayıf durumdadır. Türkiye'de geleneksel hale gelmiş olan Ankara ve İstanbul'da açılacak kitap fuarlarının ve buna benzer diğer yayın faaliyetlerinin düşük olan ve okuma oranının artmasında, vatandaşlarımızın okuma alışkanlığı kazanmasında büyük rolü olacağı muhakkaktır. Bu niyet ve düşünceyle Diyanet Vakfı yetkililerine, fuara katılan yayınevlerine ve halkımıza hayırlı uğurlu olmasını Cenab-ı Hakk'tan dilerim.»

Törenin son konuşmasını Kültür Bakanı Namık Kemal Zeybek yaptı. Bakan Zeybek şöyle dedi;

«Kitabın önemini hepimiz biliyoruz. Kitap çok önemlidir. Kitabın

Ankara Fuarı'nın açılışı büyük ilgi gördü.

önemini Çanakkale'de bir kütüphaneye açılışında ifade edebilmek için bir örnek verdim. Etrafımda civil civil çocuklar vardı. Kütüphane onların, çocuk kütüphanesi.. Dedim ki size bir kitaptan bahsedeceğim, onlara çeşitli örnekler verdim daha sonra hangi kitap diye sordum, hep bir ağızdan Kur'an dediler. daha sonra İstanbul Kaynarca'da çocuklara sordum, onlar da aynı cevabı verdiler, Kur'an dediler. Çünkü Kur'an'da 750 ayet insanları ilme, araştırmaya sevk ediyor, Kur'an'ın 8/1'i insanları okumaya sevk ediyor. Prof. Abdüsselam kaleme aldığı "İdealler ve Gerçekler" adlı kitabında uzun uzun anlatıyor. Diyor ki; "Eğer Kur'an gelmeseydi İslâm medeniyeti olmazdı. İslâm medeniyeti olmasaydı bugünkü medeniyet ortaya çıkmazdı" ve diyor ki "Nobel kazanan bu araştırmamı Kur'an'dan aldığım ilhamla yazdım" özellikle gençlere tavsiye ediyorum. Bu kitabı mutlaka okumalıdır. Diğer bir

Yazar M. Asım Köksal Vakfımız yayınları arasında neşrolunan kitabını imzaladı.

gerçeğe daha değinmek istiyorum. İslâm medeniyetinin yüksek olduğu noktalarda her İslâm şehrinde onbinlerce kitabı olan kütüphaneler vardı. Avrupada ise bin kitaba sahip olan hükümdar parmakla gösteriliyordu. Şimdi ise öyle değil.

Ankara Fuarı'ndan bir görüntü...

İstanbul Fuarı'nın açılışını Dr. Lütfi Doğan yaptı.

Şunu belirtmek istiyorum. Kur'an'ın ilk emri "oku"ysa, Kur'an; okumayı, araştırmayı emrediyorsa, ilmi emrediyorsa bizim yapmamızı gereken şey bununla övünmek değil çok kitap okumaktır. Bu amaçla açılan Dini Yayınlar Fuarı'nın hayırlı uğurlu olmasını diler yetkililere teşekkür ederim.»

Bu konuşmalardan sonra Türkiye 8. Dini Yayınlar Fuarı Devlet Bakanı Mehmet Keçeciler tarafından açıldı. Cuma namazına kadar fuar alanındaki yayınevlerini ayrı ayrı gezen Bakanlar ve beraberindeki heyet cuma namazını Kocatepe Camii'nde kılarak fuardan ayrıldılar.

İSTANBUL FUARI

Ankara Fuarı'nın açılışından bir gün sonra İstanbul Fuarı açıldı. Açılışa İstanbul Vali Yardımcısı Remzi Gürsu, Vakfımız Mütevelli Heyeti Başkanı Halit Güler, Mütevelli Heyet üyelerimiz Sami Uslu, Yakup Üstün, A. Rıza Selimbaşoğlu, İstanbul Müftüsü Selahattin Kaya, Vakfımız kurucularından Diyanet İşleri Eski Başkanı ve Devlet Eski Bakanı Dr. Lütfi Doğan, Kültür Bakanlığı Baş Müşaviri Yavuz Bülent Bakiler, İslâm Ansiklopedisi Genel Müdürü Yrd. Doç. Dr. Halis Ayhan, D.İ.B. Din İşleri Yüksek Kurulu emekli üyesi Dr. Ali Arslan, Vakfımızın Genel Kurul üyesi ve

İstanbul Müftü Muavini Mehmet Çiçek, Eminönü Müftüsü Mehmet Doğru, Fatih Müftüsü Haki Demir, Şişli Müftüsü Mustafa Polat, Kartal Müftüsü Osman Kandemir ve Pendik Müftüsü Ahmet Şark ve diğer ilçe müftüleri ile kalabalık bir davetli topluluğu katıldı.

Törende bir konuşma yapan İstanbul Müftüsü Selahattin Kaya, Türkiye Diyanet Vakfı'nın kültürümüze sağladığı katkının çok büyük olduğunu, her zaman kitap alma fırsatı bulunmayan vatandaşlara kitap alma imkanı sağladığını ifade ederek konuşmasını şöyle tamamladı :

«Vakfımız tarafından her yıl mübarek ramazan ayında düzenlenen dini yayınlar fuarlarının 8. ncisini de nasip eden Allah'a hamd ediyoruz. Bu fuarlar dini sahada neşredilen çok sayıda eserin halkımıza kolaylıkla ulaşmasını sağlaması yönünden çok faydalı neticeler doğurmaktadır.

Ramazan münasebetiyle müftülüğümüze çok sayıda dini sorular gelmektedir. Görüyorum ki halkımız kitaplardan, ilmi hallerden edinebileceği basit bilgileri dahi öğrenememiş bulunmaktadır, o yönüyle üzüntümüz büyüktür. Temennimiz halkımızın bu tür fuarlardan yararlanarak bilgi noksanlıklarını giderebilecekleri yayınlara sahip olmalarıdır.

İstanbul Fuarı'nın açılış konuşmasını dinleyen ziyaretçiler.

Halkımıza Ramazan ayıyla birleşen ve Ramazan ayını daha da güzelleştiren 8. Dini Yayınlar Fuarı'nın hayırlı olmasını diler, Türkiye Diyanet Vakfı yöneticilerini candan tebrik ederim.»

İstanbul Müftüsü ve Vakfımız Şube Başkanı Selahattin Kaya'nın konuşmasından sonra Kültür Bakanlığı Baş Müşaviri Yavuz Bülent Bakiler de bir konuşma yaptı. Yavuz Bülent Bakiler şunları söyledi:

«Türkiye Diyanet Vakfı, bizim kültür hayatımızda gerçekten çok büyük bir boşluğu doldurma gayreti içerisinde. Bu bakımdan yöneticileri tebrik ediyorum. Bizim milletimizin en büyük düşmanı cehalettir. Mehmet Akif merhumun dediği gibi;

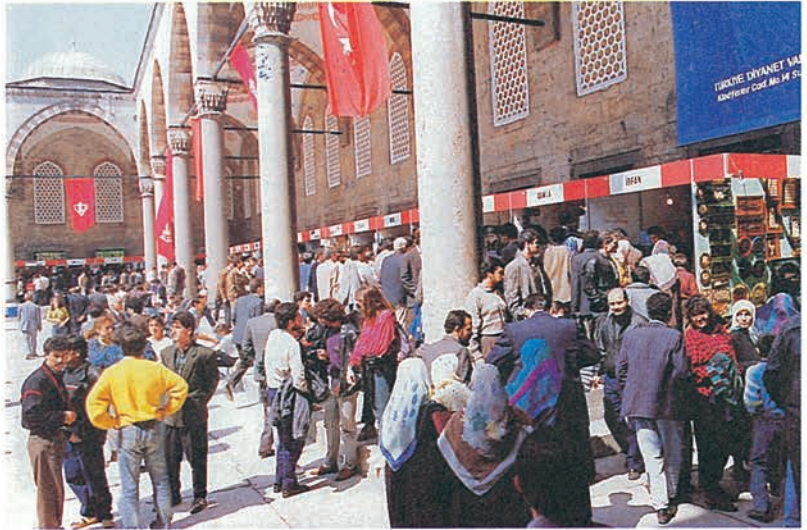
"Düşmanlarımızı bize üstün çıkaran el cehalettir, bilgisizliktir" Bizim mensubu olmakla iftihar ettiğimiz, gurur duyduğumuz kitab Kur'an-ı Kerim "oku" emriyle başlıyor. Hal böyleyken bir kaç acı gerçeği burada ifade etmek mecburiyetindeyim. Maalesef yeryüzünde en az okuyan milletlerin arasında yer alıyoruz. Kültür Bakanlığı'na bir takım istatistikler geliyor. Oradan elde ettiğimiz bilgiler maalesef dehşet vericidir. Yine istatistikler gösteriyor ki batı dünyasında kitap bir in-

sanın yaşayışında ihtiyaç olarak 2'nci sırada yer alıyor. Türkiye'de ise bir insanın ihtiyacı olarak 128'nci sırayı alıyor. Yine A.B.D.'den elde ettiğimiz bir istatistik sonucunu arz etmek istiyorum. A.B.D. 'de yılda bir kişiye 390 kilo kağıt isabet ediyor. Avrupa ülkelerinde bu rakam 91 kiloya iniyor. Türkiye'de ise bu rakam 18 kilo civarındadır. Çok hazin bir gerçektir. Evlerimiz kütüphanesizdir, okullarımız kütüphanesizdir, hastanelerimiz kütüphanesizdir, hapishanelerimiz kütüphanesizdir. Kitabı her tarafa götürmedikten sonra, Yahya Kemal'in dediği gibi "Ağzımızda analarımızın sütü gibi helal ve güzel

takdirine mazhar olmuştur. Türkiye Diyanet Vakfı'nı kutluyorum.»

Törenin son konuşmasını, Mütevelli Heyeti Başkanı Halit Güler'in konuşmasından sonra İstanbul Vali Yardımcısı Remzi Gürsu yaptı. Gürsu insanlığa faydalı olacak her kitabın elimizin altında bulunması gerektiğini vurguluyarak konuşmasını şöyle sürdürdü.

«Yüce kitabımız Kur'an-ı Kerim'in emri üzere "oku" diye başlayan emirleriyle biz kitabı seven, kitabına bağlı, akidelerine bağlı yüce bir ulusuz. Bu nedenledir ki kitap her zaman evimizde işyerimizde elimizin altında bulunmuştur, bulunmalıdır. Buna rağmen kitap oku-

İstanbul Fuarı'ndan bir görünüm...

olması gereken Türkçeyi her tarafa dalgalandırmadığımız müddetçe" Türkiye'nin üzerinde oynanan oyunları bu bilgisizlikten sıyrılarak göğüslemedikten sonra Türkiye'deki kalkınma hızını her yıl yüzde yediden yüzde yetmiş yediye çıkarmış olsak yarınlarımıza endişeyle bakarız. Bu bakımdan her halükarda meselelerimizi çok iyi okumak, çok iyi incelemek Dini Yayınlar Fuarı'nı Türkiye çapında organize etmek, kitabı en ücra köylerimize kadar götürmek ve vatandaşlarımızı bu aydınlıktan istifade ettirmek Türk aydınının asli görevlerinden biri olmalıdır.

Türkiye Diyanet Vakfı böyle bir hizmeti gerçekleştirmekle görevimizde yerini almıştır. Halkımızın

alışkanlığımızın yüksek düzeyde bulunmamasının eksikliğini hissetmişizdir. Ama bu fuarların gide-rek yayılması, kitaba verilen önemin ve Kur'an-ı Kerim'den aldığımız emirle bundan böyle daha çok kitabı yanında bulunduracak olan millet olacağımıza inanıyoruz ve bu fuarların amacı da budur. bu amaç doğrultusunda bu güzide fuarı açacağız.»

Konuşmaların tamamlanmasından sonra Türkiye 8. Dini Yayınlar Fuarı Dr. Lütfi Doğan tarafından dua ile açıldı. Fuara katılan yayınevlerini tek tek gezen heyet üyeleri ve Dr. Lütfi Doğan yayınevi görevlilerinden dilek ve temennilerini aldılar.

İstanbul Fuarında İslam Ansiklopedimiz de ayrı bir standda teşhir edildi.

Fatih Yayınevimiz de Açıldı

İSTANBUL'A 3. YAYINEVİ

İstanbul Fatih Yayınevimizin açılışını Mütevelli Heyet Başkanımız Halit Güler yaptı.

İstanbul'da fuarın açılışından sonra ikinci bir törenle de Vakfımız Fatih Yayınevi açıldı. Fatih semtinin en güzel caddesi Fevzipaşa Fatih çarşısı No: 13'de açılan yayınevinin dekorasyon ve tefrişi Vakfımız Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi'nce organize edildi.

Saat 14.00'de başlayan törende İstanbul Müftüsü ve Vakfımız Şube Başkanı Selahattin Kaya, Mütevelli Heyeti Başkanımız Halit Güler, İstanbul Vali Yardımcısı Remzi Gürsu günün mana ve önemini belirten birer konuşma yaptılar.

Konuşmalardan sonra yayınevi Mütevelli Heyet Başkanımız Halit Güler tarafından hizmete açıldı.

Okunan Kur'an-ı Kerim'den sonra Dr. Lütfi Doğan tarafından açılış duası yapıldı.

I. ANKARA

ÇOCUK

DÜNYASI'90

FUAR'INA

KATILDIK

Vakfımız Yayın-Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi 20-24 Nisan tarihlerinde açılan "I. Ankara Çocuk Dünyası'90 Fuarı"na özel bir reyon hazırlayarak iştirak etti. 23 Nisan dolayısıyla düzenlenen fuara özellikle çocuklara yönelik faaliyet gösteren 25'in üzerinde firma katıldı. 23 Nisan'da ülkemize gelen dünya çocuklarının da ziyaret ettiği fuarda Vakfımız da çocuklarla ilgili neşriyatını ve İslâm Ansiklopedisini teşhir etti.

Çocuk Dünyası '90 Fuarında Vakfımızın standı çocukların büyük ilgisini çekti.

Yayınlarımızın sayısı 7'ye ulaştı

ADANA Y AYINEVİMİZ AÇILDI

Adana Yayinevimizin açılış töreninde Mütevelli Heyet Başkanımız Halit Güler ve Adana Müftüsü Süleyman Tekin

Dini-millî muhtevalı yayınların daha Merkezi ve modern mekanlarda halkımızın istifadesine sunulması doğrultusunda faaliyetlerini sürdüren Vakfımız Yayinevleri zincirine bir yenisini daha ekledi.

Adana Yayinevimizin açılış münasebetiyle 25 Mayıs 1990 Cuma günü bir merasim düzenlendi. Merasime Mütevelli Heyet Başkanımız Halit Güler, Adana Vali yardımcısı Ali Özer, Mütevelli Heyet üyelerimiz, Adana Müftüsü Süleyman Tekin ve çok sayıda davetli hazır bulundu.

Törenin açış konuşmasını Adana Müftüsü ve Şube Başkanımız Süleyman Tekin yaptı. Tekin konuşmasında, "Yayinevinin yerinin, Türkiye Diyanet Vakfı Genel Merkezi'nce 500.000.000.- TL. sına satın alındığını 460 m² kullanım alanı olan iki katlı yayinevinin iç dekorasyon ve tefişinin de Vakıf Genel Merkezince karşılandığını" ifade etti.

Adana Vali Muavini Ali Özer de yaptığı konuşmasında, "İslâm kültürünün, İslam dininin öğretilmesi açısından Adana'mızda da bir yayinevi açılmış olması bizi mutlu etmiştir. Türkiye Diyanet Vakfı Dinî hizmetlere yardım yanında en önemli dinimizin sağlıklı bir biçimde öğretilmesi ve öğrenilmesi açısından yayın faaliyetlerinde bulunmaktadır. Bu faaliyetleri de büyük ilgiyle karşılanmaktadır."

Mütevelli Heyet Başkanımız Halit Güler de yaptığı konuşmada şunları söyledi :

"Değerli Kardeşlerim,

T.A.V. nın bir mensubu olarak değil bu milletin bir ferdi olarak bu özlemi, içten duymuş bu bekleyişi günlerce aylarca yıllarca yaşamış ve bunun hasretini çekmiş bir insanım. Ve bu bakımdan Adana'da ve diğer illerimizde dinî neşriyatın, sağ neşriyatın, millî neşriyatın, millî kültürün, memleket gençliğinin

Adana Yayinevinin açılışında davetliler...

ufkuna ilmî yönden, medeni yönden ışık tutacak, nur saçacak neşriyatın böylece güzel bulvarlarda ve modern vitrinlerde teşhir edilmiş takdim edilmiş olmasından büyük heyecan büyük haz duyuyorum. Ve bunun için bende T.D.V'na huzurunuzda bu milletin bir ferdi olarak teşekkür etmek istiyorum. Bildiğiniz gibi Vakfı'mızın bir başka hayırlı hizmetide İslam Ansiklopedisi'dir. T.D.V. bütün İslâm dünyasının ve ilim çevrelerinin dikkatini çekecek mükemmellikte ve canlılıkta İslâm Ansiklopedisini de yayınlamaktadır. Birinci cildi çıkmıştır. İkinci cildide inşaallah en kısa zamanda neşir hayatına girecektir.

Sayın müftümüz değerli arkadaşımız ifade buyurdular. Dedilerki herşeyi Ankara'dan gönderdiler, herşeyi T.D.V. karşıladı. Adana'lılar hiçbirşey yapmadı mı ? Bize bu cesareti veren, bu teşebbüste bulunmayı telkin eden, bize bu hizmeti getiren, buna öncülük yapan bizim mütavazi teşebbüsümüzü bu noktaya ulaştıran Adana'lı kardeşlerimizin sıcak ilgi, değerli arkadaşı ve Sayın Müftümüzün çok canlı heyecanlı gayretleridir.

Bir de şunu belirtmek istiyorum. Eski Belediye Başkanımız Sayın Aztaç Durak Bey'de buradalar kendileri, büyük bir hizmetin müsebbibi olmuşlardır. Şükranlarımızı arz ediyoruz. Herkesin pek kabul edemeyeceği bu derece büyük bir arsaya Vakfımıza hibe eden ve bağışlayan ve böylesine büyük bir kültür Merkezinin, İslam külliyesinin ortaya çıkmasına vesile olan Sayın Başkana, siz fedekar, hayırsever ve bu meselelerde büyük dikkat ve titizlik sahibi olan Adana'lı kardeşlerimide saygıyla sevgiyle takdirle selamlıyorum. T.D.V. nın şükranlarını iletıyorum."

Bu konuşlardan sonra Adana Yayinevimiz Mütevelli Heyet Başkanımız Halit Güler tarafından hizmete açıldı.

Adana Yayinevimiz 460 m² kullanım salonuna sahip modern bir kültür yuvası

Bütün çocuklar hep böyle gülebilseler...

Çocuk Esirgeme Kurumu Yurtlarında

Kalan 300 Kimsesiz Çocuk Vakfımızı Ziyaret Etti

Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü'ne bağlı yetiştirme yurtlarında korunma ve bakım altında bulunan 300 öğrenci 5 gün Ankara'da misafir oldular.

Başkentte çeşitli kurumları ziyaret eden öğrenciler bu arada Diyanet İşleri Başkanlığı'nı, Vakfımızı ve Kocatepe Camii'ni de gezdiler. Özellikle Başkanlık, Vakıf ve Kocatepe Camii hakkında bilgi verildi. Ayrıca iki günlük yemek giderleri Vakfımızca karşılandı.

Diyanet İşleri Başkanlığını ziyaret eden öğrenciler, Başkan Yardımcısı ve Başkan Vekili Rıdvan Çakır tarafından kabul edildiler. Rıdvan Çakır çocuklara hitaben yaptığı konuşmada, Diyanet İşleri Başkanlığı'nın hizmetlerinden söz etti. İslâmiyetin çocukların korunmasını, sevilmesini emrettiğini, Peygamber efendimiz (s.a.v.) in çocuklarla bizzat ilgilendiğini ve mutlak ilgilenilmesinin gerektiğini buyurduğunu söyledi.

Çocuklara yönelik yayınların da hızlandırıldığını vurgulayan Çakır, konuşmasını şöyle tamamladı.

"Sizlere nasıl faydalı olacaksak o şekilde çalışacağız. Bütün müftü-

KİMSESİZ ÇOCUKLARDAN VAKFIMIZA ZİYARET

lüklerimize birer genelge yayınladık, sizlerle ilgilenilmesini, her türlü yardımınıza koşmasını istedik. Öyle inanıyorum ki Türk milleti topyekün size el uzatacak ve şefkat gösterecektir."

Bu ziyaretten sonra 300 öğrenci Vakfımızca verilen öğle yemeğine katıldı. Mütevelli Heyeti üyeleri ve Genel Müdürlüğümüzün de hazır bulunduğu yemekte Vakfımız Genel Müdürü Kemal Güran çocuklara, Vakfımız çalışanları hakkında bilgi verdi. Bu güne kadar Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü emrindeki öğrenci yurtları kütüphanelerine 310 milyon liralık sesli, görüntülü ve basılı yayınlar bağışlandığını söyledi.

Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü adına bir teşekkür konuşması yapan Genel Müdür Vekili Cahit Gül-

tekin, İnsanın madde ve manadan ibaret olduğunu, inancı olmayan insanın yazın yeşeren, kışın solan ottan farkı olmadığını dile getirerek konuşmasını şöyle tamamladı.

"Çocuklara maddi olarak bir çok şeyi verdik. Ama mana planında birşey veremediğimizi biliyorduk. Diyanet İşleri Başkanlığı ve Türkiye Diyanet Vakfı yayınları ve ilgileri sayesinde bu boşluğun doldurulacağına inanıyorum." dedi.

Bu konuşmalardan sonra çocuklar gezilerini tamamlamak üzere ayrıldılar.

- mini yorum -

Çocukların 5 günlük Ankara gezileri sırasında basında da fırtına kopuyor, çocuk yuvalarına dini yayınların gireceğinden ve din adamlarının ilgileneceğinden söz ediliyor, tehlikenin boyutları çiziliyordu. Aynı basın bu haberlerden bir kaç gün sonra Ramazana ilgili yayınlarının reklamlarını televizyon ve

gazetelerde yayınıyor, Diyanet İşleri Başkanlığı ve Türkiye Diyanet Vakfı'nın yayınları çocuk yuvalarına girmeden, söz konusu basın, dinî muhtevalı Ramazan ilaveleri ile çoktan giriyordu.

Yine aynı günlerde bir parlamenter T.B.M.M.'nde konuyla ilgili soru önergesi vermiş, soruşturma açılmasını istemişti. Devletin kuruluşuna ait dini yayınları sakıncalı bulan sayın parlamenter, kendi seçim bölgesinde yine devletin kuruluşu olan Diyanet İşleri Başkanlığı'na ait 90 kişilik yatılı Kur'an Kursunun açılışına katılmış ve kurdelesini kesmişti.

Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumuna bağlı yurtlarda kalan 300 kimsesiz çocuğun Diyanet İşleri Başkanlığı, Vakıf Genel Merkezi ve Kocatepe Camii'ni ziyaretleri esnasında onlarla birlikte dolaştık. 0-5 yaşından 17 yaşına kadar kimsesiz çocuklara çeşitli konularda sorular sorduk cevap aldık. Basında kopan fırtınanın boyutlarını ölçmek için.

Vakfımız Mütevelli Heyeti, yurdumuzun çeşitli bölgelerinden gelen ve Çocuk Esirgeme Kurumu Yurtlarında kalan başarılı çocuklarla yemekte.

Ezan ?

"Camilerden okunduğunu biliyorum ama sebebini bilmiyorum" (yaş 17, erkek)

Namaz ?

"Omuz silkiyor (yaş 9 kız)
"Günaha girince affedilmesi için yapılan şey" (yaş 11, erkek)

Oruç ?

"Bilmiyorum" sessiz ifadesi olan dudaklar bükülürken bir öğrencinin cevabı: "Gece kalkarsın,

yemek yersin, akşama kadar bir şey yemezsin oruç olur" (yaş 7, kız)

Aşk ?

"Karşılıklı bakışma ile başlar, tipler birbirini severse arkadaş olurlar (yaş 11, erkek)

Flört ?

"İstediğim kimseyle, istediğim zaman, istediğim gibi çıkabilmek" sebebini soruyorum, "anne ve babasında öc almak için" olduğunu ifade ediyor. (yaş 14, kız)

Sevgi ve Şefkat ?

"Hep sahtesini gördük, gerçeğini yaşamadık. Gerçeğini bekliyoruz." (yaş 13, erkek)

KISA ...

KISA ...

KISA ...

OCAK 1990 ayında Vatandaşlara yapılan yardımlar.

291 kişiye Nakdi Yardım	29.617.900.TL.
2 kişiye İlaç Yardımı	1.049.000.TL.

ŞUBAT 1990 ayında Vatandaşlara yapılan yardımlar.

312 kişiye nakdi yardım	39.350.000.TL.
2 kişiye ilaç yardımı	100.000.TL.

MART 1990 ayında Vatandaşlara yapılan yardımlar.

395 kişiye nakdi yardım	32.050.000.TL.
-------------------------	----------------

NİSAN 1990 ayında Vatandaşlara yapılan yardımlar

767 kişiye nakdi yardım	72.325.000.TL.
2 kişiye ilaç yardımı	5.687.000.TL.

DİNİ, SOSYAL AMAÇLI YARDIMLAR

- ❑ 120 camiyi ibadete açan, dini ve milli konularda konferanslar ve toplantılar düzenleyerek hizmete devam eden Hollanda Diyanet Vakfı'na, amaçlarına uygun hizmetler de kullanılmak üzere 1.500.000. Hollanda Florini gönderildi.
- ❑ Danimarka Türk Diyanet Vakfı'nın mülkiyetindeki İshoj Mevlana, Holbek Süleymaniye, Odensa İslâm Kültür Merkezi, İkast İslâm Kültür Derneği Camilerine birer adet kürsü ve minber yaptırıldı.
- ❑ Batı Trakya'nın İskece ve Gümölcine şehirlerinde yaşayan müslüman soydaşlarımız için namaz vakitleri ve dini günleri gösteren renkli günlük duvar takvimi hazırlanarak Batı Trakya Va'z ve İrşat Heyeti'ne gönderildi.

- ❑ Yurtdışında dini ve milli konularda önemli çalışmalarda bulunan Diyanet İşleri Türk İslâm Birliği (DİTİB) Berlin hizmet binasının onarılmasına katkıda bulunmak amacıyla 700.000.D.M yardım yapıldı.
- ❑ Ankara Yeni Adliye Binası'nda açılan mescidin duvarları lambiri ile kaplatıldı, tabanı ahşap parke yaptırılarak üzeri halı ile döşettirildi.
- ❑ Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu Cebeci Erkek Öğrenci Yurdu Mescidi'nin, Türk Standartlar Enstitüsü Mescidi'nin, Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dekanlık Binası Mescidi'nin ve Emniyet Genel Müdürlüğü Mescidi'nin tabanı halı döşettirildi.
- ❑ Maliye ve Gümrük Bakanlığı İdari ve Mali İşler Daire Başkanlığı'nın yeni hizmet binası mescidinin tabanı halı döşettirilerek duvar ve mihrabı çini kaplattırıldı.
- ❑ Cumhurbaşkanlığı Mescidine minber ve mihrap yaptırıldı.
- ❑ M.E.B. Devlet Memurları Yabancı Diller Eğitim Merkezi Mescidi'nin tabanı halı döşettirildi. Ayrıca bu mescide mihrap ve kütüphane yaptırıldı.
- ❑ Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü Mescidi'nin tabanı halı döşettirilerek, mescid kütüphanesine Vakfımız ve Diyanet İşleri Başkanlığı yayınlarından birer adet hediye edildi.
- ❑ Ankara Emniyet Müdürlüğü Mescidi'nin tabanı ahşap zemin yaptırılarak üzeri halı ile döşettirildi.
- ❑ Mehmet Akif Ersoy Camii'nin masraflarının karşılanmasına katkıda bulunmak amacıyla Söke Şubemize 1.000.000.TL.
- ❑ Bakıma muhtaç kimsesiz 110 vatandaşımızın çeşitli ihtiyaçlarının karşılanmasında kullanılmak üzere

KISA ...

KISA ...

KISA ...

Keçiören Gücsüzler Yurdu'na
5.000.000.TL. tutarında yardım yapıldı.

- ❑ Kurban Nasuh Baba Camii görevlileri için Lojman alınmasına katkıda bulunmak amacıyla Üsküdar Şubemize,
- ❑ İbadete biran önce açılması amacıyla Merkez Aşağı Camii inşaatında kullanılmak üzere Kızılcahamam Şubemize,
- ❑ Kargıcak Köyü Yeni Camii inşaatında kullanılmak üzere Alanya Şubemize,
- ❑ Çaybaşı Kur'an Kursu inşaatında kullanılmak üzere Alanya Şubemize 5.000.000'er TL.,
- ❑ İnşaatına devam edilen Müftülük sitesi içinde yer alan cami yapımında kullanılmak üzere Rize Şubemize 10.000.000.TL.,
- ❑ Muğdat Ulu Cami'nin ibadete açılabilmesi için İçel Şubemize,
- ❑ Yeşildumlupınar Kasabası Merkez Camii yanında yapılacak hizmet binalarının inşaatında kullanılmak üzere Kurşunlu Şubemize,
- ❑ Merkez Harput Camii'nin çeşitli ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla Çanakkale Gökçeada ilçesi Müftülüğü emrine,
- ❑ Yatılı Kur'an Kursu inşaatında kullanılmak üzere Çumra Şubemiz emrine 20.000.000.'ar TL.,
- ❑ İnşaatleri devam eden köy camilerinin biran önce ibadete açılmasını sağlamak amacıyla Siirt Şubemize 50.000.000.TL. gönderildi.

- ❑ A.Ü. Tıp Fakültesi Hastanesi'nde eşi ile birlikte tedavi gören Selmani Yakışan'a 150.000.TL.,
- ❑ Lösemi hastası kızının tedavisinde yardımcı olmak amacıyla Müyesser Çalık'a, kronik böbrek yetmezliği hastası Nazmi Ünlü'ye 200.000.'er TL.,
- ❑ TCDDY Hastanesinde tedavi gören Prof. Yusuf HYUENBEGAS'a 208.500.TL. ,
- ❑ İki bacağı felçli Sadık Satılmış'a, şeker hastası ve âmâ Kemal Göktaş ile felçlik Musa Uğurlu'ya 250.000.'er TL.,
- ❑ Trafik kazası geçiren Kenan Soydan'a ve ameliyat olan kızının tedavisine yardımcı olmak amacıyla babası Hamdi Uygun'a 300.000.'er TL.,
- ❑ Kaza sonucu gözünü kaybeden kardeşini tedavi ettirmesi maksadıyla Süleyman Dönmez'e, ailece rahatsız olan Zübeyir Keskin'e, iki ayağı kesik Şevket Çirçi'ye, kalp hastası eşi için Bahattin Kuyucu'ya, işitme cihazı alması için Hüseyin Deniz'e, "Gulli Ambarre" hastası ayakları ve kolları felçli İbrahim Karamahmutoğlu'na, işitme özürü oğluna işitme cihazı alması amacıyla Hilmi Kaya'ya, hasta oğlunun tedavisi için Mehmet Gök'e, "Budd-Chari" hastası kızının tedavisi için Hüseyin Ceyhan'a ve çocuklarının bakımı için Yusuf Dikici'ye 500.000.'er TL.,
- ❑ Tedavi olmasına yardımcı olmak amacıyla böbrek hastası İbrahim Yüksel'e 687.000.TL.,
- ❑ Kaza sonucu felç olan oğluna sakat arabası alması için H. İbrahim Ünsal'a 830.000.TL.,
- ❑ Lösemi hastalığı teşhisi konulan kızının tedavisi için Faruk Nardalı'ya, kronik böbrek hastası kızının tedavisi için Selahattin Tetik'e ve hasta eşinin tedavisi için Altan Yavuz'a 1.000.000.'ar TL.,
- ❑ Hacettepe Üniversitesi Hastanesi'nde ameliyat olan Sıddıka Özcan'ın hastane masrafları için 1.300.000. TL.,

SAĞLIK YARDIMLARI

- ❑ İş kazası geçiren Mehmet Salih Zehir'e, kalbi büyüyen kızının tedavisine katkı için Zaim Güzel'e ve hasta Kemal Ayyıldız'a 100.000.er TL.,

KISA ... KISA ... KISA ...

- ❑ Geçirdiği felç sonucu sakat kalan Emir Ali Üren'e sakat arabası alabilmesi amacıyla 2.125.000.TL.,
- ❑ Hastalığı nedeniyle tedavi olması gereken kalp hastası Medine Kaya'ya 3.000.000.TL.,
- ❑ Ameliyat olan annesine gereken ilacın yurtdışından temini için Sevgi Altınay'a 5.000.000.TL. tutarında yardım yapıldı.
- ❑ Açık kalp ameliyatı olması gereken Mülayim Çoban için 11.000.000.TL. tutarında ameliyat malzemesi satın alındı.
- ❑ İbn-i Sina Hastanesi Hematoloji-Onkoloji Bilim Dalı'na kemik iliği nakli ünitesi için, ihtiyaç duyulan, Hücre Ayırım Cihazı 12.000.000.TL'na satın alınarak bu hastaneye bağışlandı.
- ❑ Geçirdiği rahatsızlık sonucu Yüksek İhtisas Hastanesinde sol böbreği alınan Şanni Türkcan'ın ameliyat masrafları Vakfımızca karşılandı.

ÖĞRENİM YARDIMLARI

- ❑ Bulgaristan'dan zorla göç ettirilen soydaş öğretmenlere dağıtılmak üzere, "Dini Bilgiler Klavuzu" ve "Peygamberimiz Hz. Muhammed" adlı kitaplardan 2400'er adet M.E.B. Hizmet İçi Eğitim Dairesi Başkanlığı'na verildi.
- ❑ Bulgar baskısı sonucu ülkemize gelerek çeşitli yüksek okullarda öğrenime başlayan 23 öğrenciye vakfımızca yüksek öğrenim bursu verilmeye başlandı.
- ❑ Değişik Avrupa devletleri uyruklu, ODTÜ felsefe bölümü öğrencisi Galip Veliu, A.Ü. İlahiyat Fakültesi öğrencisi Nurten Mazlami ve Rahman Ademi'ye Vakfımız aylık 250.000.'er TL. yabancı uyruklu öğrenci bursu vermeye başladı.
- ❑ Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nce yayınlanan "Al-Arabiyyetü lil Hayat" adlı 11 ciltlik eserden 50'şer adet satın alınarak, Fakültece tesbit edilen öğrencilere hediye edildi.
- ❑ Dini ve milli meselelerimizin daha iyi anlaşılabilmesi ve kültür hayatının gelişmesine yardımcı olmak amacıyla Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Türk İslâm Kültür Cemiyeti'ne, 15 değişik kitaptan 500'er adet, Diyanet Gazetesi ve Çocuk Dergisi'nin her sayısından 200'er adet gönderildi.
- ❑ Öğrenim giderlerine yardımcı olmak amacıyla Murat Taşar'a, Kamil Sakinan'a 100.000'er TL., Ahmet Uzun ve H. Rahman Acar'a 200.000.'er TL.,
- ❑ Gültekin Turan, Seyfullah Haliloğlu ve Arif Deniz'e 500.000.'er TL.,
- ❑ Körler Ortaokulu öğrencilerinden Faruk Yılmaz'a âmâ daktilosu alınması amacıyla 2.000.000. TL.,
- ❑ İslâm Dini ile ilgili araştırmalarda bulunan ODTÜ Sosyoloji bölümü öğretim üyesi Doç. Dr. E. Özdalga'ya Yugoslavya'da

- düzenlenen kursa katılabilmesi için 3.000.000.TL.,
- İhtiyaç sahiplerine dağıtılmak üzere Siirt Valiliği'ne 100 (Yüz) adet Kur'an-ı Kerim ve meali gönderildi.

FAKİR VE MUHTAÇLARA YARDIMLAR

- Fakir ve mağdure Feride Dağlaroğlu'na oturduğu evin kirasını karşılamak amacıyla her ay 150.000.TL.,
- Dört çocuğuyla yalnız kalan Ümmü Gülsüm Deniz'e, fakir Emine Kaya'ya ve mağdur Naci Akten'e 200.000.er TL.,
- Düşün yapacak dar gelirli Bekir Kahraman ve Muhtaç Yusuf Sağlam'a 250.000.er TL.,
- Dul ve sakat olan Emine Yanık ve sakat Saadet Cansız'a 100.000.er TL.,
- Fakir ve mağdur Musaaddin Balcıoğlu'na 500.000. TL yardım yapıldı.

SOVYETLER BİRLİĞİ'NE 3020 ADET KUR'AN-I KERİM GÖNDERİLDİ

Azerbaycan'a gönderilmek üzere Vakfımızca 1000 adet Kur'an-ı Kerim satın alındı.

Yaklaşık 20 milyon TL. harcanarak satın alınan Kur'an-ı Kerim'ler Azerbaycanlı soydaş müslümanlara dağıtılmak üzere Moskova Büyükelçiliğimize gönderildi.

Ayrıca adının açıklanmasını istemeyen Denizli'li bir hayırsever vatandaşımız Sovyetler Birliği'nde yaşayan Müslüman Türklere Kur'an-ı Kerim alınıp gönderilmek üzere Diyanet İşleri Başkanlığına 30 milyon TL. hibe etmiştir. Bu parayla Diyanet İşleri Başkanlığı 2020 adet Kur'an-ı Kerim satın alarak soydaşlarımıza ulaştırılmak üzere Moskova Büyükelçiliğimize göndermiştir.

İsminin açıklanmasını istemeyen Denizli'li hayırsever vatandaşımızın bu onurlu davranışı ilgili çevrelerde takdirle karşılanmıştır. Bu hareketin diğer zenginlerimize bir örnek teşkil edeceği ve onları da harekete geçireceği ümit edilmektedir.

KORE İSLAM FEDERASYONU VAKFIMIZI ZİYARET ETTİ

İslamın hızla yayılmaya devam ettiği ülkelerden biri de Kore... 45.000 müslüman var. Kore'de .... İlk filizlenme 1954'den sonra başlamış, ilk tohum o zaman atılmış; savaş, açlık, sefalet, yokluk, ölüm, korku insanları bitkisel hayata sokmuş. Sadece nefes alıp veren bir toplum oluvermiş Kore...

Diğer müttefik ülke askerleriyle Kore'de savaşan Türk Tugayı, bulunduğu bölgeler sürekli Koreli hastaların tedavileri, aç kalanlara ekmek, susuz kalanlara su, çaresizlere çare, korunmaya muhtaçları koruma görevlerine devam etmişler. Bu durumu farkederek Kore halkı Türk Tugayı'nın yerleştiği bölgeye akın akın gelerek yardım talebinde bulunmuş, Türk Tugayı da bunu seve seve kabul etmiş. Türk Tugayı'nın bu davranışının islamdan kaynaklandığı kısa zamanda anlaşılmış ve bu durum Kore de islama karşı bir ilgi başlatmıştır.

Kore'de İslam Dini'nin ilk tohumu bu şartlar da atılmış ve her geçen gün sayıları çoğalan müslümanlar bugün 45.000 rakamını bulmuşlar. Kore'de halen 45.000 müslüman camilerini inşa ederek ibadetlerini yapıyor, dinin bütün gereklerini yerine getirmeye çalışıyorlar. Modern çağın çağdaş (!) baskılarına rağmen...

Kore Heyeti ile Mütevelli Heyetimiz toplantı esnasında...

Kore'de yaşayan müslümanların lideri olan Kore İslam Federasyonu Başkanı Hacı Abdullah Jeon, Müslüman Gençlik Teşkilatı Temsilcisi Gassan Choi IL-Soo ve üstün gayretleriyle Kore ile Türkiye arasında köprü kuran Koreli Doç. Dr. Cemil Lee (Hee-Soo) heyet halinde yurdumuza gelerek Diyanet İşleri Başkanlığı ve Vakfımızı ziyaret ettiler. Üç gün Vakfımızın misafiri olarak yurdumuzda kalan heyet, İstanbul'da da çeşitli temaslarda bulunarak yurtlarına döndüler.

Vakfımız Mütevelli Heyeti ile iki ayrı toplantı yapan heyet, Kore ve Kore'deki islami faaliyetler hakkında bilgi verdiler.

Yurdumuzdan çok iyi intibalarla ayrılan Kore heyeti ile kısa bir sohbet yaptık. Doç. Dr. Cemil Lee'nin tercümanlığı vasıtasıyla yaptığımız sohbetten kısa pasajlar sunuyoruz.

*H. Öztürk : Sayın Cemil Lee so-
rularım hem size, hem Sayın Baş-
kana, hem de Sayın sekreteredir.
Ayrı ayrı cevap almak istiyorum.*

*Sayın Lee, Vakfımızın Haber
Bülteninin Kasım 89 sayısında sizi
tanımiştık. Şimdi Sayın Başkanı ve
Sekreteri tanıyalım.*

Hacı Abdullah Jeon, Kore İslam Federasyonu Başkanı; 1934 yılında Kore'de küçük bir köyde dünyaya gelmiş. Kore ve Japonya'da tahsili-

ni tamamladıktan sonra biyoloji öğretmeni olarak vazifeye başlamış. Evli olan Hacı Abdullah'ın biri kız, üçü erkek 4 çocuğu var. Kızı ile büyük iki oğlu Endonezya İslam Üniversitesi'nde öğrenimlerini sürdürüyorlar. Halen ticaretle uğraşan Kore İslam Federasyonu Başkanı Hacı Abdullah, 1000 kişilik bir camininde imamlığını yapmakta.

Gassan Choi IL-Soo : Müslüman Gençlik Teşkilatı Temsilcisi: 1954 yılında Kore'de dünyaya gelmiş. Kore'de tahsilini tamamladıktan sonra ticaretle uğraşmaya başlamış. Evli ve iki çocuk sahibi Gassan Choi, halen iktidar partisi Demokratik Adalet Partisinin üyesi, mecliste müslümanların sözcüsü.

H. Öztürk : İslam dini ile nasıl tanıştınız ?

Hacı Abdullah : Hristiyan bir aileden geliyorum. Oldukça tutucu ve bağnaz yetiştirildim. 20 yıl biyoloji öğretmenliği yaptım. Darwin'in bütün teorilerini okuttum ve anlattım. Fakat Darwin'in bütün teorileri bana ters geliyordu her teorisi sahtekarca yazılmış hissine kapılıyordum. Uzman olduğum sahada derin araştırma yapmak istedim ve başladım. Araştırdıkça, çalıştıkça çizgim bir doğru üzerinde hareket etmeye devam etti. O doğru beni tek bir yaratıcı olduğuna inandırmaya başladı. Bu arada Darwin

olayı da bitti. Bu yaratıcının kainatın tek hakimi olduğunu etrafımda incelediğim her şey söylüyordu. Bu çalışmalar neticesinde müslüman olmaya karar vermiş. İslamı her yönüyle tanımaya başlamıştım. Her el attığım konu kafamdaki yanlışları siliyor yerine mantıklı doğrularını çiziyordu. Bu arada müslüman bir ülkeden gelen bir profesörle tanıştım, görüştüm. Allah razı olsun bana çok faydası oldu. İslamın ilk zamanlar bende cezbeden tarafı insanlar arasındaki kardeşlik anlayışı ve hiç ayırım yapmadan insanlığa bakış açısı olmuştur. Ama tabii şimdi bütün yönleri harika, müslüman olmaktan müthiş haz duyuyorum ve çok mutlu oluyorum. Allah nasip etti 1979 yılında hacca gittim. Gördüğüm muhteşem bir manzaraydı. Dünyanın her ülkesinden ayrı ayrı insanlar bir nokta da birleşiyorlar ve bir yönde hareket ediyorlar, tek bir yaratıcı uğruna, hem de hiç bir aracı kullanmadan Allah'a yalvarabiliyor ve günahını affet diyebiliyorsunuz. Bu müthiş bir olay...

Hacdan dönünce öğretmenlikten istifa ettim, doğduğum köyden başlamak üzere İslamı anlatmaya başladım. 200 aile İslamı seçti. Bu faaliyetleri duyan Kuveyt Evkaf Bakanı köyümüze geldi durumu gördü ve hemen 1000 kişilik bir cami yaptırdı. Tabi bu anlattıklarım o yıllara ait. Bu gün resmi rakamlara göre müslüman sayısı 45.000 benim kanaatime göre bu sayı 60.000'leri aştı.

Gassan Choi : Hristiyan bir aileden geliyorum. Ticaretle uğraşıyorum. İthalat ve ihracaat şirketim vasıtasıyla bir çok yabancı ülkelerle temasım oldu. Hristiyan ülkelere de gittim, müslüman ülkelere de, bir hristiyan olarak hiç ilgi görmeyeceğimi zannettiğim müslüman ülkelerde müthiş ilgi gördüm. Hem de karşılıklı hiç bir menfaate dayanmayan ilişkilerden doğan ilgilerdi bunlar.

İslam dinine sempati duymaya başladım. Araştırdım, katolikleri, protestanları, diğer inançları, hepsinde bana göre hafiflikler vardı, tezatlar vardı. Gidiyorsunuz bir adama yalvarıyorsunuz, ben şunu yap-

tim, bunu yaptım beni affettir diyorsunuz. Yahut da buna benzer şeyler yapıyorsunuz ve günahınız affediliyor ve doğru cennete. O halde cehennem niye var ? Her şey bu kadar basitse. Bu dinlere inanmak istiyorsanız aklınızı ve mantığınızı çalıştırmayacaksınız, aklınıza gelen her şeyi bu dinlerde aramaya kalkarsanız sonuçta hiç birine inanmaz ve dinsiz olarak kalırsınız.

İşte bu karmaşık grafiklerle uğraşırken İslamı araştırmaya, diğer dinlerde bulamadığım mantıklı cevapları bu dinde bulmaya başladım. Servet bulmuşcasına seviniyorsunuz. İstedığınız hedefe varıyorsunuz. Çünkü İslam dini bitmeyen bir hazine. İnandıkça, yaşadıkça huzur buluyor, hayatınız bir anlam kazanıyor. Ben mutluyum.

H. Öztürk : İslam Dinini seçmenizi aileleriniz nasıl karşıladı ?

Hacı Abdullah : Ailem ilk zamanlar oldukça huzursuzdu, en çok da başıma kendi inandıkları tanrıları tarafından bir felaket geleceğini zannettiler, benden uzak kalmaya çalıştılar. Fakat zamanla gördüler ki her hangi bir felaketle karşılaşmadım. Huzurum yerinde işlerim iyi, insanlara Allah rızası için yardım ediyorum, çevrem benden memnun. Bu halimi görünce beni yanlış anladıklarını itiraf ettiler ve yolumda devam etmemi istediler. Eşim zaten benimle birlikte müslüman olmuştu. Eşimin ailesi ilk zamanlar şiddetle karşı çıkmışlardı ama bize yakın çevreden ilk müslüman olanlar onlar oldu.

Gassan Choi : Müslüman olduğumu söylediğim zaman ailem inanmadı. Babam ilişki içerisinde bulunduğum müslüman ülkelerden etkilendiğimi, istersem o ülkelerle münasebetimi kesebileceğimi söyledi. Bu bunalım geçirdiğimi zannediyordu. Bilinçli olduğumu ve İslamı seçtiğimi, aksine ilişkilerimi kesmiyeceğimi söyleyince o zaman bizimle ilişkisini kes dediler. Ben onlarla kesmedim ama onlar benimle kesti. Kabul etmemelerine rağmen her zaman ziyaretlerine gittim, kovuldum, yine gittim. Sonunda yanlış yolda olmadığımı anladılar. Eşim biraz zorlandı ama şimdi dini alanda

benden faal durumda. Elhamdulillah mutluyuz.

H. Öztürk : Şu anda ne işle meşgul oluyorsunuz ?

Hacı Abdullah : Bildiğiniz gibi Kore İslam Federasyonu Başkanlığını yürütüyorum. Geçimimi temin etmek için ticaretle uğraşıyorum. ayrıca 1000 kişilik bir camininde imamlığını yapıyorum.

Gassan Choi : Büyük bir gençlik potansiyelimiz var, bunları bir çatı altında toplamak amacıyla Müslüman Gençlik Teşkilatını kurduk. Henüz kuruluşumuz yeni olduğu için temsilcilik olarak yürütüyoruz. Bunun yanında iktidar partisi Demokratik Adalet Partisinin Kore Hükümeti'nde temsilcisiyim. Daha önce söylediğim gibi ithalat ve ihracatla uğraşıyorum.

H. Öztürk : Her iki kuruluşunda bir takım giderleri olacaktı bunu nasıl karşılıyorsunuz ?

Hacı Abdullah : Benim ticari hayattaki durumum Allah'a şükür çok iyi. Başkanı bulunduğum kuruluşla, caminin masraflarını şirketim karşılıyor, diğer zengin müslümanların yardımlarını da ayrı bir fonda toplayarak fakir müslümanlara dağıtıyoruz. Tabii bu yardımlar herhangi bir işi olmayan iş yapamaz halde olan müslümanlardır. İş yapabilecek olanlara iş buluyoruz.

Gassan Choi : Benim de durumum aynı, işimden elde ettiğim kârın bir kısmını teşkilatımıza harcıyoruz. Müslüman olup ta okuyan fakir öğrencilere yardımlarımız var. Şunu da söylemek istiyorum diğer dinlere mensup ihtiyaç sahibi öğrencilere de burs veriyoruz. İlk zamanlar burs için müracaat etme konusunda tereddütlü hareket ettiler, burası müslümanların teşkilatı, burs verirler ama dini konuda baskı yaparlar mı ? diye. Fakat dinde zorlamanın olmadığını her isteyen kendi isteğiyle müslüman olabileceğini söyledik. Şimdi rahatlıkla burslarını alıyorlar.

H. Öztürk : Kore hristiyan halkının müslümanlara bakışı nedir ?

Hacı Abdullah : Halkın bilinçli olan kısmı, yani kültürlü büyük bir kısmı, diğer dinlere gösterilen saygının İslam dini mensuplarına da gösterilmesi gerektiğine inanıyor. Avam halk ise duyduğu ve okuduğu ile yetiniyor ve kararını ona göre veriyor. Tabi en büyük düşmanımız basın, avam halkı yönlendiren de zaten basın. Basının müthiş bir saldırısı var. Basınımız Hristiyan dünyası tarafından büyük paralarla destekleniyor. Basın müslümanların dini günlerini çok iyi takip ediyor. Özellikle Cuma günleri ve bayramlarda müslümanlara mutlaka saldırırlar. İslam dünyasındaki haberleri mutlaka çarpıtarak verirler. Kısacası her türlü kötülüğü, insafsızlığı ve vicdansızlığı hiç gözlemini kırpmadan yapıyorlar. Bu yüzden oldukça rahatsızsız. Tedbir olarak her ne kadar İslam'ın Hristiyanlığı karşı olmadığını, bir arada yaşayabileceğimizi söylemeye çalışsak da başka merkezlerden idare edildikleri için, vazifeleri müslümanları ezmek olduğu için bu yolda yürüyorlar.

Gassan Choi : Hacı Abdullah'ın söylediklerine katılıyorum. Basın bütün dünyada olduğu gibi bizde de aynı. Basını kendi lehinde yönlendirebilen devletlerin başarı grafiği dünya ülkeleri karşısında her zaman yükselir. Ne yazık ki bizde de olduğu gibi dünyanın bir çok ülkesinde basının durumu böyle, halledilebilecek iç meseleleri halledilmeyecekmiş gibi dışarı yansıtmak yanlışlığı var, bu duruma üzülyöruz.

H. Öztürk : Sizin teşkilatların İslami sahada yayınları yok mu ?

Hacı Abdullah : İslami yayınlarımızın sayısı 5000'i aşkındır. Bunları cep kitapları halinde bastırdık. Muhammed Hamidullah'ın, Seyyid Kutup'un, Mevdudi'nin eserlerinin bir çoğunu tercüme ettirerek yayınladık. Türkiye'den Diyanet İşleri Başkanlığı'nın yayınladığı "Cep İlmihali", Doç. Dr. Cemil Lee tarafından tercüme edilerek yayınlarımız arasına girdi. Daha fazla yayınlara ihtiyacımız olduğunu bildirelim bu arada. Yine Cemil Lee'nin yazdığı ve Vakfınız yayınları ara-

sında çıkan "Osmanlı Japon Müna-sebetleri ve Japonya'da İslamiyet, İslam ve Türk Kültürünün Uzak Doğu'ya Yayılması " adlı iki eseri de İnşallah Kore dilinde bastırılarak yayınlarımız arasına girecektir.

H. Öztürk : Siz çevrenizdekiler veya halk Türkiye'yi nasıl tanıyor ?

H. Abdullah : Türkiye hakkında bu seyahatime kadar çok değişik düşüncelere sahiptim. Birincisi Kore harbinden dolayı tanıdığımız Türk insanı ve Türkiye var. İkincisi batılı kaynaklardan öğrendiğimiz Türkiye var. Tamamen batılılaşmış İslamın yok edildiği bir ülke olarak biliyordum. oysa Cemil Lee kardeşimiz vasıtasıyla öğrendim ve gördüm ki

Türkiye İslam dünyasının liderliğini yapacak bir ülke, bundan çok mutlu olduk, bunu kardeşlerimize anlatacağım.

Gassan Choi : İşim gereği bir çok Ortadoğu ülkesine seyahatlerim oldu. Türkiye hakkında oralarda iyi intibalar edinmişim. Fakat gayri müslimlerden ve turist olarak Türkiye'yi ziyaret edenlerden de aksi düşünceler, aksi intibalar ediniyorduk. Bu seyahatlerimizde gördük ki Kore savaşında, Kore'ye gelen Türkler'deki ruh aynen muhafaza ediliyor. Bundan çok mutlu olduk. Diyanet İşleri Başkanlığı ve Türkiye Diyanet Vakfı yetkililerine teşekkür ediyoruz.

S.S.C.B.'DEN GELEN MÜSLÜMAN HEYET VAKFIMIZI ZİYARET ETTİ

S.S.C.B. Avrupa kısmı ve Sibiryada yaşayan müslüman Türkleri temsilen bir heyet Diyanet İşleri Başkanlığı'nın davetlisi olarak yurdumuza geldi ve bir hafta süre ile dini kuruluşlarda incelemeler yaptı.

SSCB Avrupa kısmı ve Sibiryalı müslümanları Dini İdare Reisi ve Müftüsü Talat Taceddin'in başkanlığında Leningrad Camii İmamı Dini İdare Azası ve Kadısı İmam Cafer Pañçay, Sibiryalı OMSK Camii İmamı ve Dini İdare Teftiş Üyesi İmam Zülkarneyn Şakircan, Tataristan İmar Başmüdürü Murat Bibiş ve Moskova Dini İdare Müdürü Abdürreşid Dudavi'den oluşan heyet, Vakfımız Mütevelli Heyeti ile bir süre görüşerek çalışmalar hakkında bilgi

S.S.C.B. Avrupa Kısmı ve Sibiryalı Müslümanları Dini İdare Reisi ve Müftüsü Talat Taceddin ve beraberindeki Heyete Vakfımızca bir yemek verildi.

aldılar. Heyet ayrıca Ankara'da muradiye Kur'an Kursunu, İmam-Hatip Lisesini, İlahiyat Fakültesini, Kocatepe ve Hacı Bayram Camilerini de ziyaret ederek ilgililerden bilgi aldılar. Daha sonra İstanbul'a geçen heyet, çeşitli tarihi ve turistik yerleri gezerek yurdu-muzdan ayrıldı.

Heyet Ankara'da kaldığı günlerde Müftü Talat Taceddin SSCB'deki müslümanların durumu hakkında şunları söyledi. "Sibiryalı Müslümanları Dini İdare Reisiğine bağlı olarak çeşitli şehirlerimizde 8.5 milyon müslüman yaşıyor. Hepsini Türkçe konuşur. Bize bağlı olarak 183 İslâm cemiyeti var. Hepsinin mescidi, imamı ve müezzini mevcuttur. Dini medreseleri yeniden açtık. 60-70 yıl önce din afyondur diye kapatılan medreseler şimdi törenle açılıyor.

Bu yıl 43 cami inşaa etmeyi planlıyoruz. Geçen yıl atalarımızın Rusya'ya gelişlerinin 1100'ncü yılını kutladık. 23 İslâm Ülkesinden heyetler geldi, coşkulu bir kutlama oldu. Aynı yıl Kazan şehrinde 50.000 Kur'an-ı Kerim basıldı. Hadis-i Şerifleri ihtiva eden yayınlar basıldı ve dağıtıldı. Diğer şehirlerimizde de kurslar açtık. Kurs olmayan bölgelerde de camilerde ders veriyoruz. Şu anda müslümanlar rahat bir ortam içerisinde ibadetlerini yapıyorlar. Diyanet İşleri Başkanlığı ile dini eğitim konularında fikir birliği sağladık. Vakfın da destekleriyle inşaallah bizdeki eğitim eksikliklerini gidereceğiz. Özellikle daha yetişkin din adamlarına sahip olmak için Türkiye'nin ilgi ve desteğini bekliyoruz."

SURIYE'DEN GİDECEK HACI KAFİLELERİ BU YIL İKİ AYRI KAPIDAN GEÇİŞ YAPACAKLAR

Hacı adaylarına kolaylık

Bu yıl Suriye ve Ürdün üzerinden hacca gidecek hacı adaylarının her iki ülkeden rahat geçişlerinin sağlanması için adı geçen ülkelerden davet edilen heyetlerle Ankara'da görüşmeler yapıldı.

SURIYE HEYETİ

Suriye'den gelen heyette İçişleri Bakan Yardımcısı Ahmet Hilali, Evkaf ve Din İşleri Bakan Yardımcısı Abdurrahman Arar, Siyasi Güvenlik Genel Md. General Nezih

Nagri, İdlip Polis Müdür Yardımcısı General Muaffak Samman, Hac Müdürü Hişam Saltacı bulundu. Türk heyetine'de D.İ.B. Din İşleri Yüksek Kurulu Başkan Vekili İrfan Yücel'in başkanlığında D.İ.B. Yardımcısı Rıdvan Çakır, Yüksek Hac İşleri Komisyonu Üyesi ve Vakfımız Mütevelli Heyeti II. Başkanı Sami Uslu, Vakfımız Genel Müdürü Kemal Güran, Hac Dairesi Başkanı Mehmet Pamuk, Hac İşleri Müdürü Abdullah Ayan ve Umre İşleri Müdürü Dursun Mehter katıldı.

Görüşmelerde Türk heyetine

Suriye heyeti; Türk hacı adaylarının geçişlerinde her türlü kolaylığın gösterileceği, konaklama yerlerinde ve yol güzergahlarında her türlü güvenliğin sağlanacağı konularında teminat verdi. Ayrıca bu yıldan itibaren Türkiye'den Hatay, Cilvegözü, Suriye'de Babu'l Hava'dan geçişin yanı sıra ikinci kapı olan Türkiye'de Gaziantep Öncüpinar'dan, Suriye'de Babu'l Selame'den geçiş yapılacaktır. Her iki sınır kapısında konaklama yerlerinde sağlık merkezleri kurulacaktır.

Suriye'den gelen Heyet Diyanet İşleri Başkanlığı yetkilileri ile toplantıda.

Ürdün'den gelen heyet Diyanet İşleri Başkanı
Prof. Dr. M. Said Yazıcıoğlu ile yemekte...

ÜRDÜN HEYETİ

Ürdün'den gelen heyette Evkaf ve Din İşleri Bakanı Dr. A. Mustafa El-Fakir, Ürdün Ankara Büyükelçisi Salih Kebarit, Büyükelçi I. nci sekreteri Rasim Haşim, Kültür Bakanlığı Müsteşarı Dr. Yusuf Amairi, Mali İşler Müdürü Recep Zübeyde,

Evkaf ve Din İşleri Bakanı Özel Kalem Müdürü Yusuf El-Ömeri bulundu. Türk heyetinde de Diyanet İşleri Başkanı Prof. Dr. M. Said Yazıcıoğlu'nun Başkanlığında Din İşleri Yüksek Kurulu Başkan Vekili İrfan Yücel, D.İ.B. Yardımcısı Rıdvan Çakır, Yüksek Hac İşleri Komisyon üyesi ve Vakfımız Mütte-

velli Heyeti II Başkanı Sami Uslu, Vakfımız Genel Müdürü Kemal Güran, Hac Dairesi Başkanı Mehmet Pamuk, Hac İşleri Müdürü Abdullah Ayan, Umre İşleri Müdürü Dursun Mehter katıldılar.

Görüşmede Ürdün heyeti Türk hacı adaylarının Ürdün topraklarından geçişlerinin kendileri için bir mutluluk olduğunu, her türlü kolaylığın gösterileceğini, sağlık, güvenlik ve vize konusunda sıkıntıların olmayacağını her türlü sosyal tesisin hazırlanacağını belirttiler.

MÜTABAKAT SAĞLANDI

Her iki ülke heyeti ile yapılan görüşmelerde tesbit edilen maddeler Suriye Heyeti adına İçişleri Bakan Yardımcısı Ahmet Hilali, Türkiye Heyeti adına Din İşleri Yüksek Kurulu Başkan Vekili İrfan Yücel tarafından, Ürdün Heyeti adına Evkaf ve Din İşleri Bakanı Dr. A. Mustafa El-Fakir Türkiye Heyeti adına Diyanet İşleri Başkanı Prof. Dr. M. Said Yazıcıoğlu tarafından karşılıklı imzalandı.

UNUTULMAYA YÜZ TUTAN TARİHİ ABA GÜREŞLERİ VAKFIMIZ HATAY ŞUBESİNCE YENİDEN YAŞATILDI

Hatay ve yöresine ait tarihi Aba Güreşleri uzun yıllar aradan sonra Vakfımız Hatay Şubesinde yeniden yaşatıldı.

Türkiye Diyanet Vakfı ve Kur'an Kursları yararına düzenlenen Aba Güreşleri 24-25 Mart 1990 tarihlerinde Antakya Kapalı Spor Salonu'nda ilgiyle izlendi. 24 Mart 1990 Cumartesi günü Hatay Müftüsü ve Vakfımız Şube Başkanı Mazhar Bilgin'in Türkiye Diyanet Vakfı'nı tanıtıcı mahiyetteki konuşmasından sonra başlayan güreşler iki gün sürdü.

Dört katagoride yapılan müsabakalar neticesinde dereceye giren sporcular şöyle :

60. kg.	: 1. Ramazan ÇETE, 2. Kenan ÇELİK, 3. Mehmet GÜLLÜOĞLU
70. kg.	: 1. Zübeyir ŞERBETÇİ, 2. Mahmut DALYAN, 3. Mehmet AVCI
80. kg.	: 1. Bekir İNCECİK, 2. Fecir GÜLİSTAN, 3. Necmi KANMAZ
+ 80. kg.	: 1. Fettah YANARAY, 2. Nurettin ÇAKI, 3. Halil İbrahim ÇAĞIRAN

Dereceye giren Güreşçiler yarışma sonunda Vakfımızca ödüllendirildiler.

Güreş müsabakalarının sonunda Hatay Müftüsü ve Vakfımız Şube Başkanı Mazhar Bilgin konuyla ilgili olarak şunları söyledi :

"Antakya Kapalı Spor Salonu'nda iki gün boyunca devam eden müsabakalar, Antakya halkı tarafından ilgiyle izlenmiştir.

Güreşlerin Türkiye Diyanet Vakfı Hatay Şubesi'nce hem milli kültürümüze katkı, hem de Kur'an kurslarına gelin sağlanması amacıyla düzenlenmiş olması, güreşi bırakmış olan ünlü Aba Güreşçilerini de harekete geçirmiş. Aba Güreşinde ün yapmış sporcuların güreşlere çıkması Hataylı spor severleri son derece memnun etmiştir. Vakfımızı tanıdı ve halkımıza hizmet amacıyla kültürel ağırlıklı faaliyetlere devam edeceğiz."

BÖLGE TOPLANTILARININ SONUNCUSU ADANA'DA YAPILDI

Vakfımız Mütevelli Heyeti taşra ile merkez arasındaki münasebetleri artırmak ve mesafeyi kısaltmak amacıyla tertiplediği bölge toplantılarını tamamladı. Son bölge toplantısı Adana'da yapıldı.

Toplantıya Diyanet İşleri Başkan Yardımcısı Rıdvan Çakır, Adana Vali Muavini Osman Eroğlu, Mütevelli Heyeti Başkanı Halit Güler, Mütevelli Heyeti üyeleri Yakup Üstün, M. Arif Özdemir, A. Rıza Selimbaşoğlu, Hayrettin Şallı, Genel Müdür Kemal Güran, Yüreğil İlçe Kaymakamı Sami Durukan, Türkiye Vakıflar Bankası Çukurova Bölge Müdürü Yusuf Doğru, Diyanet İşleri Başkanlığı Hac Dairesi Başkanı Mehmet Pamuk, Adana, İçel, Gaziantep, Hatay, Urfa İl ve İlçe Müftüleri katıldı.

Vakıflar Bankası Çukurova Bölge Müdürlüğü Salonu'nda yapılan toplantının açış konuşmasını Adana Müftüsü ve Şube Başkanı Süleyman Tekin yaptıktan sonra, Mütevelli Heyeti Başkanı Halit Güler bölge toplantıları hakkında kısa bir bilgi verdi.

Toplantının sabahki bölümüne katılan Adana Vali Muavini Osman Eroğlu ve Diyanet İşleri Başkan Yardımcısı Rıdvan Çakır birer konuşma yaptılar.

Vali Muavini Eroğlu yaptığı konuşmada;

Türkiye Diyanet Vakfı'nın hizmetlerinin takdirle karşılanması gerektiğini, hizmetleri ölçüsünde de her geçen gün büyüdüğünü kaydetti. Vali Muavini Eroğlu konuşmasını şöyle tamamladı: "Türkiye Diyanet Vakfı'nın kurucuları din adına söz sahibi olan kişilerden oluşmuştur. Genel Kurul üyelerinden tutun da şube başkanlarına kadar ülkemizde dini temsilcilerimiz olan müftülerimizden meydana gelmiştir. Kabataslak bir hesaba göre T.D.V.'nin 80.000 gönüllü neferi var demektir. Bu rakam azımsanamaz, bu insanlar hergün beş vakit namaz kılan önce Allah'a sonra insanlığa hizmet etmenin gayreti içinde olan kimselerdir. Bu gayretlerini de T.D.V. vasıtasıyla çevrelerine yansıtıyorlar. böylece Vakfın hizmet alanı büyüyor, genişliyor, dolayısıyla da hizmetleri hayra vesile oluyor."

Diyanet İşleri Başkan Yardımcısı Rıdvan Çakır da yaptığı konuşmada Başkanlık olarak hizmet sahalarının insana yönelik olduğunu bütün insanlığa Resulullah (s.a.v.) efendimizin mesajının götürülmesi gerektiğine inandığını belirterek Diyanet İşleri Başkanlığı çalışmalarını hakkında da bilgi verdi.

Adana Bölge Toplantısı'nda Mütevelli Heyeti Üyemiz Hayrettin Şallı çalışmalarla ilgili bilgi verirken...

Hac konusuna da değinen Rıdvan Çakır, Devletin 1979 yılında vatandaşlara hac ibadetini yaptırmak görevini D.İ.B.'na verdiğini, Başkanlığın da 10 yıldır bu görevi başarıyla sürdürdüğünü söyledi. Rıdvan Çakır şöyle dedi: «1989 yılında bu sahada özel sektörün de hizmet vermesine karar verilmiştir. İlk uygulaması geçen yıl yapıldı. 9000 vatandaşımız hac ibadetini özel sektörle yapıp geldi. Biz elimizden gelen bütün yardımı da yaptık.

Biz Hac ibadetini vatandaşımıza Devlet olarak, Devlet adına yaptırıyoruz. Devlet bize bu işi yaptır demiş biz de Devlet adına yaptırıyoruz. Madem Devlet adına yapıyoruz. O zaman Devlet gibi yaparız. bir kısım çevreler özel sektöre bizi rakip olarak gösteriyorlar. Daha önce dedik ki bize bu işi devlet yaptırıyor. Biz devlet adına yapıyoruz. O zaman devlet vatandaşına rakip olmaz, vatandaşına hizmet vermek zorundadır. O halde kimle rakip olacağız, kimseyle rekabetimiz yok, hiç kimsenin aleyhinde de değiliz, aleyhinde de bulunmadık. Şunu özellikle belirtmek istiyorum. Hac organizesi çerçevesinde hukuken ve vicdanen veremeyeceğimiz hiç bir hesabımız yoktur. Bizim koyduğumuz esaslar ortadadır. Kaldı ki bu işi bizim dışımızda yapanlar kendileri para kazanacaklar ama bizim yaptığımız organizeden hiçbir kimsenin cebine bir kuruş girmeyeceği kesindir. Şayet bu hizmetten para kalsa bile o da yine milletimize geri dönmektedir. Nasıl dönmektedir. Adana'da cami olarak, Konya'da yurt

olarak, Erzurumda Kur'an Kursu olarak, bir başka ilde müftülük sitesi olarak geri dönecektir.

Son olarak şunları söylemek istiyorum. Biz teşkilat olarak, hatta bir müslüman olarak haccın bir ticaret metağı, haccının ve hacı adayının da bir ticaret malzemesi olarak görülmesine şiddetle karşıyız ve bundan nefret ediyoruz. Çok çirkin bir düşünce, böyle düşünmek, düşünen insanın ya da insanların bütün çirkinliğini ortaya koyar. Allah çirkinliği sergileyenlerin şerrinden korusun.»

Bu konuşmalardan sonra toplantının birinci bölümü sona erdi. Öğleden sonra toplantının ikinci bölümü Halit Güler'in başkanlığında yapıldı. Güler, toplantıya katılan şube başkanlarına hitaben yaptığı konuşmada daha önce yapılan 8 bölge toplantısını kısa bir özetle anlatarak Genel Merkez-Şube çalışmaları hakkında fikir ve düşüncelerini almak üzere, şube başkanlarına söz verdi.

ŞUBE BAŞKANLARININ KONUŞMALARINDAN ÖZETLER

Mazhar BİLGİN

Hatay Müftüsü ve Vakfımızın Şube Başkanı

Bugün ülkemizin bir çok illerinde üniversitelerimiz var. Bu üniversitelerimizde okuyan öğrencilerimizin yine büyük bir kısmının yurt sorunu olduğunu da hepimiz biliyoruz. Bilhassa bunların içerisinde D.İ.B. personeli çocuklarının kalabileceği yurtların yapılması elzemdir. Vakfımızın son yaptırdığı yurtların güzel bir hizmet olduğunu ifade ederken yurt çapına yaygınlaştırılması da acil bir temennimizdir.

Mehmet KÖSE

Gaziantep Müftüsü ve Vakfımızın Şube Başkanı

Hepinizin bildiği bir GAP Projesi var. Güneydoğu illerini içerisine alan ve bitirildiği zaman yöreye fevkalade canlılık getirecek olan bir proje... Hemen belirtmek gerekirse bu yörede bulunan T.D.V. şubelerine büyük görevler düşecektir. hizmet içi eğitimde büyük yararlarını gördüğümüz Eğitim merkezinin oluşturulması, önümüzdeki yıllarda bu yörelerin nüfuslarının da artacağı gözönünde bulundurulursa acilen çözüme kavuşturulması gereken bir konu.

Yurtlar sonunda izm'i bulunmayan fakat şuculuk, buculuk diyebileceğimiz kişilerin elinde. T.D.V.

olarak Gaziantep'te bir yurt yapamamışız. İlimizde T.D.V. çatısı altında bir öğrenci yurduna mutlak ihtiyaç var, bu konuda çalışmalarımızı rapor halinde sunacağım.

Hakkı ÖZER

Şanlıurfa Müftüsü ve Vakfımız Şube Başkanı

Vakfımızın geçtiğimiz aylarda icra ettiği çok güzel çok yerinde bir faaliyeti olan "Kutlu Doğum Haftası" bütün Türkiye'de tasvip görmüştür. Bundan son derece mutluyuz. İnaniyoruz ki bu hafta da kıymetli tebliğler verildi, bu tebliğler bizler için bir belgedir. Tebliğlerin kitap olarak bastırılmasını ve dağıtımını teklif ediyorum.

Vakfımız tarafından yayınlanan 33 kasetlik hatim bandı halkımız tarafından benimsenmiş ve takdir görmüştür. Yalnız halkımız tarafından son zamanlarda gelen isteklerde hatim bandının 33 kasetten 30 kasete indirilmesi ve mümkünse okuyabilecek diğer hocalara da kaset yaptırılması temennileri zaman zaman bize gelmektedir. Arz ederim . Bu konuda yeni bir çalışmanın faydalı olacağı kanaatindeyim.

Mehmet ALTUNKAYA

İçel Müftüsü ve Vakfımızın Şube Başkanı

T.D.V. kurulmadan önce müftülükler olarak bir top kağıt alma imkanına sahip değildik, bir top kağıt almak için el açıyor, boyun büküyor, yüz kızartıyor idik. T.D.V. kurulduktan sonra birinci planda müftülüklerimize bir şahsiyet getirildi. Müftülüklerimiz kendi şahsiyetlerini koruması yanında mesleki faaliyetlerde de bir takım rahatlıklara kavuştular. Din eğitimine ve dinin icra edildiği mekanlar bir düzene girdi. Söz konusu mekanlar şahısların tasallutundan kurtuldu. Bizlere bu imkanı Vakfımız sağlamıştır. Vakfı kuran, yöneten ve destekleyenlerden Allah razı olsun.

T.D.V.'nin kazandırdığı diğer hizmetler; bugün Kur'an Kurslarımızda okuyan çocuklarımızın bir kısmı hıfzını ikmal ediyor, hıfzını ikmal eden çocuklarımızın elbette bir üst tahsil yapma hakları vardır. Bunların imam-hatip liselerine yönlendirilmesi hatta kaydettirilmesi lazımdır. Kaydettirilmekle iş bitmiyor tabi, bunların barınma yerlerinin de halledilmesi lazımdır. Şube olarak bu hizmetleri yerine getirmeye çalışıyoruz.

Hizmetlerimizi Allah rızasına uygun yürüttüğümüz ve bu yolda ihlasla ilerlediğimiz müddetçe bu milletin T.D.V.'na veremeyeceği hiç bir şey yoktur önemli olan milletin güvenine layık olmaktır.»

Vakfımız Adana Şubesi çalışmalarına katkılarından dolayı Adanalı hayırseverler Vakfımızca ödüllendirildiler.

Süleyman TEKİN

Adana Müftüsü ve Vakfımızın Şube Başkanı

Bizim kaynağımız imam-hatip lisesidir. İ.H.L.'nde öğrencilerin mihrap konusunda aldıkları eğitimin seviyesinin daha da yükselmesi gerektiğine inanıyorum. Bunun için de şube olarak merkez olarak gerekeni yapmanın faydalı olacağı muhakkaktır. T.D.V. olarak büyük illerimizden başlayarak yıl içerisinde cumartesi, pazar veya akşamları veya tatil mevsimlerinde Kur'an-ı Kerim, Arapça, ona ilaveten İngilizce, Fransızca kursları açmanın gereğine inanıyorum. Bu suretle din hizmetini yürüten görevlilerimiz layıkıyla görevlerini yapmanın mutluluğu bizimle, cemaatıyla paylaşacaklardır.

Mehmet Baş/Anamur, Cafer Kılıç/Pozantı, Mustafa Güraslan/İskenderun, Kerem Gölbaşı/Karaisalı, Kadir Kılıç/Samandağı, Şükrü Kar/Aladağ, Hüseyin Özdil/Silifke, Emin Haspolat/Kırıkhan, Ali Yazıcı/İslahiye, Halit Korkut/Osmaniye, Bünyamin Akkoç/Bozyazı müftüleri ve Vakfımızın Şube Başkanları kendi bölgelerindeki çalışmaları hakkında bilgi verdiler.

Bölge toplantısından sonra akşam aynı salonda Vakfımız Adana Şubesine büyük oranda bağış yapan ve şube çalışmalarına emeği geçen Adanalı hayırseverlere törenle ödülleri dağıtıldı. Ödül olarak Vakfımız yayınları, Hatm-i Şerif kaseti ve birer plaket verildi.

Adana bölge toplantısını müteakip Vakıf Mütevelli Heyeti Gaziantep, Şanlıurfa ve Kahramanmaraş'a geçerek bu illerimizde incelemeler yaptı ve Kahramanmaraş'ın kurtuluş günü törenlerine katıldı. Dönüşte Pozantı İmam-Hatip Lisesi'ni ziyaret eden Mütevelli Heyetimiz ilgililerden bilgi aldı ve ötedenberi mal sahipleri ile ihtilaf konusu olan İmam-Hatip Lisesi binasının inşa edildiği arsayı satın alarak okula başışladı ve problemin çözülmesine yardımcı oldu.

Sağlık Bakanlığı'nca Başlatılan 1. Sağlık Taramasına Türkiye Diyanet Vakfı 200 Bin Diş Fırçası Bağışladı

TÜRKİYE DİYANET VAKFI'NIN SAĞLIĞA BÜYÜK KATKISI

Vakfımız tarafından çocuklar için özel olarak imal ettirilen ve 160.000.000 TL. 'ye mal olan 200.000 adet diş fırçası Ankara'nın Mamak ilçesi Gülveren ilkokulunda düzenlenen, bir törenle ilkokul öğrencilerine ulaştırılmak üzere Sağlık Bakanı Halil Şıvgın'a teslim edildi. Çok sayıda öğretmen ve öğrencinin iştirak ettiği törene Sağlık Bakanı Halil Şıvgın, Diyanet İşleri Başkanı ve Türkiye Diyanet Vakfı Şeref Başkanı Prof. Dr. M. Said Yazıcıoğlu, Ankara Valisi Saffet Arıkan Bedük, Diyanet İşleri Başkan Yardımcısı ve Türkiye Diyanet Vakfı Mütevelli Heyeti Başkanı Halit Güler, Mamak Kaymakamı Alim Koçer, Mütevelli Heyeti üyesi Hayrettin Şallı, Vakıf Genel Müdürü Kemal Güran ve diğer ilgililer katıldı.

Törende bir konuşma yapan Diyanet İşleri Başkanı ve Türkiye Diyanet Vakfı Şeref Başkanı Prof. Dr. M. Said Yazıcıoğlu, yüce dinimizin insan sağlığına verdiği öneme değinerek şunları söyledi : "Bilhassa son yıllarda, günümüz tedavi yöntemleri arasına giren organ nakli ve dolayısıyla organ bağışı büyük önem arz etmektedir. Bu konuda Diyanet İşleri Başkanlığı olarak yaptığımız muhtelif açıklamalarla ve çalışmalarla organ naklinin dinimizce uygun ve organ bağışının yapılması gereken hayırlı bir davranış olduğunu, muhtelif vesilelerle ifade etmiştim.

Sağlık Bakanlığımızın Türkiye genelinde başlattığı 1. Sağlık Taraması Kampanyasına gönülden iştirak ve bu kampanyayı desteklediğimizi ifade ediyoruz. Bunun müşahhas bir örneği olarak Türkiye Diyanet Vakfı, bu işe tahsis ettiği 200.000 adet diş fırçasını okullarımızda dağıtılmak üzere ilgililere teslim etmiş bulunmaktadır. Türkiye Diyanet Vakfı çeşitli konularda yaptığı hayri faaliyetler yanında bugün yapmakta olduğu bu mütevazı katkı ile de Sağlık Bakanlığımızı Türkiye genelinde bu şekilde desteklemiş olmaktadır."

Ankara Valisi Saffet Arıkan Bedük de yaptığı konuşmada; Sağlık Taraması ile ilgili Ankara il ve merkez ilçelerinde yapılan uygulamalardan söz ederek Türkiye genelinde yapılan 1. Sağlık Taramasında en büyük başarıyı Ankara'nın elde ettiğini ifade etti. Vali Bedük daha sonra şöyle dedi :

Vakfımızca 1. Sağlık Taraması'na bağışlanan diş fırçalarının dağıtımına Gülveren İlkokulu'nda yapılan törenle başlandı.

"Ankara'da yapılan taramalarda diş fırçası kullanma alışkanlığı olan öğrenci sayısı 161.595, diş fırçası kullanma alışkanlığı olmayan öğrenci sayısı ise 345.140 olarak tesbit edilmiştir. Öğrencilerimizin ve yeni neslimizin, diş sağlığına istenilen seviyede önem vermediği görülmüştür. Fertler olarak, aile ve toplum olarak bu konunun üzerine eğilinmesi gerektiğini bir kere daha vurgulamak isterim.

Türk toplumunda tarihinden gelen hamiyetperverlik, hayırseverlik, sosyal yardımlaşma ve dayanışma anlayışı vardır. Bu anlayışın en önemli özelliği diğer milletlerde olmayan vakıf zihniyetidir. Bizim bu konuda toplumumuzun gelecekte de gerçekten önemli bir yeri olacaktır. Aslında Vakıflar, Türk toplumunda kültür ve dayanışmayı da sağlayan önemli kuruluşlardır. İşte bugün de Türkiye Diyanet Vakfı tarihine yakışır bir şekilde önemli bir konuda insanlarımızın ve öğrencilerimizin yanında olduğunu göstermiştir. Türkiye Diyanet Vakfı'nın sağlık taramasına desteğinin bununla kalmayacağına ve 200.000 diş fırçasını yenilerinin izleyeceğine inanıyorum. Bu sebeple aynı zamanda Vakfın onur başkanı olan Diyanet İşleri Başkanı'na, şu anda aramızda bulunan Mütevelli Heyet Başkanı ve üyelerine, Vakfın Genel Müdürüne teşekkür ederim."

Törenin son konuşmasını Sağlık Bakanı Halil Şıvgın yaptı. Bakan Şıvgın ; geçen yıl pilot bölge olarak seçilen Ankara'nın Kaleiçi semtinde yapılan sağlık taraması sonunda endişe verici boyutta sağlık problemi olduğunun tesbit edildiğini, sonuçların değerlendirildiğinde sağlık problemlerinin sadece Ankara'da değil bütün Türkiye'de var olduğunun ortaya çıktığını belirterek konuşmasını şöyle sürdürdü. "Bakanlık olarak sağlık kuruluşlarını ve devletin diğer kuruluşlarının yetkililerini de bir araya getirerek geniş çaplı bir toplantı yapıldı. Bu toplantıda

Türkiye genelinde bir sağlık taramasının yapılıp yapılamayacağı tartışıldı. Neticede bir sağlık taraması yapılmasına karar verilerek çalışmalar başlatıldı. Bu çalışmalarda çok sayıda insanımız şifa bulmuş ve bir çok insanımızın erken teşhis yapılarak dertlerine çare olunmuştur.

Tabi bu taramanın çeşitli çevrelerce ekonomik bakımdan desteklenmesi de kararlaştırılmıştı. Özellikle iş çevrelerimize ve ekonomik gücü olanlara yardım çağrısında bulunulmuştu.

Şunu açıkça ifade edeyim ki beklediğimiz düzeydeki ilgiyi bulamadık. Bugün burada Türkiye

Diyanet Vakfımızın yapmakta olduğu bu bağış gerçekten anlamlı bir destektir. Toplantımıza katılan Diyanet İşleri Başkanımıza, bu bağışı gerçekleştiren Türkiye Diyanet Vakfı'nın değerli yöneticilerine teşekkür ederim. Ayrıca ekonomik potansiyeli olanları da tekrar bir kere daha destek vermeye davet ediyoruz. Türkiye Diyanet Vakfı gibi"

Bu konuşmalardan sonra öğrencilere Sağlık Bakanı, Diyanet İşleri Başkanı, Ankara Valisi ve Vakıf Yöneticileri tarafından dış fırçaları dağıtıldı.

Türkiye Diyanet Vakfı'nın bu bağışı sağlık ve eğitim çevrelerinde sevinçle karşılandı.

KUZEY KIBRISLI 54 ÖĞRENCİ VAKFIMIZ DESTEĞİNDE MERSİN'DE OKUTULUYOR

Vakfımızca Mersin'de Türkiye'de okutulan K.K.T.C. 'li öğrenciler : "Türkiye Diyanet Vakfı'na müteşekkirimiz. Bu hizmete layık olmaya söz veriyoruz."

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde yaşayan fakir aile çocukları Vakfımız desteğinde Türkiye'de okutuluyor.

Kıbrıs Müftülüğü ve Kuzey Kıbrıs Din Görevlileri Derneği, Türk-İslâm Kültür Cemiyeti'nin 54 öğrencinin Türkiye'de herhangi bir imam-hatip lisesinde okutulması isteği Vakfımız Mütevelli Heyetince uygun görülmüş ve öğrencilerin Türkiye'de öğrenim görmeleri sağlanmıştır.

Kuzey Kıbrıslı 54 öğrenci, bütün masrafları Vakfımızca karşılanmak suretiyle Mersin İmam-Hatip Lisesi'nde öğrenime devam etmektedirler

Öğrencilerin masraflarının bir kısmı Vakfımız Genel Merkezi, bir kısmı da Vakfımız Mersin Şubesi'nce karşılanmaktadır.

Kıbrıslı öğrencileri temsilen aynı zamanda Mersin İmam-Hatip Lisesi birincisi olan Mustafa Okur'la görüştük.

- Türkiye'de okuma isteğın imam-hatip lisesinde okumak isteğinden mi kaynaklandı?

- Evet, imam-hatip lisesinde okuyabilmem için Kuzey Kıbrıs'ta Türk-İslâm Kültür Cemiyeti'ne başvururdum. Cemiyet ilgilendi, benim gibi çok sayıda öğrencinin de müracaatı varmış. Konu Türkiye Diyanet Vakfı'na iletilmiş, Vakıf yetkilileri de bizimle ilgilenerek burada okumamızı sağladı. Arkadaşlarım ve ailelerimiz adına Vakıf yetkililerine Mersin Şubesi'ne ve okul idaresine teşekkür ederim.

- Türkiye'ye gelince okula, çevreye uyum sağlayabildiniz mi ?

- İlk zamanlar uyum sağlayamadık. Okul idarecilerinin, Müftülüğün, ilgilerin ve yerli arkadaşlarımızın yakın ilgileri sonucu uyum sağladık. Yaz tatilinde bir çok arkadaşımız Kuzey Kıbrıs'a gitmek istemiyor. Yaz tatilini burada geçirmeyi düşünüyoruz. Tatilimizi Müftülüğün yani Türkiye Diyanet Vakfı Mersin Şubesi'nin organizesinde yaylalarda ders çalışarak geçireceğiz.

KUR'ÂN KURSLARIYLA ÜNLÜ ŞEHİR MERSİN

Vakfımız Mütevelli Heyeti'nin Türkiye genelinde yaptığı bölge toplantılarının sonuncusu olan Adana bölge toplantısının yapıldığı gün şube başkanlarının konuşmaları sırasında Türkiye'de Kur'ân kurslarının tek sisteme göre yapılması dile getirildi ve Mersin'deki Kur'ân kursları örnek gösterildi.

Örnek gösterilen Kur'ân kurslarını, eğitimi ve öğretimi yerinde görmek üzere Mersin'e gittik ve yerinde gördük.

İrşad hizmetinde Mersin'de değişik ve sevindirici bir uygulama var. Bütün öğreticiler ve öğrenciler irşad konusunda hiç bir menfaat gözetmeden, hiçbir emir almadan ve mesai mefhumunu düşünmeden göreve talip oluyor ve köylere kadar gidiyorlar. Hizmetler belli bölgelerde belli şahıslarla yapılmıyor. Görevliler devamlı yer değiştiriyorlar ve bu çalışmalar yöre halkınca öyle benimsenmiş ki hizmet içi eğitim gereği görevliler irşad hizmetine çıkmadıkları zaman vatandaşlar heyetler halinde gelip müftülükten bölgelerine irşad ekibinin gelmediğini ve sebebini öğrenmek istediklerini belirtiyorlarmış.

Mersin Kur'ân kurslarındaki başarı Türkiye genelindeki kursların başarı durumundan oldukça yüksek. Halkın ilgisi ve desteği oldukça fazla ve güvenleri tam. Hemen hemen Türkiye'nin her vilayetinden öğrencinin bulunduğu kurslar da temizlik, dürüstlük ve çalışkanlık başta gelen üç şart.

Adana'da 202 öğrencinin katıldığı hafızlık yarışmasına Mersin'den 45 öğrenci katılmış ve Mersin bölge birinciliğini elde etmiş.

Kur'ân ve hafızlık eğitiminin dışında diğer konularda da eğitilen öğrenciler, sık sık kültürel yarışmalara ve spor müsabakalarına katılıyorlar. O günlerde de bir piyesin provasını çalışıyorlardı. Ayrıca Kursta kalıp ta İmam-Hatip lisesinde okuyan öğrenciler her gün servisle okula gidip geliyorlar.

Toplantının sonunda kurs binasını gezdik. Daha ilk girişte bahçe tanzimi ve temizliği dikkati çekiyor ve Kur'an kursuna bu yakışıyor diyorsunuz. İçeriye girildiğinde daha değişik bir hava var, merdivenler koridorlar, yatakhaneler, her taraf tertemiz. Güzelliğin, temizliğin disiplinin kendini gösterdiği bir yer. Yemekhane, mutfak, kiler aynı güzellik ve aynı nizam ve intizamda. Yatakhane sınıflara geçiyoruz. Sınıflarda öğrenciler tek tip kıyafet giyiyorlar. Kurstaki her öğreticiye bir de lojman tahsis edilmiş. Kursun arka bahçesinde inşa edilen lojman sayesinde öğreticiler 24 saat kursla ilgilenme imkanı buluyorlar. Kurs oldukça geniş bir alana oturmuş. Bu arada Müftü Altunkaya, Arpaçsakarlar Kur'an Kursu'nun arsasının nasıl temin edildiğine dair anısını anlattı.

"Arpaçsakarlar'da bir Kur'an kursuna ihtiyaç olduğu muhakkaktı. Bize gelen müraccatlar yoğunlaşınca bir arsa aramaya giriştik. O günlerde Arpaçsakarlı bir hayırsever geldi, bahçesi olduğunu, bağışlamak istediğini söyledi. Arsanın bulunduğu yere gittik, çok güzel, tam istediğimiz bir yerdi. Hayırsever bana dedi ki : "Hocam yerden bir taş al ve arsaya doğru fırlat" dediğini yaptım. "Orası az oldu bir daha fırlat" dedi. Birinci taşın düştüğü yerden bir taş daha attım. İkinci taşın düştüğü yere kadar beraber yürüdük hayırsever gördü ki arsada ikinci taşın düştüğü yerden geriye çok az bir bölüm kalmış, oranın bir işe yaramayacağını belirterek tamamını bağışladı. Allah ondan razı olsun. Bunlar gibi hayırseverlerin iyi niyetine layık olmaya çalışıyoruz."

Arpaçsakarlar Kur'an Kursundan güzel duyularla ayrılıyor Mersin'e hakim bir noktada bulunan İsmail Levent Kur'an Kursu'na geliyoruz. İsmail Levent Kur'an Kursu 10 dönümlük bir arazi üzerine oturmuş, araziye Kur'an kursu yapılmak üzere Vakfımıza bir hayırsever bağışlamış. İçeri girerken Müftü Altunkaya, daha öncede söylediğim gibi diyor;

"Bütün Kur'an kurslarımızda eğitim, öğretim, beslenme ve diğer idari işler hep aynıdır." Gerçekten ayakkabıların çıkarıldığı mekandan, çatı katındaki güneş enerjili su ısıtma aletine kadar bütün mekanlar düzenli ve tertipli. Bu sistemin nasıl oturtulduğunu sorduğumuzda Altunkaya şu cevabı veriyor : "Önce kendimden başlıyorum, öğrencilere de bir baba, bir ağabey şefkatiyle yaklaşıyorum. Gördüğüm herhangi bir eksikliği önce ben gideriyorum. Öğreticilere de aynı şekilde davranılmasını tavsiye ediyor ve uygulamalarını takip ediyorum. Öğreticilerimiz devamlı öğrencilerin hizmetindedir. Temizliğin imandan olduğunu, sağlıklı kalmanında temizlik ve düzenli beslenmeye dayalı olduğunu her öğrencimiz bilir. Bu güne kadar etsiz hiçbir yemek çıkmamıştır. Allah vatandaşlardan razı olsun, kurslarımıza etin gelmediği gün yoktur. Vatandaşlarda en az bizim kadar kurslarımıza, öğrencilerimize sahip çıkıyorlar. İnanın bir iki defa vatandaşlara yiyecek konusunda ihtiyacımızın olmadığını söylemeyi denedim. Vatandaşlarımız yanlış anladı." Bu konuşmanın üzerine soğuk hava deposuna inerek müftü beyin anlattıklarını yerinde görüyoruz. Soğuk hava deposu "sağlığa uygundur" mühürü vurulmuş etlerle dolu bir durumdaydı.

İsmail Levent Kur'an Kursu'ndan ayrılırken Müftü Altunkaya, Kursla ilgili bir anısını anlattı. "Kursun temelini atmak üzere düzenlediğimiz merasim benim konuşmamla sona erecek ve temeli atacaktık. Ben konuşurken kürsüye bir not geldi." Bir vatandaş ısrarla konuşmak istiyor" diye. Konuşmanın sonunda önüme gelen nottan sözettim ve vatandaşımızı kürsüye çağırdım. Kürsüye geldi ve konuşmaya başladı : "Ben 50 yaşındayım bu güne kadar devamlı kazandım, kaybetmek korkusu beni devamlı hırslandırdı ve kazandırdı. Hayırlı bir evlat yetiştirip yetiştirmeme korkusu daha da ağır basınca bocalamaya başlamıştım. Bugün buradan tesadüfen geçiyordum kalabalığı görünce geldim. Merasimi izledim ve şu kararı verdim. Bir hayırlı ya da hayırsız evlat yerine, bu kurstan yetişecek yüzlerce Türk evladına hizmet daha makbuldür dedim ve Kur'an kursunun yapımının büyük bir bölümünü üzerime almayı huzurunuzda taahhüt ediyorum."

Bu konuşmadan sonra kursun temeli bir çok vatandaşımızın gözyaşları içerisinde atılmış ve bir teşekkür ifadesi olarak İsmail Levent ismi Kur'an kursuna verilmiştir."

Bu güzel anının hayal dünyasında gezinirken Müftü Altunkaya Mersin'in çeşitli semtlerindeki inşaatı tamamlanmak üzere olan Kur'an kurslarını gösteriyor gerekli bilgileri verirken 130 öğrenci kapasiteli Mezitli Kur'an Kursu'nun bahçesinden içeri giriyoruz.

İlk uğradığımız yer sınıflar. Düzenli ve tertipli, öğrenci ve öğreticilerde diğer kurslarda olduğu gibi eksik olmayan tatlı tebessümler. Yatakhanelere geçiyoruz, yine aynı tertip aynı düzen, kileri dolaşıyoruz süpermarketten farksız, bütün yiyecek maddeleri sağlıklı ve nizamlı bir şekilde yerli yerine konulmuş, kursun bahçe tanzimini de gördükten sonra diğer kursları görmek üzere ayrıldık. Gezdiğimiz kursların anlattığımız kurslardan hiç farkı olmadığını, bütün kurslarda televizyon ve videounun olduğunu ve seyretmede herhangi bir kısıtlama olmadığını müşahade edince yazımızı fazla uzatmamak için onları yazmıyoruz.

Bu gezinin sonunda çalışmalarıyla ilgili olarak Mersin Müftüsü ve Vakfımız Şube Başkanı Mehmet Altunkaya'yı dinliyoruz.

"1984 yılında Mersin'e geldiğimde 22 cami teslim aldım. 6 yılda cami sayısını 75 adede çıkardık. Kur'an kursu sayısı 2 adet iken gördüğümüz gibi 9 adedi faal duruma geldi. 7 adedinin de inşaatı devam ediyor. Personelin kullanabileceği 71 adet lojman mevcut. Vakıf şubemizin 6 yıldaki gayrimenkul sayısı 100.000 m²' yi bulmuş durumda. Faal durumda olan 9 adet Kur'an kursumuzda yatılı, şube olarak kurslarımız her türlü maddi desteği sağlıyoruz. Kadrolu memurların dışında şubeden maaşını ödediğimiz 50'ye yakın kişiyi kurslarımızda görevlendirdik. Sırf hizmetimiz aksamasın diye.

Hafız öğrenciler Ramazan ayında camilerde devamlı mukabele okur. Bu yıl hatimle teravih kıldırmaı planlıyoruz. Vakıflara emeği geçenlerin ruhuna 3 yıldan beri Kadir Gecesinde 1001 hatim okunarak duası yapılır. Mersin halkı bizim bu faaliyetlerimizi adım adım izler ve memnuniyetini belirtir."

VAKFIMIZI TANIYALIM

Bu sayımızda Vakfımızın, Genel Müdür'e bağlı danışma birimlerini tanıtıyoruz.

TEFTİŞ KURULU BAŞKANLIĞI

Teftiş Kurulumuz; 1 başkan, 1 müfettiş ve 7 müfettiş yardımcısından meydana gelmektedir.

HALİS ÇELEBİ / TEFTİŞ KURULU BAŞKANI

10.11.1956 Kepen (Bilecik-Söğüt) doğumludur. İlkokulu 1967 yılında Kepen Köyü İlkokulu'nda bitirdi. Ortaokul ve Liseyi 1975 yılında Ankara İmam-Hatip Okulu'nda parasız yatılı olarak bitirdi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Yönetimi Bölümü'nden 1980 yılında mezun oldu. 1978-1987 yılları arasında TCDD Genel Müdürlüğü Ticaret Dairesi Başkanlığı'nda memur ve Büro Şefi olarak görev yaptı. 02.06.1987 tarihinde Vakfımıza intisap eden Halis ÇELEBİ, Müfettiş Yardımcısı ve Müfettiş olarak görev yaptı. 15.2.1990 tarihinden itibaren Teftiş Kurulu Başkanlığı görevini yürütmektedir. Evli ve bir çocuk babasıdır.

MÜFETTİŞ VE MÜFETTİŞ YARDIMCILARI

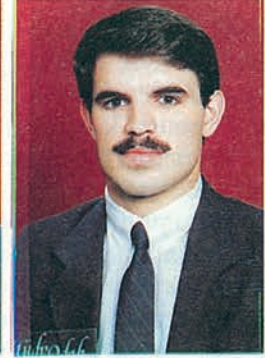
Murat KARAGÖZ
Müfettiş

Ömer KARA
Müfettiş Yrd.

Rafet GÖMÜÇ
Müfettiş Yrd.

Mehmet ÖZEREN
Müfettiş Yrd.

Ömer SAĞLAM
Müfettiş Yrd.

Kemal YORULMAZ
Müfettiş Yrd.

Mehmet SAPMAZ
Müfettiş Yrd.

Yaşar TOSUN
Müfettiş Yrd.

VAKFİMİZİ TANİYALIM

BASIN-YAYIN ve HALKLA İLİŞKİLER MÜŞAVİRLİĞİ

Basın-Yayın ve Halk İlişkiler Müşavirliğimiz; 1 müşavir, 1 uzman fotoğrafçı ve 2 memurla hizmet vermektedir.

HALİL KAYA

BASIN-YAYIN ve HALKLA İLİŞKİLER MÜŞAVİRİ

1.1.1956 yılında Rahmalar Köyü'nde (Mucur/Kırşehir) doğdu. İlkokulu Sadullah Paşa İlkokulunda (Ayaş/Ankara), Ortaokul ve Liseyi Ankara İmam-Hatip Okulu'nda 1975 yılında bitirdi. 1979 yılında Gazi Eğitim Enstitüsü Resim/Grafik bölümünden mezun oldu.

1975-1977 yılları arasında Diyanet İşleri Başkanlığı'nda İmam-Hatip ve Diyanet gazetesi muhabiri olarak, 1978-1982 yılları arasında Tümosan'da Grafiker ve Basın Müşaviri olarak görev yaptı. Yazarlar Birliği ve Gesam (Türkiye Güzel Eser Sahipleri Meslek Birliği) üyesi olan Halil Kaya, 13.1.1983 tarihinde Vakfımızda göreve başladı. Evli ve 3 çocuk babasıdır.

HUKUK MÜŞAVİRLİĞİ

Hukuk Müşavirliğimiz; 1 müşavir, 1 avukat ve 1 memurla hizmet vermektedir.

İHSAN YUMNİ PAKDİL HUKUK MÜŞAVİRİ

1931 yılında Kahramanmaraş'da doğdu. İlk, orta ve liseyi K.Maraş'ta okudu. 1963 yılında İstanbul Hukuk Fakültesi'ni bitirdi. Bir müddet kamu kesiminde görev yaptıktan sonra serbest avukatlığa başladı. 1.12.1987 tarihinde Vakfımıza intisap etti. 1.9.1988 tarihinden itibaren de Hukuk Müşaviri olarak görev yapmaktadır. Evli ve 2 çocuk babasıdır.

YAYINLARIMIZI TANITTIYORUZ

Hüseyin Öztürk

□ BASILI YAYINLARIMIZ

Adı	: <i>Şeyhülislam İbn Kemal</i>
Yazarı	: <i>Şeyhülislam İbn Kemal</i> <i>Araştırma Merkezi'nce Düzenlenen Sempozyumda</i> <i>Sunulan Tebliğler ve Tartışmalar</i>
Yayına Hazırlayanlar	: <i>Prof. Dr. S. Hayri Bolay,</i> <i>Prof. Dr. Bahaeddin Yediyıldız</i> <i>Prof. Dr. M. Said Yazıcıoğlu</i>
Basım yılı	: 1986
Fiati	: 7500.-TL.
Baskı Adedi	: 2. Baskı 15.000

Şeyhülislam İbn Kemal adlı eserimiz; Tokat Valiliği ve Belediyesince ilmi araştırmayı Anadolu'ya yaymak, Üniversite; İdareci-Halk işbirliğini geliştirmek, mahalli kabiliyetlere imkan tanıyarak, mahalli araştırmalar yaptırmak, tarihi ve kültürel değerleri ortaya çıkarmak, milli kültürün gelişmesine katkıda bulunmak üzere kurulan Şeyhülislam İbn Kemal Araştırma Merkezi'nin düzenlediği, yerli yabancı 30 ilim adamı tarafında Şeyhülislam İbn Kemal'in bütün yönleriyle tanıtıldığı sempozyuma sunulan tebliğ ve tartışmalardan meydana gelmektedir.

Kitabımızı yayına hazırlayanlardan Prof. Dr. S. Hayri Bolay, Şeyhülislam İbn Kemal hakkında şöyle diyor : " Yükselme devrinin en büyük ilim, fikir ve siyaset (idare) adamıdır. Fetvalarıyla eserleriyle, münakaşalarıyla, kısa bir devri ve çeşitli ilim sahalarını kucaklamış, idareye ve ilim hayatına yön vermiş, devletin iç ve dış siyasetinde tesirli olmuş, çok yönlü bir kimsedir. Böyle ihatalı, çok yönlü şahsiyetin ilmi ve fikri kudretini bir değil, bir kaç sempozyum ile ortaya çıkarmak mümkün görünmemektedir."

Her geçen gün ilme ve ilim adamlarına verilen önemin artması, çeşitli sempozyumlar düzenleyerek her yönüyle ilim adamlarının tanıtılması, bir çok karanlık noktayı gün ışığına çıkaracak ve her kesimden insanımıza rehberlik edecektir. Böylece tartışmasız doğru yakalanmış olunacaktır.

Gönül ister ki bütün ilim adamlarımız için araştırma merkezleri kurulsun, alimin ilmi kendisiyle ölüp gitmesin, ilim adamlarına ve ilimlerine dünya ne kadar çağdaşlaşırsa çağdaşlaşınsın ihtiyacımız olduğu kaçınılmaz bir gerçektir. Düne kadar Osmanlı döneminde yaşamış bir Şeyhülislam olarak bilinen İbn Kemal bu kitapta gerçek hüviyetiyle ortaya çıkarılmış ve şu başlıklar altında bizlere tanıtılmıştır.

İbni Kemal'in yaşadığı dönem Türkiye'sinde İlim ve fikir hayatı, İbn Kemal'in Hayatı ve Eserleri, Tunus Milli Kütüphanesinde bulunan İbn Kemal'e Ait Eserler, Tarih Kaynağı Olarak İbn Kemal, İbn Kemal'in Siyasi Görüşleri, İbn Kemal'in felsefi görüşleri, mezhepler tarihi yönünden İbn Kemal'in Görüşleri, İbn Kemal'in Tarihçiliği ve Tarih Metodolojisi, İbn Kemal'in Tefsirdeki Metodu, İbn Kemal'i Tefsir İlmine Getirdiği Yenilikler, İbn Kemal'in İnsan Anlayışı, Kelamcı Olarak İbn Kemal, Fıkıhçı Olarak İbn Kemal, İbn Kemal ve Osmanlı İdaresindeki Yeri, İbn Kemal'in Eserlerinde Türk Halk Edebiyatına Ait bazı Motifler, İbn Kemal ve Tasavvuf, İbn Kemal'in Tarihe Bakışı, Mantıkçı olarak İbn Kemal, Risale fi Tahkiki'r-Ruh Li Mevlana İbn Kemal, İbnu Kemal'in Muhyiddin B. Arabi Hakkında Fetvası.

Bu başlıklar altında tanıtılan Şeyhülislam İbn Kemal, anlamak isteyen herkese mesajını vermiş, ilim ve fikir adamlarımızın güzel Türkçesiyle de bu kitapta toplanmıştır. Her çevreden insanın okuması gerektiğine inanıyor, tarihimiz ve alimlerimiz hakkında kara tablo çizenlere de aydınlatıcı kaynak olmasını diliyoruz.

Şeyhülislam İbn Kemal adlı kitabımızın Türkiye Diyanet Vakfı yayınevlerinde, Diyanet Yayınevlerinde ve bütün İl, İlçe Müftülüklerinde satışı yapılmaktadır.

İSLÂM ANSİKLOPEDİSİNDEN MESAL...

Değerli okuyucular; size bu başlık altında çeşitli görüşlere yer vermeyi planlıyor, basından pasajlar sunmak istiyorduk. konu ile ilgili incelemeyi yaparken Zaman Gazetesi'nde İslâm Ansiklopedisi için yazılmış güzel bir makaleye rastladık. Bu makaleyi ünlü yazarımız Hekimoğlu İsmail yazmış. Kendisine bu sütundan teşekkür ediyor müsadesi ile makalesini aynen yayınlıyoruz.

İSLÂM ANSİKLOPEDİSİ

HEKİMOĞLU İSMAİL

ZAMAN

On sekizinci asır Avrupa'sında başlayan teknik ilerleme, zenginliği; zenginlik de ilmi ve kültür getirdi.

Gelişmemiş ülkeler ise, her hususta geri kalmanın çilesini çekerken, bir kısım insanlar MAZERET dünyasında teselli bulmaktadır. Böyle yerlerde lügat ve ansiklopedi çok satılır.

Türkiye de bunlardan biridir. Fakat mevcut ansiklopedilerin çoğu zararlıdır. bir kısmı da % 60 kadar faydalı. Hele aşağılık duygusuna kapılarak yapılan tercüme ansiklopediler var ki başka bir kültürün temsilcileridir.

Türkiye Diyanet Vakfı'nın çıkardığı İslâm Ansiklopedisi yüzümüzün akı olmakta, her şeyden evvel telifdir. İslâmî eğitim ve öğretimden mahrum bırakılan halkımızın imdadına yetişmiştir. Eğer her evde bu eser bulunursa, Müslümanların, İslâmiyetle irtibatlanması, dinleri hakkında bir şeyler öğrenmesi mümkün olacaktır.

Daha evvel MEB tarafından neşredilen İslâm Ansiklopedisi tercüme idi. İslâmiyetten ne kadar kopmuşuz ki, Hristiyanların yazdığı İslâm Ansiklopedisi'nden, İslâmiyet'i öğrenmek zorunda kalmıştır. Tabii ne mümkün ! Özellikle imani bahislerde yetersiz ve tutarsızdı. Tasavvufu mistisizm ölçüleri içinde veriyorlardı.

1940'lı yıllarda İslâm Ansiklopedisi çıkarmak istendi, ansiklopedinin en başına da İsmet İnönü'nün resmi konu fakat gereken para temin edilemediği için A harfinde kaldı.

Türkiye Diyanet Vakfı'nın çıkardığı İslâm Ansiklopedisi hem kadro bakımından mükemmel, hem de sermayesi güçlü. Birinci cildi çıkmış vaziyette. Bu eser müraacaat kitabı değil, baştan sona kadar çok iyi ve dikkatli okunmalıdır. Belki hiç bir ansiklopediye bu şans nasip olmamıştır. İkinci cilt çıkıncaya kadar birinci cildi okumak gerek. Abone sistemiyle satın almak da kolaylaştırılmış.

Bizler Sahabe gibi Kur'an-ı anıyamıyoruz, müctehidler gibi âyet ve hadislerle amel edemiyoruz. Tercüme kitapların da sayısı çok arttığından, her kitaba güven olmuyor. İslâm Ansiklopedisi Müslümanları müşterek bir anlayışa getirecektir. Her ne kadar, her maddeyi yazan başka ise de işin içinde Diyanet var ve herkesin kontrolündedir. Bunun için ilim bakımından güvenilir bir eserdir.

Kitap, bulunduğu yerde durmuyor, çocuklar, akrabalar ve komşular istifade ediyor. Hatta seneler sonra doğacak çocuk, büyür ve bu eserlerden faydalanabilir. Bu bakımdan kütüphane-mizdeki kitapların durumu çok önemli. Bize ya sürekli sevap veya günah kazandırabilir. Evlerdeki tercüme ansiklopediler yerine İslâm Ansiklopedisi'ni koymak gerçekten çok isabetli olur.

Mobilyacı, berber, saatçı gibi esnaf bu eserden bir takım alıp dükkanında bulundurmaktadır. Hem reklamı olur, hem de arzu eden, bir cilt çeker, bir madde okursa, büyük bir kârdır. Dindarların sayısını artırmada herkes elinden gelen gayreti göstermelidir.

Pekçok kazalarda, öyle İmam-Hatip Liseleri var ki kitap diye kıvrıyorlar. Sadaka-i carie bakımından onlardan birini İslâm Ansiklopedisi'ne abone etmek ne kadar iyidir.

Bu eser, fabrikalara, camilere, okullarda ve hapishanelere girmelidir.

Türkiye dini eserler bakımından belki üç asrın en verimli çağını yaşıyor. Her şey mahsurunu da beraberinde getirir. İslâmî eserlerin içinde, İslâm'a ters düşen öyle kısımlar var ki İslâm düşmanlarını aratmıyor. İslâm Ansiklopedisi böyle eserler için iyi bir mihenk olacak, her hangi bir kitapta yanlış bir şey varsa, bu esere müracaat ederek, yanlış düzeltilecektir.

Türkiye Diyanet Vakfı'nın neşrettiği İslâm Ansiklopedisi, köylere, kasabalara girdiği gün, halkımızın seviyesi daha da yükselecektir.

Her Yıl Açılan Fuarlara İlgisi Gittikçe Artıyor

VAKFIMIZIN KÜLTÜR HİZMETİ

8. DİNİ YAYINLAR FUARI

...8 yıldan bu yana
Ankara ve İstanbul'da
açılan geleneksel dini
yayınlar fuarlarına bu
yıl da oldukça fazla ilgi
vardı. Ankara'daki fuar
6-22 Nisan 1990

Kocatepe Camii
avlusunda,
İstanbul'daki ise 7-22
Nisan 1990 tarihleri
arasında Sultanahmet
Camii avlusunda açıldı.

Kültür hayatımıza
hizmet amacıyla,
geleneksel hale
getirilen ve bu yıl
8 ncisi düzenlenen
Türkiye Dini Yayınlar
Fuarı 76 yayınevinin
iştirakiyle 6 Nisan
1990 Cuma günü
Ankara Kocatepe Camii
avlusunda, 106
yayınevinin iştirakiyle
de 7 Nisan 1990
Cumartesi günü
İstanbul Sultanahmet
Camii avlusunda
hizmete açıldı.

ANKARA FUARI

Ankara'daki açılışa Devlet Ba-
kanı Mehmet Keçeciler, Devlet Ba-
kanı Cemil Çiçek, Sanayi ve Ticaret
Bakanı Şükrü Yürür, Kültür Bakanı
Namık Kemal Zeybek, Diyanet İşle-
ri Başkanı Prof. Dr. M. Said Yazı-

Mütevelli Heyet Başkanımız Halit Güler
Ankara Fuarı'nın açış konuşmasını yaparken.

Ankara Fuarı'nın açılışında
Kültür Bakanı Namık Kemal Zeybek de bir konuşma yaptı.

cioğlu, İslahatçı Demokrasi Partisi
Genel Başkanı Aykut Edibali, Sam-
sun Milletvekili Mehmet Akarca,
Vakfımız Mütevelli Heyeti üyeleri,
Genel Müdürümüz ile çok sayıda
davetli katıldı.

Törenin ilk konuşmasını Vakfı-
mız Mütevelli Heyeti Başkanı Halit
Güler yaptı. Güler;

Türkiye Diyanet Vakfı'nın Ra-
mazan aylarına mahus olmak üzere
8 yıldan beri her sene farkedilen
yeniliklerle ve zenginliklerle devam
ettirdiği bu organizasyonun büyük
ilgi gördüğünü, halkımıza kitap sev-
gisinin ve okuma alışkanlığının ka-
zandırılmasına vesile olduğunu ifa-

Devamı 25. sayfa